STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03176

OYF'N VEG

Morris Jonah Haimowitz

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ערשטער קאפיטעל.

I.

INDIAN SUMMER.

אין גאָלד געוויקעלט שטעהען אין דעם נאָרר אַמעריקאַנעם הערבסט די בוימער; די ערד איז נאָך יונג אין גרין. עס דוכט זיך, אז דער זומער האָט נור אַ טהייל פון זיין דעקאָראציע געביטען, אבער ווייטער איז נאָך אַלץ שעהנער ווי געוועזען: דער הימעל איז ריין און טיעף בלוי, די לופט — מילד און ווייך און איז שטענדיג געניינט אנצושטימען אויף אַ איידע־לען לירישען טאָן. און דער יעניגער, וואָס קוקט ארום זיך, פיהלט ניט יע־נעם נאגענדען טרויער, פון יענעם בייזען הערבסט, וואָס קומט אין בליי און גרוי געוויקעלט, בעגלייט פון בייזע ווינדען. פארקערט, ער פיהלט, אַז עס איז נאָך געבליבען פאר זיך אַ גרויסער, שעהנער טהייל לעבען.

דאָס זעלבע האָט געפיהלט לעווין, אַ מאַן פון א יאָהר צוויי און דריי־סיג, זיצענדיג אין וואגאָן פון א עקספּרעס־צוג, וואָס איז געלאָפען מיט דער שנעלקייט פון זעכציג מייל אַ שטונדע און זיך אַלץ מעהר דערנעהענ־טערט צו ניו יארק.

און ווען ער איז פון וואקזאַל ארוים אין דעם פרייען דרויסען, האָט איהם אויפ'ן ערשטען בליק אַלץ אויסגעזעהן ווי אַמאָל — מיט זיעבען יאָהר צוריק:

די זעלביגע רוישיגע גאסען מיט'ן אייביגען געפילדער, שטויב און טומעל; די זעלבע פער'עסק'טע, און אין ערגעץ איילענדיגע, מענשען; די זעלבע פינסטערע, פערשטויבטע געביידען; דער זעלבער הימעל, — אַלץ דאכט זיך דאָס זעלבע ווי אַמאָל, אָבער פון דעסטוועגען, האָט ער גע־פיהלט, אז עפּעס איז דאָך פארגעקומען אן ענדערונג אין לעבען פון דער גרויסער שטאדט, כאטש גראד אין דער מינוט איז איהם שווער געוועזן צו אנכאפּען, וואו און ווען די ענדערונג איז פארגעקומען.

ארום האָט זיך געטומעלט:

טויזענדע מענשען האָבען זיך ווי אין א מאלשטראם, געדרעהט אהער און אהין, און עס האָט זיך נאכאנאנד געטראָגען א טומעל, יענער אונפערשטענדליכער טומעל, וואָס הייננט נור דאמאָלט אין דער לופט, ווען טויזענדע מענשען דרעהען זיך ארום אן איינגען קרייז.

אין דער ערשטער מינוט האָט ער זיך אזוי ווי פערלאָרען. ער איז אין זיינע אייגענע אויגען אויסגעקומען קליין און עפּעס אונבעדייטענד, צווישען אזעלכע געביידען און אזוי פיעל מענשען. עס האָט איהם אלץ ווי פרעמד אויסגעקוקט, און ער האָט ניט געוואוסט, וואָס פאר א ריכטונג ער דארף נעהמען.

דערנאָך האָט ער זיך דערמאָנט, זיך א כאפּ געטהאָן, אזוי ווי א מענש, וואָס געפינט זיך פּלוצלינג, און ער האָט בעשטיגען די עלעווייטעד סטאנציע.

פאָהרענדיג מיט דער טריין אפּ־טאון, האָט איהם בעהערשט א שווערער געפיהל, יענער אלגעמיין בעקאנטער געפיהל, וואָס בעהערשט דעמאָלט, ווען מען קומט צוריק אויפ'ן זעלבען אָרט, וואו מען האָט א גע־וויסען טהייל פון לעבען פערבראכט.

עס האָט איהם וואָס געדריקט, — ווארום, ער האָט כמעט ווי אונ־בעוואוסטזיניג געפיהלט, אז פאר דער צייט, וואָס ער האָט ניו יארק פער־לאָזען, זיינען פיעל וואסערן פערלאָפען, טעג, נעכט און יאָהרען פערשוואונ־דען, און ער אליין איז מיט זיעבען יאָהר עלטער געוואָרען. אויף זיבען יאָהר זיך דערוויטערט פון דער פרישער און שעהנער יוגענד.

זיינע שטימונגען האָבען זיך געביטען, אזוי ווי עס בייט זיך די פּאַ־נאראמא ווען מען פליהט מיט א שנעל לויפענדען צוג:

מיט אמאָל האָט זיך איהם געדוכט, אזוי ווי עס וואָלט גארנישט פּאַ־סירט, אזוי ווי ער וואָלט גאר פון ניו יארק ניט אוועקגעפאָהרען. פּונקט ווי נעכטען: דערזעלבער איינטאָניגער, טרוקענער קלאפּען פון די רעדער, די זעלביגע לופט, דאכט זיך, אויך די זעלביגע מענשען..

עס גליטשט זיך איבער די בלאנקע רעלסען די טריין מיט אן איי־ביגער גלייכגילטיגקייט און פּינקטליכקייט. די מענשען פערטהון אין זייע־רע צייטונגען, זיינען האלב־שלעפעריג. דאכט זיך, אז זיי קוקען אין די צייטונגען, און זעהען עפּעס דארטען בוכשטאבען, אָבער פערשטעהן ניט

וואָס דאָרט טהוט זיך, אזוי ווי זיי וואָלטען פערגליווערט געוואָרען, גראד אין יענער מינוט, ווען ביי זיי אין די קעפּ האָט זיך א טעמפּקייט פער־שפּרייט. זיי גענעצען פון צייט צו צייט, און זייערע געזיכטער זיינען אזעלכע וואַכעדיגע, אויסדרוקסלאָזע.

פארביי די אָפענע פענסטער לויפען פערשטויבטע אלטע געביידען; איבער די פערשטויבטע הייזער שפּרייט זיך אוים א שעהנער הימעל, — א ריינער אַמעריקאַנער הערבסט־הימעל. אין די פענסטער פון וואגאן בלאָזט אריין א ווינטעל מיט עפּעס א בעזונדער ריח. עס טהוט פון אנהייב א גלעט, ווי מיט א ווייכען פוך־פעדער, דערנאָך הויבט עפּעס אן פאר וואָס צו פערדריסען, גלאַט אין דער וועלט אריין, און מען פיהלט זיך זעהר געענגט און שווער.

לעווין איז געזעסען אין א ווינקעל און האָט מיט אן אָנגעצויגען גע־זיכט ארויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער:

יעדע ווייליע זיינען אויפ'ן בלייך־גרויען גרונד פון הימעל אויסגע־וואקסען ריעזען־געביידען פון פערשיעדענע ארכיטעקטור: הויכע צוואַנ־ציג פּלאָריגע האָטעלען, גרויסע אפּארטמענט הייזער, קירכען און שטאַד־טישע געביידען. מיט זייערע ברוטאַלע, אָבער אייגענאַרטיגע ליניען האָ־בען זיי זיך דערהייבען איבער די הייזער, פאר וועלכע די טריין איז פער־ביי־געלאָפען. אזוי ווי ריעזען־פעלזען, וועלכע קוקען מיט פערשטיינערטען שטאָלץ אויף דאָס ארומיגע, דערביי האָבענדיג דעם בעוואוסטזיין, אז אלץ איז פערגענגליך, אָבער זיי זיינען אונבעריהרט.

ער האָט געלעבט ניו יאָרק. עס האָט איהם די גאַנצע צייט געצויגען צו דער מעטראָפּאָלים פון דער נייער וועלט. נון, האָט ער אָבער געדארפט זיין ווייט פון איהר; און וואָס ווייטער ער איז פון ניו יארק געווען, אלץ מעהר האָט ער געבענקט נאָך איהר.

איצטער, אזוי פאָהרענדיג, האָט ער מיט זיין גאַנצען וועזען גע־פיהלט, אז ער איז אין ניו יארק, און באַלד וועט ער דערזעהן דער ליעבער שוועסטער און שוואגער צו וועמען ער פאָהרט; און דערנאָך א בעגעגעניש מיט גוטע פריינד, דערנאָך פּילייכט מיט איהר... דאָ האָט ער זיך אבגע־שטעלט, א טראכט געטהאָן און דערביי דערפיהלט אזא מין פוילקייט און פּאַסיוויטעט אין זיין גאַנצען אינערן, וואָס האָט איהם אין דער מינוט אפּאטיש און גלייכגילטיג, צו אלץ אין דער וועלט, געמאכט.

ער האָט קלאָר געוואוסט צוליעב וועמען און צוליעב וואָס ער איז איצטער געקומען אין ניו יארק, נאָכדעם ווי ער האָט זיבען יאָהר פערבראכט אין וועסטליכע שטאאטען. ער האָט אַלץ געוואוסט, נור ער האָט זיך געפיהלט, ווי איינער, וואָס פאָהרט אויף א נייעם, פרישען פּלאַץ און ווייס נאָך ניט, וואָס עס ערווארטעט איהם.

און אָט שטעהט ער אין ארייננאַנג פון א גרויסע, נייע אפּארטמענט הויז און דריקט א שווארצען קנאָפּ פון א עלעקטרישען גלעקעל. אָט געהט ער אויף די ברייטע שטיינערנע טרעפּ; אָט קלינגט ער ווייטער. עס עפענט זיך א טהיר און אנטקעגען איהם שטעהט א יונגע, בלאָנדע פרוי, נאָך איהר קומט נאָכגעצויגען א אינגעל פון א יאָהר זעקס: — דאָס איז זיין שוועסטער און איהר קינד. די פרוי, די בלאָנדע קוקט איהם אָן, ווייל עס איז דונקעל. דאָס קינד שטעהט פון הינטען, און האלט דער מוטער פאר'ן האנד. באלד לאָזט זי ארוים א אויסרוף פון פרייד און איבערראשונג: „דזשאָ!“ און פאלט אין זיינע ארעמס.

וועמען זי האָט גערופען דזשאָו, האָט זי צערטליך ארומגענומען, אריין אין הויז, און האָט איהר א קוש געטהאָן אויף די ליפּען. דערנאָך אין די אויגען, און א ברייטער, גומוטהיגער שמייכעל האָט זיך אויף זיינע ליפּען צובליהט.

— צום טייפעל, מינע, דו האָסט מיך שיעור ניט דערקענט, — האָט ער איהר אָבגעלאָזען און איהר נאָך אַלץ מיט ליעבע אָנגעקוקט. — פוי, שוועסטער, איך פיהל מיך פערמאטערט.

זיי זיינען אריין אין א צווייטען שעהן אויפגעראמטען גרויסען צימער. לעווין האָט זיך אראָבגעלאָזען אויף א שטוהל.

מינע האָט איהם מיט נייגירדע בעטראכט און האָט מיט אמאָל אויסגעפּלאצט אין א פרעהליכען געלעכטער:

— שעהנער מענש וואס דו ביזט! וואס האסטו ניט געשריבען, אז דו קומסט? — אבער זעה ווי שעהן און געזונד דו ביזט געוואָרען!..

לעווין האָט זיך ארומגעקוקט, בעטראכט דאס גאנצע הויז, וואו אומעדום האָט זיך געפיהלט א רייכע האנד, און ער האָט זיך דערמאנט אן שוואגער.

— וואס מאכט הערי? — האָט לעווין געפרעגט אויפ'ן שוואגער און אמאָליגען גוטען ברודער.

— אָללרייט — איז געקומען אַן ענטפער. — אַרבייט זעהר שווער...

— ווי געהען די ביזנעס?

— אָללרייט, — האָט די שוועסטער אזוי ווי ניט ווילענדיג גע־ענטפערט, — עס איז זיך ניטאָ אויף וואס צו בעקלאָגען.

לעווין האָט דערזעהן דעם אינגעל, איהם א כאַפּ געטהון און צוגעצויגען צו זיך.

דאס קינד האָט איהם פרעמד אנגעקוקט, און איז אזוי ווי ניט ווילענדיג צוגעגאַנגען...

— בעני, דאס איז דאָך אָנקעל דזשאו! — האָט די שוועסטער אויסגערופען און געגעבען דעם אינגעל מיט דעם צו פיהלען, אז ער זאָל זיין א מענש. — קים דהע אָנקעל, קים דהע אָנקעל, דזשאו!...

לעווין האָט אַ נעהם געטהאָן דעם זעקס־יאהריגען בלאָנדען בויטשיק און האָט איהם אויפגעהויבען אויף איין הויך מיט זיינע ליפּען און האָט איהם גענומען ליידענשאַפטליך קושען.

דער אינגעל האָט זיך אזוי ווי געפרעמדט און האָט גלייכגילטיג צו־גענומען די קושען.

— קים דהע אָנקעל, קים דהע אָנקעל, — האָט די מאַמע איהם מיט איהר טאָן געצוואונגען.

דער אינגעל האָט אָנגעשטעלט די ליפּען און האָט מיט זיי קוים בע־ריהרט דעם אָנקעלס.

—אָך דו לאופער, — האָט די מאמע זיך אזוי ווי געבייזערט און צו לעווין'ען זיך ווענדענדיג האָט זי צוגעגעבען: איך זאָג דיר, אז דאס איז א גאָלדערנע קינד, און דערביי האָט זי ארומגעכאַפּט דעם קינדס קעפּעל און האָט זיך אליין מאַכענדיג פאר אַ קינד גענומען מיט פערפרעסטע ציינער איהם רייבען די באַקען, דערביי רופענדיג: אה דו לאופער, אה, דו לאופער!..

באַלד האָט זיך אָנגעהויבען אַ פרעגעניש און נאָכפרעגעניש, וועלכע האָט זיך געצויגען ביז וואַנען דער שוואָגער איז געקומען פון שאַפּ, און די זעלבע געשיכטע, מיט מעהר פרישקייט, האָט זיך ווידערהאָלט.

— אָבער ביזטו אַלט געוואָרען, — האָט לעווין געזאָגט צו זיין שוואָגער, א מאַן פון א יאָהר צוויי און דרייסיג מיט שוין א גרויקייט אין

די שלייפען און זעהר אויסגעמאגערטען, אָבער סימפּאַטישען, געזיכט, — זעה, גרוי ווי א טויב! אַך צום טייפעל!

— און דו פערקעהרט, ביזט אינגער געוואָרען, — האָט דער שוואָגער גוטמוטיג געלאַכט. — אָט אזוי, גוטער ברודער, געהט עס, מען ווערט גרוי, מען ווערט אַלט, און און ... ער האָט ניט געענדיגט גלייך, ער האָט א פּאַך געטהון מיט׳ן האנד, אַנווייזענדיג א געוויסע ריכטונג, וואס דאס האָט געמיינט: און מיר פערשווינדען.

לעווין האָט איהם געפרעגט, ווי אזוי עס איז איהם איינגעפאלען גאָר אליין צו געהן אין ביזנעס.

— אָט זעהסטו, מיר איז אריינגעפאלען א געדאנק, און איך האָב קיין חרטה ניט, — האָט דער שוואָגער גערעדט. און האָט איהם דער־צעהלט ווי אזוי דאס איז צוגעגאנגען.

דאָס איז באלד געווען נאָך לעווינ׳ס אוועקפאהרען, איז איהם איינ־געפאלען, אז ער זאָל אליין געהן אין ביזנעס. א ביסעל געלד האָט ער געהאט און דערצו נאָך א ביסעל צוגעליהען ביי גוטע פריינד, ער האָט אויפגעקלאפט א שטיקעל סומע, און איז אוועק און האָט גענומען א קליי־נעם שעפּעל ערגעץ אין ספרינג סטריט, אריינגעשטעלט דריי מאשינען, און באלד געקראָגען א פּארטנער, און ער איז ארויס קריגען ארבייט ביי דזשאבערס. דעם ערשטען יאָהר האָט מען זיך קוים מיט דער הוצאה דורכגעשלאָגען, דער פּארטנער איז ארויס, איהם האָט ניט געלוינט, איז ער געבליבען אליין, אזוי ווי אָבער ער האָט שוין געהאט א ביסעל ער־פאהרונג, האָט ער געוואוסט ווי און צו וועמען זיך צו ווענדען, האָט ער זיך א נעהם געטהון מיט אלע זיינע קרעפטען, און דער געשעפט איז אוועק, און ביי היינטיגען טאָג שטעהט ער זעהר גוט.

לעווין האָט איהם אויפמערקזאם אויסגעהערט, דערביי האָט ער אויף איהם געקוקט און געטראַכט: וואס איז די פּעולה, אז מען האָט שוין געלד, אז מען בעצאָהלט פאר דעם מיט זעהר א טהייערען פּרייז? ווי אלט ער איז געוואָר׳ען!...

II.

אויף מאָרגען איז געווען זוטאג.

אזוי ווי אַלע פיזיש געזונדע מענשען, איז לעווין אָבגעשלאָפען די נאַכט, און נאָך ארייגעפאָהרען א שטיק אין טאָג, מיט איין אטעם. און ווען ער האָט זיך פּלוצלינג אויפגעכאַפּט, און די שאַרפע ליכטיגקייט פון טאָג האָט איהם א שלאָג געטהון אין די אויגען, האָט ער זיך געוואונדערט: עפּעס אַלץ ארום איז איהם אונבעקאַנט געוועזען. עפּעס גאָר אַן אַנדער צימער, מיט אַנדערע זאַכען ארום איהם, דאַכט זיך אַן אַנדער ליכט און לופט אפילו. ער האָט זיך אָבער באַלד דערמאָנט און אין גלייכער צייט האָט ער דערפיהלט א צוגוס פון לעבענס־פרייד און עס האָט איהם שטאַרק הנאה געטהון, וואס ער לעבט און אטעמט די פרישע לופט.

אויף דער אַנדער זייט וואַנד, האָט לעווין געהערט ווי מען רעדט, מען געהט ארום. ער האָט דערקענט דעם שוועסטער׳ס און שוואָגער׳ס קול. עפּעס האָבען זיי גערעדט נאָכאַנאַנד; די שוועסטער האָט פיעל געלאַכט, אין מיטען האָט זיך ארייגעפלאַכטען דעם בויטשיק׳ס יונגער קול׳כעל, וואס האָט עפּעס געוואָלט, און די שוועסטער האָט אויף איהם געשריען. דערנאָך האָט מען עפּעס איבערגעשטעלט פון איין אָרט אויפ׳ן צווייטען. און דאס אַלץ האָט אין זיינע אויערען געקלונגען אזוי פרעמד, אזוי ווייט, אזוי ווי מען וואָלט דאס גאָר איבער׳ן וואַנד ניט גערעדט, נור פון ערגעץ א ווייטען אָרט.

לעווין האָט זיך אויסגעצויגען אויפ׳ן פּלייצע, פערלייגט די הענד אונטער׳ן קאָפּ און געקוקט גלייך אויף דער שטיק הימעל, וואס האָט זיך דורכ׳ן פענסטער געזעהען.

דער זעקס יאָהריגער פלימעניקעל האָט דער ערשטער אויפגעעפענט די טהיר פון זיין צימער, ארייגעשטעקט זיין בלאָנדע קעפּעל מיט א פּאָר גרויסע העלע אויגען, און האָט מיט זיין קינדערשען קול׳כעל געזאָגט אין אידיש:

— אָנקעל, שלאָפסט? מאַמא זאָגט, עס שפעט שוין...

— העללאָ! העללאָ, בעני! — האָט לעווין אויסגערופען און האָט אויסגעצויגען די האַנד און איהם אַ כאַפּ געטהון און מיט איין הויב איהם ארויפגעזעצט צו זיך אויפ'ן ברוסט.

דאס קינד האָט זיך דערפיהלט היימיש און זיך גלייך איינגעזעצט רייטענדיג אויף זיין ברוסט. דערזעהענדיג די נאַקעטע הענד מיט די מוסקולען, וואס האָבען זיך גראַד, פון האַלטען די הענד אויסגעבויגען, הויך אויפגעהויבען, האָט ער זיך אויף זיין קינדערשען שטייגער געוואונ־דערט:

— אָה, אָנקעל, יו מאַסט בי סטראָנג! ע וואַט, ע מאַסעלס!

לעווין האָט איהם צוגעדריקט צום הארצען און גענומען קושען.

— סיי אָנקעל, וועןאַ'ל בי ביג, אַ'ל העוו סאַטש מאַסעלס, — האָט דער פּלעמעניקעל געפרעגט און אָנגעטאַפּט מיט זיינע פינגער דעם מוסקול.

— אָה, סוירטענלי, — איז איהם לעווין אריין אין טאָן.

— יו'ל ביי מי אַ גאָן, אָנקעל? אַ ריעל גאָן...

— יע, יע, בעני, איך וועל דיר קויפען אַ גרויסען ביקס.

באַלד האָט ער זיך אויפגעהויבען און גענומען אָנטהון.

אין עס־צימער איז שוין דער טיש געווען געגרייט. זיין שוואָגער איז געזעסען אויפ'ן וויעג־שטוהל מיט אַ שלאָף־ראָק און שטעק־שיך, שוין גלאַט אויסגעראַזירט מיט אַ ציגאַר אין ווינקעל פון מויל, אויפן שויס איז געלעגען צוואַוואָרפען אַ זונטאגס־צייטונג. אין הויז האָט געשמעקט דער אָנגענעהמער ריח פון פרישע קאַפע.

לעווין האָט אַ קוק געטהון אויפ'ן שוואָגער און זיך הויך פונאַנדער־געלאַכט:

— מיין גאָט, זעה ווי דו זעהסט אויס!... אין אַ שלאָף־ראָק און שטעק־שיך, ווי אַן אַלטער מאַן... איך טהו דאס נאָך ניט אָן, ווען איך זאָל וויסען, אז איך שטאַרב!...

דער שוואָגער האָט איהם גוטמוטיג אָנגעקוקט, האָט נאַכלעסיג ארויס געלאָזען אַ הויפען בלויען רויך, בעטראַכט זיין אַטלעטישען קערפּער און אין האַלב־שפּאסיגען טאָן געזאָגט:

— נו, נו, מיין אַטלעט! ווער קען זיך גלייכען צו דיר, — מיר ווערען אַלט ...

— אָבער גוטער ברודער, דערצעהל מיר עפּעס פון אמאָליגע גוטע פריינד, — האָט לעווין זיך אוועקזעצענדיג מיט אמאָל א ווענד געטהון דעם שמועס. — דערהויפּט דערצעהל מיר פון מיין אמאָליגען גוטען פריינד גאָלד, זעהסטו איהם אמאָל?.. ער מוז שוין אודאי זיין א דאָקטאָר...

— איך זעה איהם זעהר ווייניג, — האָט דער שוואָגער גענענט־פערט. — נור איך וויים, אז ער וואהנט ערגעץ אין ברוקלין. ער האָט דאָרטען אַן אָפּיס.

— ער האָט התונה געהאַט מיט פריערא'ן ... יע דאס האָב איך גע־הערט, — האָט לעווין געזעדט. — דו געדענקסט איהר?.. א שעהנע מיידעל געוועזן.

— איך האָב איהר אין גאַנצען איין מאָל בעגעגענט, — האָט דער שוואָגער מיט א נאַכלעסיגען טאָן געזאָגט, — דער דאָקטאָר איז זעהר א וואולער מענש.

— אָה, איך וואָלט איהם שוין וועלען זעהען. — האָט לעווין גע־זאָגט. — איך האָב איהם אמאָל זעהר ליעב געהאַט, אַן אמתער אידעאַ־ליסט, — אָהן חכמות ...

די שוועסטער איז אריין פון קיך אין א מאָרגען ראָק, א פּער'עסק'טע. נאָך איהר האָט די דיענסט, א פּוילישע שיקסע מיט געזונטע רויטע באַקען, נאָכגעטראָגען א טאָץ מיט קאפע, פרישע ראָלס און פּוטער.

— אָבער ביזטו יאָסעלע איינגעשלאָפען, — האָט די שוועסטער גוטמוטיג געזעדט. — געהט צום טיש, קינדער... הערי, גענוג שוין מיט'ן פּייפּער!..

לעווין האָט דערפיהלט, אז ער איז צוריק אריינגעפאַלען אין דער בירגערליכער, אָבער היימישער ספערע. אין דער מינוט האָט ער געפיהלט יענע גליקזעליגקייט, וואס מען דערפיהלט נור, ווען נאָך א לאַנגען וואַנגלען זיך אין קאַלטע לענדער צווישען פרעמדע גלייכגילטיגע מענשען, פאַלט מען צוריק אריין אין א ווארימע היים צווישען אייגענע און פריינדליכע מענ־שען. און זיין הארץ איז אנגעפילט געוואָרען מיט יענער מענשען־פריינד־ליכע ליעבע און געפיהלען, וואו אַלץ בעקומט זיך שעהן און אנגענעהם,

און דאס גאנצע לעבען און וועלט בעווירדיגט דעם אייגענעם לעבען און זיין.

נאָכ'ן געשמאַקען ברעקפעסט האָט ער זיך בעקוועם אויסגעצויגען אויפ'ן וויעג־שטוהל און גענומען די זונטאג־צייטונג. ער האָט ניט געלייענט. ווארום זייענדיג פרעמד פון די אַלע שטאָדטישע אינטערעסען און נייעס אין פארטײצונגען, האָט דאָס איהם אַלץ איצטער זעהר ווייניג אינטערעסירט. ער האָט געבלעטערט די צייטונג אהין און צוריק און געקוקט נור אויף די בונטע פערנאנדער־געשמירטע בילדער און קארטונס, וואס דאס האָט פאר איהם געדיענט אַלס צייכען פון גאָר א מאָדנער, אויבערפלעכליכער קולטור, אָבער אין דער זעלבער צייט אויך אַן אייגענארטיגע. פאר דער צייט, וואָס ער איז געוועזן אין אמעריקא, האָט ער זיך אויסגעבילדעט אַן עכט אמעריקאנער פאטריאט און בירגער, כאטש ער האָט נאָך ניט געהאַט יענע פּאַפּיערען, וואס זאָל האָבען איהם בערעכטיגט צו נעהמען לייסענס אויף א סאלון און געהן יעדען יאָהר צום שטים־קאַסטען.

נאָכדעם האָט ער זיך אָבגעגאָלט, אָנגעצויגען א טונקעל־גרויען אנצוג און איז ארוים מיט'ן שוואָגער אין פּארק.

דער גאַנצער פּארק האָט אויסגעזעהן ווי איין הערליכער פארבען־שפּיעל: שארף גאָלד און קופּער־רויט געמישט מיט בלייכען גרין, האָבען פאר'ן אויג א שפּיעל געטהון און געבליעבען פערגליווערט. א ריינער און בלייכער הימעל האָט זיך איבער'ן פּארק געוועלבט און די זון האָט ליכטיג געשיינט.

אונטער די פיס האָבען זיך געריבען די אראָבגעפאלענע, טרוקענע בלעטער, און עס האָט פאר'ן אויער זעהר ברוטאל געקלונגען, גלייך ווי עס וואָלט דערמאָנט אָן א לעבען, וואס טריקענט און וועלקט.

אויף די וועגען פון פּארק, האָט זיך געפיהלט א דערהויבענע יום־טוב'דיגע שטימונג: עס האָבען זיך געצויגען בייבי קערעדזשעס, געפיהרט פון יונגע מוטערס מיט ליכטיגע אויגען; יונגע לייט און מיידלעך האָבען אָנגעפילט דעם גאַנצען פּארק. די פערשיעדענע פארבען פון די פרויען העטס און הערבסט קאָסטיומען, האָבען זיך הארמאָניש צוזאמענגעגאָסען און עס האָט פון ווייטענס אויסגעזעהן פאר דער שארפער ליכט פון דער

זון, ווי אַ גרויסער סאַנאַזאַנץ, וואס איז דורגעשפּרינקעלט מיט פּערשיע־דען־פּאַרביגע פּעלר בלומען.

כאָטש דער הערבסט, ווי געוועהנליך, שטימט גיכער אָן אויף האלב לירישע און טרויעריגע טענער, דאָך האָט לעווין אין דעם מארגען געפיהלט, גלייך ווי ער וואָלט טרעטען אויף זיין אייגענעם גרונד, און אַלץ וואס ארום בעלאַנגט צו איהם, און ווען ער וויל נור שטרעקט ער אוים די האנד און נעהמט עס.

און אָט קומען אָן אנטקעגען צוויי מיידלעך מיט ליכטיגע מאָרגען־אויגען און זעהר שעהנע הערבסט־קאָסטיומען. חן אָטעמט פון יעדער בע־וועגונג. די קליינע פים מיט די זעהר שטייף ארומגעכאַפּטע געשפּילעטע שיך. דער שליטץ ביים זייט פון קלייד, וואס לאָזט אזוי ווי ניט ווילענדיג אָבדעקען דעם אונטערשטען טהייל פון פוס ביז די קניע און עס גיט זיך אַ בעוויין פאר די אויגען אַ שעהן געפּאָרמטע פוס, בעצויגען מיט אַ דורכ־זיכטיגען שווארצען זיידענעם זאָק — און איבער'ן לייב געהט איבער אַ ווייכער שוידער.

צו דען זיינען זיי ניט זיינע? בעלאַנגען זיי ניט צו איהם?

ער האָט זיך אין דער מינוט געפיהלט שטארק און מוטהיג, און דאס גאַנצע לעבען איז פאר איהם געלעגען, כאָטש אפילו שוין אין הערבסט קלייד, אבער דאָך אין שעהנעם פארב און ליכט. און דאס בעוואוסטזיין, אז אַלץ קען בעלאַנגען צו איהם, אויב ער זאָל נור וועלען, האָט זיך אין איהם פערשטאַרקט, און דאס, וואס ער האָט איצטער אַלץ פערביי גע־לאָזען אונבעריהרט, איז עס נור געוועזען דערפאר, ווייל ער האָט דאס זעלבע געפיהלט, דאס וואס עס פיהלען אַלע שטארקע געליעבטע, ווען זיי קענען נעהמען זאכען און נעהמען זיי דאָך ניט.

זיי האָבען איבערגעשניטען דעם פּארק און זיי זיינען ארוים צו דער מזרח זייט פון שטאָדט.

— מיט אכט, ניין יאָהר צוריק איז דאָ כמעט געווען ליידיג, און איצטער? — האָט לעווין ווי צו זיך אליין געזאָגט און געוואונדערט אויף דער דאָזיגער פערוואַנדלונג.

נייע, גלאַט געאַספאַלטע גאַסען, האָבען זיך ווי אָדערען געצויגען פאר־גאַנדערציהען און זיינען וואו פערפאַלען געוואָרען. פוןביידע זייטען האָ־בען זיך ענג געשלאָסען גאַנצע רייהען גרויסע הייזער ווי פון איין פאָרם

געגאַסען, אָהן די מינדעסטע פּרעטענזיע אויף שעהנקייט, אָבער מיט א גע־וויסען כאַראַקטער, און וואו, דאַכט זיך, בעקוועהמליכקייט האָט ארויסגע־שפּריצט פון יעדער פענסטער.

אויף די טראַטואַרען האָבען זיך פיעל קינדער געשפּיעלט, אַלע יום־טוב'דיג אָנגעטהון. א גאַממא פון קינדערשע פרעהליכע קולות, צונויפגע־מישט מיט דעם איינטאָניגען שאַרפען רודערען פון די ראָלינג־סקייטס, האָבען די גאַסען פערליהען עפּעס גאָר א מאָדנעם אויסזעהען, און דערביי אָן אָנווייזונג אויף א גאָר א נייער וועלט.

דער גאַנצער געגענד איז געווען בעוואָהנט בלויז פון אידען, און אין דעם פרייען שפּיעל פון די אידישע קינדער איז שוין געלעגען אָן אבגרונד, אָן אבגרונד, וואס האָט געסטראַשעט א גאַנצען פאָלק, און וועלכער, וואָלט אזוי ווי ריידען: פריהער אָדער שפּעטער, איהר וועט אין מיר זינקען.

לעווין האָט דאָס אַלץ געאהנט, אָבער דאָס האָט איהם אין דער מינוט ניט פערדראָסען, ווארום צופיעל איז ער געווען פערנומען מיט זיך אליין. ער איז געקומען אין ניו יאָרק אָנהויבען דאס לעבען אויף דאס ניי, און אַלץ איז דאָ אזוי שעהן און הערליך אין דעם אָסיענדיגען מיטען טאָג.

— קום אהיים, — האָט לעווין מיט אמאָל זיך א ווענד געטהון צום שוואָגער. — מינע וועט ווארטען פאר דינער.

זיי זיינען שווייגענדיג צוריק אהיים געגאַנגען.

III.

לעווין האָט פון די אמאָליגע בעקאנטע כמעט ווי קיינעם ניט געטראָ־פען אויף דעם זעלבען פּלאַץ. יעדערער איז שוין געוועזן פאר זיך א וועלט און געלעבט בעזונדער. אייניגע זיינען זיך צופאהרען, אייניגע האָבען אויסגעשטודירט און חתונה געהאט און געפיהרט א ריינעם ארענט־ליכען פאמיליען לעבען, און די יעניגע, וואס זיינען געבליבען טריי די אמאָליגע טראדיציעס פון האלטען זיך אין אן אייגענעם קרייז, זיינען פער־גליווערט געוואָרען אין יענעם צושטאנד, אזוי ווי מומיען, און האָבען לעווין'ען כמעט ניט אינטערעסירט. דאָך האָבען, די איינצעלנע פערבליעבענע לעווין'ען זעהר ווארים בעגעגענט און זיך דערפרעהט מיט איהם.

לעווין איז געוועזן פון יענע נאטורען, פאר וועלבע מען האָט רעספּעקט און דאָך האָט מען זיי ליעב. זיין געזיכט איז געוועזן אזוי געבויט, אז ווען ער האָט געשוויגען, האָבען זיך די געדיכטע שווארצע ברעמען אזוי ווי אין א קלין ביי דער נאָז צונויפגעקומען, און ארום די מויל־ווינקלען האָבען זיך קליינע קנייטשען אויסגעלייגט, און דאס האָט זיין געזיכט אָפּט הארט און אבשטויסענד געמאכט. אָבער ווי נור ער האָט אָנגעהויבען צו ריידען, אזוי איז דער גרויזאמער אויסדרוק פערשוואונדען און איז פער־ביטען געוואָרען מיט אן אָפענעם און גוטמוטהיגען אויסדרוק.

לעווין איז געוועזן אן עכטעס קינד פון צוואנציגסטען יאהרהונ־דערט: — א קינד פון שטאָדט. ער האָט פון דעם פערשטאָרבענעם יאהר־הונדערט ארויסגעצויגען די אידעען פון רעכט און פרייהייט און זיי אי־בערגעקאָכט אין דעם נייעם יאהרהונדערט אויף זיין אייגענעם שטייגער. אזוי ווי א קינד, פון א צייטאַלטער פון קרענקליכער רעפיינמענט און נע־ווראסטעניע, האָט ער אויך בעלאנגט אין גייסט צו דער דאָזיגער קולטור, כאָטש פיזיש האָט ער בעלאנגט צו אן אנדער קולטור.

ער האָט זעהר פיעל געלייענט, פון אַלץ אין דער וועלט געהאט אן אויבערפלעכליכען בעגריף, און אין קיין איין זאך, פאר קיין פאל אין

דער וועלט, זיך נים געקענט ספעציאַליזירען. ער האָט אויך געהאט א געזונטען געפיהל פאר'ן סאָציאַלען לעבען און אויך א קולטור־עטהישע בעציהונג צו אַלע לעבענס ערשיינונגען. דער הופט גרונד פון זיין כאַראַקטער איז געוועזען די איינגעבאָרענע הערצליכע איינפאַכקייט מיט א גרויסע פעראכטונג צו אַלץ, וואס איז אונגאַטירליך או אויפגעבלאָזען.

לעווין האָט געקלונגען דאקטאר גאלד'ס גלעקעל.

די טהיר האָט זיך פון אינוועניג געעפענט און א בויטשיק פון א יאָהר פיערצעהן האָט די טהיר פון אינוועניג צוגעהאלטען און צו גלייכער־צייט געקוקט מיט צוויי גרויסע אויגען אויף לעווין'ען.

— איז דער דאקטאר צו הויז? — האָט לעווין געפרעגט ארייינגע־הענדיג טיעפער אין קאָרידאָר.

דער בויטשיק האָט געעפענט א זייט־טהיר און געזאָגט:

— באַלד קומט ער ארויס, — און איז פערשוואונדען.

לעווין איז אריין אין ווארט־צימער, וואו עס האָט געשמעקט א שטארקער גערוך פון יאדאפארם און קאמפאר. לעווין האָט זיך געזעצט און דערווייל בעטראַכט דעם צימער:

א געוועהנליכער ווארט־צימער מיט דונקעלער דראפירונג, א טיש אין מיטען, פערלייגט מיט צייטונגען און זשורנאַלען, ביי די זייטען עט־ליכע אַלטע ווייכע שטוהלען פון געמישטען סטיל. אויף די ווענד זיינען געהאנגען עטליכע גראווירען פון דער אלטער שוהל, און אויך איינינע רעפּראָדוקציעס פון מילע און קארא אין ברוינעם טינט. ביי דער וואנד א גרויסע מאהאָגאני ביכער־אַלמער מיט גלעזערנע טהירען, דורך וועלכע עס האָבען ארויסגעקוקט גראָבע רוקענס פון ביכער, מיט זעהר פיעל גאָל־דערנעם שריפט אויף זיי.

א ווײַלע שפּעטער האָבען זיך די טהירען פון עמפפאנג־צימער פונ־נאנדער גערוקט און אין זיי אין געשטאנען דאקטאר גאָלד.

לעווין האָט איהם גלייך דערקענט.

דאקטאר גאָלד איז געווען א מאַן פון א יאָהר צוויי און דרייסיג, א ברונעט מיט א מאָגער בלאַסען געזיכט, ארומגעפריימט פון א שווארצען בערדעל, און מיט אויגען־גלעזער. דאס איז געווען איינע פון יענע שעהנע

אָבער גאַנץ געוועהנליכע געזיכטער, וואס מען בעגעגענט זיי צווישען דער מעדיצין פּראָפעסיע, אויף שריט און טריט.

דער דאָקטאר איז געשטאַנען אין די פונאַנדער געעפענטע טהירען און האָט מיט אן אנגעשטרענגטען בליק געקוקט אויפ׳ן אונבעקאנטען יונגען מאַן, וואס האָט זיך פון אָרט ניט געריהרט.

לעווין׳ען האָט זיך פערגלוסט טרייבען מיט׳ן דאָקטאר אביסעל שפּאָס און ביי דעם געדאַנק האָט ער אַ שמייכעל געטהון, זיך אויפגעהויבען און פּאמעלאך אויף איהם אָנגעקומען.

דאָקטאר גאָלד האָט נאָך מעהר אָנגעשטרענגט זיין קוק, אזוי ווי ער וואָלט זיך וועלען עפּעס איבערצייגען, און האָט שטיל, ווי צו זיך אליין, געזאָגט:

— דאכט זיך אַ בעקאַנטער... אָך! — האָט ער מיט אמאָל אויס־גערופען — לעווין!..

לעווין האָט געשמייכעלט:

— יע, דאס בין איך...

זיי האָבען זיך ארומגענומען און צוקושט

נאָכדעם ווי זיי האָבען זיך פונאַנדער גענומען, האָט איהם דער דאָקטאר מיט ליעבע אָנגעקוקט און ווידער אויסגערופען:

— יע, דאס ביזטו, יע, דו מיט די ביינער!..

זיי זיינען אריין אין עס־צימער. דער דאָקטאר האָט געהייסען דער דיענסט מאַכען טהעע.

— נור, וואס איז דאס עפּעס פלוצלינג! — האָט דער דאָקטאר צו־פריעדען גערעדט און ער האָט געריבען די הענד איינע אין די אַנדערע — אזוי ווי פון הימעל אראָפּגעפאַלען!

לעווין האָט געשמייכעלט:

אָט ס׳האָט זיך פערוואָלט... נו, ווי געהט דאס דיר?

— ניט שלעכט... וואו ביזטו דאס געווען די גאַנצע צייט?

— וואו די וועלט האָט אן עק. — האָט לעווין געשמייכעלט און ווייטער געפרעגט: זאָג מיר וואָס איז מיט דיר? דו האסט שוין אן אָפּיס, איך זעה... און וואו איז פריעדא?

דעם דאָקטארס געזיכט האָט זיך פערכמארעט.

— פריעדא?... איך ווייס ניט...

לעווין האָט זיך עפּעס אנגעשטויסען. ער האָט געשוויגען.

ערשט האָט ער בעמערקט, אז אין הויז ארום פעלט יענע גוטע אָר־דנונג, וואס איז צו בעמערקען אין א הויז, וואו עס איז דאָ א גוטע בעל־הבית'טע, — און פריעדא איז דאָך א גוטע בעל־הבית'טע געווען.

ער האָט אָבער דאָך געפרעגט:

— וואו איז מאַרט פריעדא?

דער דאקטאר האָט ניט געענטפערט, ער האָט נור אמאָך געטהון מיט'ן האנד. דער מאָך האָט אויסגעדריקט זעהר פיעל אונצופריעדענהייט און דערביי שוין אויך אָנגעוויזען, אז זי איז אוועק.

לעווין האָט אויסגעצויגען א לאנגען פייף און האָט דערביי געשאָ־קעלט מיט'ן קאָפּ:

— הערסטו?..

זיי האָבען ביידע געשוויגען.

לעווין האָט זיך אויפגעהויבען, זיך דורכגעגאנגען א פּאָר מאָל אי־בער'ן צימער און איז ענדליך געבליבען שטעהן פאר'ן דאקטאר.

— אָבער ווי אזוי האָט דאס פּאסירט?!.. צום טייפעל! איך פערשטעה גאָרישט...

— וואס איז פאראן צו פערשטעהן? — האָט דער דאקטאר ביטער געזאגט. — דו הערסט דען פון אזעלכע זאכען צום ערשטען מאָל?

— אָבער, פריעדא? די גוטע פרומע פריעדא?!.. ווי אזוי האָט דאס געטראָפען?

דער דאקטאר האָט א צורייצטער זיך פונאנדער געלאכט:

— „די גוטע פרומע פריעדא"! — נור גענוג! א וואָרט ניט דער־פון!..

לעווין האָט זיך ארומגעדרעהט איבער'ן צימער הין און צוריק. ביי איהם אין הארצען האָט זיך א וועהטאג פונאנדער געוואקסען. ער האָט גוט געקענט דעם דאזיגען וועהטאג; דעם זעלבען וועהטאג, וואָס דער דאקטאר פיהלט איצט, האָט ער אויך אמאָל איבערגעלעבט, און ער איז נאָך אין גאנצען פון דעם ניט אויסגעהיילט.

ער האָט זיך מיט אמאָל אבגעשטעלט, צוגעגאנגען צום דאָקטאר און האָט מיט א צורייצטער אויפגעלעבקייט געזאגט:

— המ, גאלד, זעה ווי דו זעהסט אויס... ווי א טוידטער... מיין

גאָט, פאר וואס זאָלען פון דיר ווייבער ניט ענטלויפען?.. א בערדעל ארום בלאסען געזיכט, א צייכען פון שוואכקייט און נארישען סענטי־מענט... דאס האָר צו לאנג... היינט די גלעזער, — צו וואָסער טייפעל דארפסטו זיי, דו האָסט אמאָל קיין גלעזער ניט געטראָגען?!.. מיט איין וואָרט, אלע שאבלאָנע געזיכט בעפּוצונגען, וואָס האָבען אמאָל אויסגע־דריקט פּאָעטישען פיהלען און איבערגעפוילטען אידעלאזימוס. היינט ברודער געהט עס מעהר ניט... היינטיגע פרויען האָבען עס אינסטינקטיוו פיינד.... שער דאָס אלעס אָפּ, קריג א גלאטען ריינעם געזיכט, גיס אריין פרישע בלוט אין דיינע אדערען!... מאך גימנאסטיק, ענטוויקעל דיינע מוסקולען, און דעמאָלט און דעמאָלט....

לעווין איז געשטאנען און האָט דעם דאָקטאר בעטראכט פון אלע זייטען. אין דער זעלבער צייט, וואָס אויף זיינע ליפען האָט געשוועבט א לייכטע איראָניע, האָבען אָבער זיינע אויגען אויסגעדריקט אונענדליכע טרייהייט און ליעבע, און ער האָט ווייטער אין דעם זעלבען טאָן גערעדט:

— זעה נור, וואָס פאר א העמד דו געהסט!... א דאָלאר העמד!.... זייד, זייד!... היינט איז א צייטאַלטער פון זייד!... הער, גאָלד, וואָס איך וועל דיר זאָגען, גיעב דיך איבער אין מיינע הענד אויף א קורצע צייט. איך וועל פון דיר מאכען א לייט... וויפיעל ביזטו איצטער אַלט? דרייסיג צוויי און דרייסיג?... איך בין אויך אין דער עלטער... ס'איז אייגענטליך די בעסטע יאָהרען, פאר אונז שטעהט נאָך פאר א שעהנער און מילדער הערבסט, דאָס, וואָס ביי אונז אין אמעריקא הייסט „אינדיען זומער"... ניט געזאָרגט, ניט געזאָרגט... פריעדא וועט צו דיר קומען און פאלען צו דיינע פיס... הערסט?... זי וועט קומען!... איצטער וועגען וואָס אנדערש, דערצעהל עפּעס, וואָס הערט זיך אויף דער איסט סייד.

דער דאָקטאר האָט איהם אין קורצען געשילדערט די גאנצע איסט סייד, צו וועלכער ער האָט זיך איצטער נעגאטיוו בעצויגען. ער האָט פערשפּאָטעט די סאָציאליסטישע בעוועגונג, געמאכט חוזק פון דעם אנארכיזם, און האָט מיט ענטוישונג גערעדט וועגען דער נאציאָנאלער בעוועגונג, אין וועלכער ער האָט געגלויבט, און וועלכע איז נאָך איהם היינט צו טאָג אויך ליעב, — אָבער זעהר פיעל איז דא אויסצוזעטצען. אין דער מאָס ווי ער האָט אזוי אלץ ביטער פערנייגט, אלץ מעהר איז ער געוואָרען אויפגערעגט.

IV.

— מיר זיינען די לעצטע... מיר וועלען שליסען די טויערן פון דעם יאהרהונדערט. — דערנאָך אנארכיע! — האָט דאָקטאר גאלד מיט פער־ביטערקייט געזאָגט און זיינע שווארצע אויגען האָבען אונהיימליך גע־גלאנצט.

לעווין איז געזעסען אנגעלעהנט אן וועגטיל פון קאנאפּע, פערלייגט א פוס אויף א פוס, געריייכערט א סיגארעט און דערביי גוטמוטיג געקוקט אויפ'ן דאָקטאר און נאכגעפאָלגט זיינע בעוועגונגען, גלייך ווי ער וואלט וועלען דורכדרינגען דעם גאנצען פּראָצעס פון דעם דאָקטאר'ס געדאנקען־גאנג.

דער דאָקטאר האָט ווייטער גערעדט:

— אָט וואָס!.. ביי היינטיגען טאָג דוכט זיך מיר, אז מיר און די גאנצע ציוויליזאציע ליגען אין דער האנד פון א שווארץ־קינסטלער, וועלכער טרייבט מיט אונז שפּאס און ווייזט אונז אפריהער, אין אונזער פולען גרויס, דערנאָך ווערען מיר אלץ קלענער און קלענער, ביז וואנען מיר פערשווינדען אין גאנצען, אין די פאלדען פון זיינע ארביל... יע, יע, אזוי איז דאָס!... דו הערסט, לעווין?

לעווין האָט געהערט, אָבער ער האָט ניט פערשטאנען וואוהין דער דאָקטאר ציעלט. ער האָט שטיל געזאָגט:

— איך הער.... רייד ווייטער.

— יע, רייד ווייטער, — האָט דער דאָקטאר אזוי ווי מיט פערדרוס געזאָגט, אליין ניט פיהלענדיג, וואס ער האָט געזאָגט. — איך פרעג דיך, לעווין, וואָס האָט דער לעצטער יאהרהונדערט אויפגעטהאָן?... זאָג מיר וואָס?... דו וועסט דאך מיר אנווייזען מיט'ן פינגער אויף אלץ, וואָס ארום אונז... זאָג איך דיר, ניין. ניט דאָס האָט ער אויפגעטהאָן!.. ניט דאָס, ניט דאָס!... דער לעצטער יאהרהונדערט האָט בעשאפען דעם פי־ליסטער, די גרעסטע פערזעהעניש, וואָס האָט וועז עס איז עקזיסטירט! און זעה נור אדרבא, וואָס דער פיליסטער טהוט אויף? ! אָט דער זעלביגער

פיליסטער פערשפּאָט זיך אליין, וויל צורייסען די שטרויענע קייטען, וואָס ער האָט אַמאָל אין אן אנפאל פון א געוויסער משוגעת, אויף זיך ארויפ־געלייגט; און דערביי שניידט ער אזעלכע גרימאסען מיט אזא ווילדע אָנשטריינגונג, גלייך ווי ס'וואָלטען אייזערנע קייטען געוועזען. ער קעמפּפט מיט אלץ און אלעמען: ער קעמפּפט מיט גאָט, ער קעמפּפט מיט רעגיערונגען, ער קעמפּפט מיט דער לאָגיק. ער איז געגען אלע דאגמען און בעשאפען דאָגמען. ער איז געגען שאַבלאָן און זינקט אין שאַבלאָן... מיין גאָט!... מיין גאָט!... דאָקטאר גאָלד האָט זיך געכאפּט פאר'ן קאָפּ, אזוי ווי בעהערשט פון א שטארקען מאָראלען וועהטאג.

לעווין, וועלכער איז געווען א פיינער בעאבאכטער, האָט געוואוסט די אורזאך, פאר וואס און פאר ווען, דער דאָקטאר רעדט אזוי פער־ביטערט. דעריבער האָט ער געשוויגען און דער דאקטאר איז ווייטער אָנגעגאנגען:

— דאָס גאנצע, דאָס גרויסע, וואָס דער מענשליכער אינטעלעקט האָט געשאפען פון יאהרהונדערטע, ווערט צוטראטען און פערברענט פון א געוויסע באנדע אונטערצינדער!... אונטערצינדער!... דאָס אונלאגישע, אבסורד און קרענקליכע היסטעריע ווערט דערטריבען צו פילאסאפיע: — און דעמאלט אנארכיע!... מיר זיינען פון די לעצטע, פון די לעצטע מענ־שען, פון די לעצטע אידען!... דו זאגסט אידען!... דער טוידט שניידט דאָך אונז ווי מיט א קאסע. מיר שטאַרבען אוים ווי די פליגען ווען דער ווינטער קומט! מיר קענען ניט פערטראגען קיין פרעמדע קולטור! און ווען מיר קומען יע אין בעריהרונג מיט פרעמדער קולטור, דעמאלט שטאַרבען מיר... אלע אונזערע פעסטונגען זיינען געפאלען. די אונטער־צינדער האָבען אלץ אין פייער געזעצט... די לעצטע פעסטונג: פאמיליען און געשלעכטליכע ריינקייט האלט אין פאלען... מיין גאָט! וואָס פאר א געשלעכטליכער אונצוכט!... וואו דו קעהרסט זיך און ווענדסט זיך הערסטו אָט דעם געשטאַנק און דיר דאכט זיך, אז אלץ איז פערוואנדעלט געוואָרען אין א שמוציגען בארדעל, וואו טויזענדע אונצוכטען בעזעסען פון פוילקייט־מיקראָבען שווענקען זיך אין געשלעכטליכער בלאָטע...

דאָקטאָר גאָלד האָט זיך אבגעשטעלט. זיינע אויגען האָבען פיבעריש געגלאנצט און צוויי ליידען־קנייטשען האָבען זיך טיעף פון די נאָז ווינקלען, ביז איבער'ן מויל, אראָבגעצויגען.

„אָט וואו דער וועהטאג איז“, — האָט לעווין א טראכט געטהאָן און ער האָט דעם דאָקטאר בעדויערט.

פון צווייטען צימער האָט דער טעלעפאָן געקלונגען.

— זיי מאכען מיר קראנק, — האָט דער דאָקטאר מיט אנגסט געזאָגט און איז אזוי ווי ניט ווילענדיג אריין אין צווייטען צימער.

באלד האָט ער זיך אומגעקעהרט און דער ליידענדער אויסדרוק האָט גענומען פערשווינדען.

— איך וואָלט וועהר קיין חשק ניט געהאט, גראד איצטער אוועקצוגעהן, — האָט דער דאקטאר גערעדט — אבער מען מוז... ווען מען רופט צו א קראנקען, וואו מען נעהמט קיין געלד ניט, דעמאָלט מוז מען לויפען.

— האָט ער שמייכלענדיג אויסגעלאזען.

לעווין האָט זיך אויפגעהויבען.

—אויב דו האסט חשק זיך דורך צוגעהן, לאָמיר נעהמען א שפאציער איבער'ן בריק, — האָט דער דאָקטאר געזאָגט צוגעהענדיג צום פענסטער.

— עס איז זעהר א שעהנער טאָג.

— אלל רייט. איך געה, — האָט לעווין געזאגט און האָט אנגענומען דעם דאָקטאר פאר'ן ארים, און איהם גוטמוטיג אנגעקוקט: — זעהסטו, ברודער, איך האָב גארנישט איינצואווענדען געגען דיין אויסברוך, —אָבער צו וואָס דארף מען דאָס? קען מען דאס זעלבע ניט ריידען קאלטבלוטיג? וואצו אזוי פיעל ענערגיע מיט הארץ?... לעווין האָט א קוועטש געטהאָן מיט די אקסלען.

— דו ביזט א פלעגמאטיק, — האָט דער דאָקטאר א מאך געטהון מיט'ן האנד, — מיר, ברודער, קאָסט דאָס געזונד... דו געדענקסט דאָך מיך פון אמאָל!...

דיביידע פריינד זיינען ארוים אין דרויסען, וואו עס האָט אין בלויען הימעל ליכטיג אוןווארעם געשיינט די זון.

צום בריק צוגעהן איז געווען ניט ווייט. באלד זיינען זיי ארויף אויפ'ן בריק, וואו הארט נעבען זיי האָט זיך פון איין זייט מיט גערויש געצויגען א טריין, און פון דער אנדער זייט א גאנצע פראָצעסיע פון טראָלי קארס.

דאָס איינטאָניגע רוישען און קלאפען פון רעדער האָט זיך אויף א מינוט ניט איבערגעהאקט, און עס האָט געמאכט דעם איינדרוק, אזוי ווי

זיי וואלטען אריין אין א געדיכטען וואלד אין דער מינוט, ווען א שטורם האָט גראד אויסגעבראכען.

דער מעכטיגער פּלומפּער טהורם, אזוי ווי פון גיגאנטישע אייזערנע לייטער צוזאמען געשטעלט, האָט זיך דערהויבען מיט א גראנדיעזער שווערקייט און מאכט, גלייך ווי ער וואלט דיענען פאר א סימבאל און אנ־זאָגען א צייט־אַלטער פון שטאָל און אייזען, ארבייט און ענערגיע פאַר א יונג זעלבסט אויפגעקומענער נאַציאָן.

די אונגעהייער דיקע, מיט מילד־שטאָל בעגאסענע, קייבעלס, האָבען זיך, אזוי ווי די פאָדערשטע פיס פון א ריעזיגען אקטאָפּוס, אין גראַציעזער ליניע אראָבעלאָזען פון דעם שפּיטץ טהורעם און פעסט צוגעהאלטען דעם האלב־געבויגענעם בריק, וואס איז געהאנגען איבער'ן איסט ריווער.

לעווין איז געגאנגען און האָט דאָס אלץ בעטראכט, גלייך ווי ער וואלט דאָס צום ערשטען מאָל געזעהן. דער דאָקטאר איז געגאנגען און האָט זיך אפילו ניט אומגעקוקט, און זיין אויסדרוק איז געווען פון א מענשען א פערזארגטען, גלייך ווי ער וואלט זאגען: וואָס געהט דאָס מיר אלץ אָן ? !

אין מיטען בריק, וואו דער בויג דערגרייכט דעם מיטעלפונקט, האָבען זיי זיך אָבגעשטעלט. זיי זיינען פונקט געשטאַנען אין מיטען איבער'ן וואסער.

דער דאָקטאר האָט וואָס גערעדט, נור לעווין האָט איהם כמעט ניט געהערעט. זיין אויג האָט געבלאנדזשעט איבער דער פאנטאזמאגאָרישער זעהונג, וואָס האָט זיך פאר איהם ענטפּלעקט. זיין הארץ איז אָנגעפילט געוואָרען מיט א זאנדערבארען געפיהל, א געפיהל, וואס ער האָט נאָך קיינמאָל ניט איבערגעלעבט.

דער איסט ריווער האָט זיך אין האלבען בויג, ווי א געדיכטע פליסיג־קייט נאכלעסיג פונאנדער געשוואומען און זיך בעהעפט הארמאָניש מיט'ן הימעל און מיט דער זון, און דאָס האָט די אבערפלעכע פונ'ם וואסער גע־מאַכט אויסצוזעהן, דא ווי גלאט געשליפענע שפּיגעל, און דא ווי אין א שופּען בעדעקטען פּאנצער, און אין אלגעמיינעם געגעבען דעם איינ־דרוק פון א ריעזיג גאָלדענעם מאָריי, וואָס האָט זיך פּלוצלינג פונאנדער־געוויקעלט, אין דער צייט ווען די זון האָט זיך א שפּיעל געטהון איבער די געשטיקטע קווייטען.

הויך איבער'ן וואסער האָט זיך פון דער ווייטען אויפגעהויבען דער נייער בריק, און הינטער איהם דער אַלטער בריק מיט די שווארצע מאַסיווע טהורמען און מיט א נעטץ פון שטריק, אזוי ווי א פּאוטינע.

דער נייער בריק מיט די צוויי שלאַנקע שטאָלענע טהורעמס, מיט די לאַנג אראָבגעלאזטע קייבלען און די דראטענע שטריק, וואָס זיינען ווי סטרונעס געוועז אנגעצויגען, האָט פון ווייטען אויסגעזעהן גלייך ווי צוויי ריעזיגע הארפען וואלטען שטעהן איינע קעגען די אנדערע, און אין דער מינוט האָט זיך געבעטען אז אימעצענס א מעכטיגע האנד זאָל מיט די פינגער איבער די סטרונעס איבערלויפען און נעהמען עפּעס א גאַר ווילדען אקאָרד.

די ברעגען פון ביידע זייטען, מיט די פעקטאָרים און הויכע קוימענס, פון וועלכע עס האָט נאכאנאנד געשפּארט א שווארצער רויך, האָבען זיך, ווי ציינער אריינגעשניטען אין וואסער. אויפ'ן וואסער האָבען געשוואוּמען פערשיעדענע שיפלאַך, פּערים און שווער געלאָדענע בארזשען. יעדע ווייל האָט זיך געהערט אן אנדער פייפען, וואָס האָט זיך אריינגעריסען אין דער לופט מיט א געוויסער מעלאנכאָליע, און דערמאָנט, אזוי ווי, אן גאָר אן אנדער וועלט, א וועלט וואָס עקזיסטירט נור אויפ'ן וואסער.

ווייטער האָט זיך פונאנדער געשאטען די שטאדט מיט טויזענדע פלאכע דעכער, און קוימענס, אזוי ווי א בית עולם. און נאָך העכער האָט זיך די שטאדט אויפגעהויבען ווי א וואנד פון שפּיציגע פעלזען און האָט זיך אין דונקלער ניט דייטליכקייט אויסגעמאלט אויפ'ן גרונד פון הימעל.

וואָס עפּעס איז געוועזן אויפ'ן הימעל אין יענעם אָרט, וואו עס האָבען זיך דערהויבען די שפּיציגע טהורמען, וואָס האָט דערמאנט אן יענע אונבעגרייפבאַרע הימלען, וועלכע ווערען געזעהן אין חלום. — הימלען, וואס איז שווער צו בעשטימען זייער פארב. הימלען, וואָס דא היינגען זיי הויך און דא ניעדעריג: אין גאנצען עפּעס א מאָדנער צוזאמען־געמיש פון דונסט און שאטען.

העכער פון די אלע איבעריגע געביידען האָט זיך דערהויבען דער וואולוואָרטס טהורם, און איז שלאַנק ארויסגעוואקסען פון צווישען די דעכער און שפּיטצען פון די איבעריגע געביידען, און האָט אזוי ווי מיט שטאָלץ געקוקט פון דער הויך ארום זיך, גלייך ווי ער וואלט זאָגען: זעהט

איהר קיינער איז נאָך צו מיר ניט דערוואקסען. איך בין פון אייך אלעמען העכער.

אזוי ווי אלע פאנטאזטישע בערג פון דער וועלט, וואלטען זיך אויפ־געקליבען אויף איין אָרט, אזוי האָבען זיך בעהעפט אלע דרעמלענדע דונקלע געביידען און האָבען געשלאָסען א קייט פון ריעזען. אויף דער גאנצער ליניע איז געהאנגען א כמארע, א דונקעל בורדאענע כמארע. פון די שפיטצען דעכער האָבען זיך געצויגען און געקייקעלט אין געדיכטע רינגען קלובעס פוך־ווייסע פארע און עס האָט אויסגעזעהן אזוי ווי טוי־זענדע וואולקאנען אויף איין אָרט פערזאמעלט.

פון דעם רויך און פארע האָט זיך די לופט ארום אנגעפילט מיט עטוואס אונהיימליכעס און מיסטעריעזעס, און דאָס אלץ האָט מעהר דער־מאָנט אן די געוועלטיגונג פון א פינסטערע מאכט, אן די געוועלטיגונג פון א צושטערענדען גייסט, וואָס האָט, אזוי ווי בכיון, אנגעבויט אזוי פיעל, כדי ער זאָל דערנאָך האָבען, וואס צו צושטערען, און דערוויילע האָט ער איבער דעם אלץ געלאזט היינגען זיין שווערען און דומפפען אטעם.

אזוי ווי אין א חלום, האָט זיך איבער דעם אלץ פערשפרייט א שלייער: א לייכטער גאז האָט ארומגעוויקעלט דער וואונדערבאַרער גרופע פון געביידען, און עס האָט נור אין דער מינוט געפעלט, אז אימי־צענס א האנד זאָל פאמעלאָך א נעהם טהון דעם ברעג פון שלייער און דאס מיט אמאָל אבדעקען און די זון זאָל זיך א שפיעל טהון אין די אונצעה־ליגע פענסטער, און זיי אנצינדען ווי ליכט, און דערביי אויך בעגילדען די קארניזען און שפיטצען פון די פערגליווערטע אייזבערג.

לעווין איז געשטאנען ווי פערגאפט. ער האָט פון גארנישט גע־טראכט; ער האָט שטום און אונבעוואוסטזיניג אבגעשפיגעלט די וואונדערבארע זעהונג, און ער האָט דערביי געפיהלט א געוויסען מיסטישען שרעק, און אין דער זעלבער צייט אויך א זעלטענעם פערגעניגען.

ער האָט זיך מיט אמאָל א טרייסעל געטהון, אזוי ווי א מענש, וואָס כאפט זיך אויף פון א פלוצלינג אנגעפאלענעם שלאָף.

פון אונטער'ן בריק איז א פערי ארויסגעשוואומען אויפ'ן גלאט פון וואסער, און א לאנגער מעלאנכאָלישער פייף האָט די לופט, ווי מיט א בייטש אויף דער העלפט אבגעטהיילט.

— דאָקטאר גאָלד, וואָס זעהסטו אין דעם אלעם ? !... — האָט לעווין מיט אמאָל געפרעגט און האָט איין האנד ארויפגעלעגט אויף זיין שולטער און מיט דער צווייטער האָט ער אנגעוויזען אויף דאָס גאנצע ארומיגע בילד.

דער דאקטאר האָט זיך אויף א ווײלע פערטראכט און האָט דערנאָך אין א שטילען נאאיווען טאָן געזאָגט :

— איך זעה אין דעם אלץ א שפיעל פון יענער אונזיכטבארער האנד, וואָס היינגט, ווי א וואָלקען, שטענדיג איבער אונזערע קעפ און ריכטעט בלינד אונזער שיקזאל... איך ווייס ניט פאר וואָס, נור מיר דוכט זיך, ווען איך קוק דאָס אלץ אָן, אז דאָס אלץ הערשט גאָרנישט, עס עקזיסטירט ניט אין דער ווירקליכקייט ; דאָס איז נור איינער פון יענע אפטישע נארערייען, וואָס לאָזט אונז ווייט פערפיהרען און מאכט אונז גלויבען אין דאָס, וואָס ס'עקזיסטירט ניט... אָבער אין איין שעהנעם פריה־מאָרגען וועט דאס אלץ פּלאצען ווי א זייפענבלאָז....

לעווין האָט א קוק געטהון אויפ'ן דאָקטאר. אין דער אָרט און ווייזע, ווי דער דאקטאר האָט עס פארגעטראגען איז געלעגען אזוי פיעל ענטוישונג, אזוי פיעל רעזיגנאציאָן און יאוש, אז לעווינען האָט אבגענומען דער חשק, וואָס צו זאָגען וועגען דעם. וואָרום ער האָט געפיהלט, אז ער וואלט עפּעס צושטערט און גאָרנישט פאר דעם צוריק געגעבען.

זיי זיינען שווייגענדיג אראָפּ פון בריק און האָבען זיך מיט אמאָל געפונען אין דער הארץ פון דער אידישער געטאָ.

אין די שמאָלע גאסען איז געווען ענג און שמוציג, האטש אין דרויסען איז געווען שעהן און די זון האָט ליכטיג און ווארעם געשיינט, דאָך זיינען די גאסען געווען צוגעדעקט מיט א פייכטען שמוטץ. די טראטוארען זיינען געווען פארשטעלט מיט פּוש־קארס מיט אלערליי סארטען פרוכט און מאנופעקטור און טויזענד אנדערע פערשיידענע ארטיקלען.

איבער'ן גאס איז געהאנגען א מאָדנער טומעל : פערשיידענע קולות האָבען זיך אויפגעמישט. יעדערער האָט אויסגערופען זיין וואארע און בעשטימט דעם פּרייז. פרויען און קינדער האָבען אָנגעפילט געדיכט די גאסען.

דאָקטאָר גאָלד האָט גערעדט :

— דו קוקסט און וואונדערסט זיך, אז אין די, ווי מיט מוראזשקעס

בעזעצטע טענעמענט הייזער, אָהן לופט, אהן ליכט, וואקסען ארוים גע־זונדע און לעבענס־פעהיגע אידישע קינדער... ער האָט זיך אבגעשטעלט און ער האָט מיט אן אומעדיגען טאָן געזאגט: אָבער פאר אונז, דאכט זיך, שטאַרבען זיי אָפּ... א נייר סארט טיפּ...

— איך גלויב קוים. — האָט לעווין נור געזאגט, און געטראכט פון וואָס אַנדערש.

— לעווין, מיר זעהען זיך נאָך היינט, — האָט פּלוצלינג דער דאָקטאר א זאָג געטהון. — איך האָב מיט דיר זעהר פיעל צו ריידען. — איך געה.

— וואו זעהען מיר זיך? — האָט לעווין געפרעגט.

— קום צו מיר, לעווין.

— אָלל רייט!

און זיי זיינען זיך פונאנדער געגאנגען.

„ניט שוין זשע איז ער פאר׳ן לעבען טוידט מיט זיינע צוויי און דרייסיג יאָהר“? האָט זיך איהם א טראכט געטהון אויפ׳ן דאָקטאָר׳ס רעכענונג און האָט אליין אויך דערביי דערפיהלט יענעם ווייכען און לי־רישען טרויער, נאכן יוגענד, וואָס עס גנב׳עט זיך אריין ווי א ''Momento Mori'' אין מיטען פון ליכט און זון בעגאסענעם לעבען.

צווייטער קאַפּיטעל.

פ ר י ע ד ע

I.

זיעבען יאָהר האָט זיך לעווין צוגעגרייט: געארבייט און געפיהרט א רוהיג וואַכענדיגען לעבען, ווי אַלע בירגער. די בעסטע יאָהרען פון דער יוגענד האָט ער געהאלטען פאר א פּאַרשפּיעל צו וואָס עפּעס גרעסערעס, ווייל פאר זיין איינגעבוירענער פרייהייטס־ליעבענדער נאַטור, איז דאָס געוועזען זעהר א גרויסער קרבן: — זיעבען לאַנגווייליגע יאהר!...

אוועקגעפאהרען איז ער פון ניו יאָרק, דעמאלט, ווען זיין פרוי, מיט וועלכער ער האָט נור געוואהנט איין יאָהר, האָט איהם פערלאָזען.

פערלאָזען האָט דעמאלט זיין פרוי איהם דערפאר, וואס לעווין האָט אין יענער צייט גארנישט געקענט און אויך ניט געוואלט טהון פאר'ן אייגענעם לעבען, אזוי אז סאיז אָפּט מאָל אויסגעקומען צו הונגערן.

חאָטש ער האָט אליין געפיהלט זיין שולד, דאָך האָט איהם דעמאלט שטארק וועה געטהון, און ער האָט זיך געפיהלט ערניעדעריגט און בעליידיגט.

געקומען איז ער אין ניו יאָרק צוריק נאָך די זיעבען יאָהר פון אויספּרוּאוואונג, זעהן, וואָס ס'איז געוואָרען מיט זיין פרוי, וועלכער ער האָט דעמאלט געליעבט.

חאָטש נאָכ'ן בעגריף פון דעם מאָדערנעם מענשען, האָט ער זיך, מיט קיין זאַך, צו איהר נישט געפיהלט פערבונדען, נאכדעם ווי זי איז פון איהם פרייוויליג אוועק; נור דאָך האָט אין זיין הארצען געטליעט א געוויסער געפיהל, זאָל זיין נייגעריגקייט, אָדער פיליכט גרויסמוטה, וואָס האָט איהם אין גאנצען מאָראליש ניט בעפרייט פון דער יעניגער, מיט וועלכער ער האָט א יאָהר געוואהנט אלס מאן און פרוי.

קומענדיג אין ניו יאָרק האָט ער דערווייל קיין בעשטימטעס ניט

פאַרגענומען און ער איז ניט ווילענדיג אריינגעפאלען אין יענער יום־טוב׳דיגער ספערע, וואו פוילקייט ווערט בעגלייט פון לייכטזין און נאכט־לעבען.

לעווין האָט פיינד געהאט יענעם סאָרט לעבען, וואו אויפשטעהענדיג שפעט אין די מאָרגענס, פיהלט מען זיך מיעד און צובראָכען פון די פער־גאנגענע נעכט. ער האָט זיך שטענדיג געשראָקען פאר דעם סארט לעבען, אין וועלכען ער האָט זעהר גרינג געקנ טאריינפאלען.

זיינע זיעבען יאָהר אין די וועסט זיינען געווען יאָהרען פון אונער־מיעדליכער ארבייט. דאָס איז געווען א לעבען פון רוהיגע נעכט און געזונ־דען שלאָף, א לעבען וואו מען פיהלט זיך געזונד און פריש. ער האָט ניט געהאט קיינע פערבינדונגען מיט פרויען, ער האָט אויך ניט בעזוכט יענע פרויען פון די אָבגעלעגענע קווארטאלען. ער האָט געפיהרט א לעבען פון א נזיר.

נור אריינפאלענדיג אין ניו יאָרק, און ניט וויסענדיג די ערשטע צייט, וואס פארצונעהמען, האָט ער דערוויי׳ל געפיהרט א פוסטען יום־טוב׳דיגען לעבען און עס האָט זיך אין זיין הארצען גענומען אפרופען, די אלע פערלאנגען און תאוות, וועלכע ער האָט זיעבען יאָהר נאכאנאנד אונ־טערדריקט.

לעווין האָט גענומען פיהלען, אז ביי יעדער בעגעגנען זיך מיט וואָסער עס איז פרוי, הויבט זיין הארץ אָן קלאפען און דאס בלוט זידען, אזוי ווי ביי יונגען בחור׳ל, נור וואס ארויסגעלאזען פון דער ישיבה.

„מאָדנע“, — האָט ער מיט זיך אליין געטענה׳ט, — „ווי עס ווייזט אויס, געהט קיין זאך ניט פערלארען, און האָט בין איך ווידער דערזעלביגער ווי אמאָל“.

און דאָ האָט זיך אָנגעהויבען זיין קאמפף:

קעמפפען מיט זיך זעלבסט האָט לעווין צייטענווייז ליעב געהאט. אין איהם איז געווען אזא פעריסענקייט, וואָס האָט איהם אָפט ניט דערלאזען געהן אין יענער זייט, וואו זיין הארץ האָט געצויגען, אזוי ווי ער וואלט זיך אליין וועלען טהון להכעיס.

וואָס מעהר א פרוי איז איהם געפעלען געוואָרען, אלץ ווייטער און

קעלטער האָט ער זיך פון איהר געהאלטען. און אין זיין האלטען זיך מיט פרויען איז געלעגען זעהר פיעל האַכמוטה און פיינקייט. אין דעם ווילען צו בעזיעגען די אָדער יענע פרוי, האָט ער געזעהן א ניעדריגע קליינליכ־קייט, און עקעלהאפטען אריינברעכען זיך.

לעווין האָט אין תוך אריין ניט ליעב געהאט קיין פרויען. ער איז מיט זיין גאנצער נשמה געווען געגען דער נייער פרוי. און נאָך שטארקער איז ביי איהם די שנאה צו פרויען געוואָרען בולט'ער, ווען ער האָט זיך דערוואוסט פון דעם דאקטאר'ס און פריעדא'ס פאל.

ביי זיך טיעף אין הארצען האָט ער געפלאנט, ווי צו נעהמען נקמה פון פריעדא'ן. אין וואָס די נקמה זאָל בעשטעהן האָט ער אליין נאָך ניט געוואוסט, עס האָבען זיך ביי איהם אין קאָפּ געדרעהט פערשיידענע פלענער, אָבער ער האָט נאָך אלע דערווייל געלאזען הענגען אין לופטען — ביז א צייט.

וועגען זיין „פרוי" האָט ער גאָרניט געטראכט, ניט אזוי דערפאר, ווייל ער האָט אן איהר פערגעסען, אָדער זי האָט איהם ניט אינטערעסירט, ווי נור דערפאר, ווייל זי האָט איהם צופיעל אינטערעסירט, און דאָס, וואָס ער האָט פון איהר ניט געוואלט טראכטען איצטער, איז געוועזען נור דער־פאר, ווייל די פערזענליכע פראגע איז געווען פאַ איהם צו וויכטיג, אפשר צו טהייער, — און ער האָט דאָס אבגעלייגט אויף שפּעטער.

קומענדיג ביינאכט איינמאָל אהיים, האָט ער געטראָפען דעם שוואָ־גער און דער שוועסטער זיצענדיג אין עס־צימער. די שוועסטער האָט געהאט א מינע, אזוי ווי וואלט איוף איהם עקסטרא ווארטען. איהרע אויגען האָבען געשמייכעלט, און אויף איהרע ליפען איז געלעגען דער אויסדרוק: גוט וואָס דו ביזט געקומען.

לעווין האָט באלד פערשטאנען, אז זיין שוועסטער וויל איהם עפּעס דערצעהלען, נור ער האָט זיך געמאכט, אזוי ווי ער בעמערקט גאָרנישט, און האָט זיך צוגעזעצט צום טיש און האָט פרייליך דעם שוואגער גע־פרעגט:

— נו, הערי, ווי געהט עס?...

— אלל־רייט, דזשאו, — האָט דער שוואגער פויל און נאכלעסיג גע־

ענטפערט. — ביי מיר, ווייסט דאָך, א גאנץ געוועהנליכע זאך: — ביזנעס.

— דזשאו, אימעצער האָט דיך היינט אבגערופען אויפ׳ן טעלעפען, — האָט די שוועסטער מיט אמאָל געזאגט און איהם געקוקט גלייך אין די אויגען.

לעווין האָט געמאכט א מינע, אזוי ווי דאס איז פאר איהם ניט וויכטיג און ער האָט זיך ווידער צום שוואָגער געווענדעט:

— נו, הערי, וואָס הערט זיך אין שאפ? גרייטסט זיך שוין צום ספרינג סיזאָן?...

— יע, מען מאכט שוין סעמפעלס...

— זעהסט, ווילסט גאָר ניט וויסען, ווער עס האָט דיך אבגערופען?

— האָט די שוועסטער מיט פערדרוס אין טאָן געזאגט.

— וואָס איז דאָס אזוי וויכטיג! — האָט לעווין גלייכגילטיג ארויס־געגעבן. — אודאי דער דאָקטאר.

—טאקע ניט דער דאָקטאר, — האָט די שוועסטער זיך אויפגעלעבט.

— זעהסטו, אז דו ווייסט ניט!

לעווין האָט א ציה געטהון מיט די אקסלען:

— טאָ זאָג שוין ווער?

— פריעדא.

— פריעדא? — האָט זיך לעווין געוואונדערט. — וואָס וויל זי?

— זי האָט מיר ניט געזאָגט, אז זי איז דאָס, — האָט די שוועסטער גיך געענטפערט. — איך האָב דערקענט איהר קול.

— וואָס האָט זי געוואָלט? — האָט לעווין אונגעדולדיג געפרעגט.

— זי האָט דיך געוואָלט זעהן.

— דאָס גאָר? —

— דאָס איז דיר ווינציג, דזשאָו? — האָט דער שוואגער געלאכט.

—נארישקייט, — האָט לעווין געזאגט און האָט אנגעהויבען עפּעס אויסצופייפען.

„איך האָב געוואוסט, אז זי וועט קומען" — האָט דערנאָך לעווין

געטראַכט. — „איך קען די פרויען... ווען א פרוי צוקריגט זיך מיט איהר מאַן, אָדער זי געהט פון איהם אוועק, דעמאַלט וועט זי מיט אַלע מיטלען זעהען צו איבערנעהמען דעם מאַנ'ס פריינד אויף איהר זייט... יע, מיר וועלען זעהען"!

לעווין איז געוואָרען זעהר נייגעריג. איהם האָט זעהר אינטערעסירט צו וויסען, פאר וואס און פאר ווען זי איז אוועק. אָבער ער האָט מיט זיך אָבגעמאַכט, אז ער זאָל איהר ניט זוכען. ער איז געוועזן זיכער, אז זי וועט איהם שוין אבזוכען.

II.

לעווין איז געגאנגען צום רעסטאראן, וואו ער האָט אבגערעדט זיך צו טרעפען מיט'ן דאָקטאר.

געהענדיג האָט לעווין געטראכט פון דער בעקאנטשאפט, וואָס ער האָט נעכטען ביינאַכט פערפיהרט מיט דער זינגערין פון קאבארעט, וואו ער איז געוועזען.

דאָס איז געווען א פולבלוטיגע ברונעטקע, מיט אונטערגעפיהרטע אויגען און אָנגעפארבטע ליפען מי טא פולער ברוסט און געזונדע האלברונדע היפטען. זי האָט איהם נעכטען איינגעלאדען, אז ער זאָל זי אבפיהרען אהיים, וואָס דאס האָט ער זיך ענטזאגט. זי האָט איהם געגעבען איהר אדרעס.

געהענדיג איצטער אין גאס, איז איהם ארויף אויפ'ן זינען די טענצערקע, און ער האָט זיך אליין געוואונדערט, פאר וואָס ער איז נעכטען מיט איהר ניט געגאנגען. דערביי האָט ער זיך דערמאָנט אן דעם סאפער, וואָס זי האָט אויף זיין רעכנונג דערווייל געגעסען. און מיט וואָס פאר אן אפּעטיט זי האָט געשלונגען די אויסטערס און געטרונקען פּאָרט וויין אין דער צייט, ווען איהר געזונדע פוס בעצויגען מיט א זיידענע זאק האָט רוהיג גערוהט אויף דאָס זייניגע. ער האָט זיך דערמאנט, אז ער אליין האָט אויך פיעל געטרונקען, און זי, די טענצערקע, האלב בעזויפען האָט פערקאטשעט די אויגען צו דער הויך, אויף דעם שטייגער פון די באנאלע יונגפרוי־פארטרעטען, וואָס איז אזוי היינט אין דער מאָדע און האָט דערביי העפטיג בעוועגט איהר געזונדען בוזעם און דערביי געמורמעלט, אזוי ווי אין האלב פערגעסענהייט: „אָה, איי לאָוו יו דיער" !

„זעהר באַנאַל" — האָט ער געהענדיג געטראַכט און עס האָט זיך איהם געוואָלט לאכען, — אָבער דאָך... „אפשר זאָל איך היינט ווידער צוגעהען אַהין"?

אזוי טראכטענדיג האָט ער זיך דערנעהענטערט צום רעסטאראן.

ארום אין גאס איז געוועזען לעבעדיג: עס זיינען געווען די לעצטע

נעכט פון קאמפיין, דאס גאנצע פאָלק, האָט זיך דערפיהלט דערהויבען, און מעהר בערעכטיגט ווי א גאנצען יאָהר, דעריבער האָבן זיי זיך ארויס־געלאָזען אין די גאסען מיט פרעהליכע און פעראינטערעסירטע געזיכטער. פון גאסען ווינקלען, זיינען יעדער ווילע אָנגעפאָהרען וועגען, בעהאנגען מיט פלאקארדען און בילדער פון די פערשיעדענע קאנדידאטען, אין די וועגען, געשלעפט פון דארע האלב פערהונגערטע פערד, האָבען זיך געצווי־גען איבער די גאסען, מיט א גוואלדיגען טומעל. אינוועניג זיינען געזעסען עטליכע גאסען־יונגען און געפויקט און טרומייטערט, גאָר אָהן רחמנות.

אין דער בעלייכטונג פון די גאסען, און אין דער לופט און אויף אלע געזיכטער, איז געלעגען דער אבדרוק פון ערוואַרטונג. עס האָט זיך גע־דאכט, אז אלע און אלץ ערווארטען וואס, און דאס וואס זיי ערווארטען, איז ניט אומעדיגעס, נור פרעהליכעס, אָדער בעסער געזאגט: „פאָן“.

לעווין האָט אויף דעם אלעם גוטמוטהיג געקוקט, און זעהר אפט הערצליך צו זיך אליין געלאכט, ווען צו זיין אויער איז דערפלויגען א קנאקעדיגע קאמפיין פראזע פון א טראָק רעדנער, אָדער ווען איינעם א שטיעפער פון די גאסען־אינגלעך האָט זיך אין מיטען פערגלוסט א ציה טהון דעם פערד און וואָגען פונ'ם רעדנער. אין איין פלאץ האָט ער זיך הערצליך אזוי שטארק פונאנדער געלאכט, אז ער איז מיט זיין געלעכטער אלעמען איבערגעגאנגען, און איינגע האָבען איהם אנגעקוקט. דאָס איז געוועזען פונקט אין מיטען ווען דער רעדנער האָט זיך פונאנדער געפאהרען און דערוויזען, אז דער איינציגער ערלייזער, איז דער קאנדידאט פון זיין פארטיי. אין מיטען האָט דער וואָגען גענומען פערלאָזען דאס פובליקום, אזוי ווי א שיף דעם ברעג, און ער, דער רעדנער, איז אזוי ווי פערגליווערט געוואָרען אין דער פאָזע, ווי ער איז געוועזען אין דעם לעצטען מאָמענט, וואו ער האָט זיך געקליבען מאכען א גרויסען זשעסט. דערביי האָט ער אויסגעקוקט זעהר קאָמיש. דאס פובליקום האָט פון אָנהויב אויסגע־שטארצט די אויגען, דערנאָך אויסגעשאָסען א הילכיג געלעכטער. — און לעווין האָט געלאכט מעהר פון אלעמען.

אויפ'ן קאָרנער, וואו לעווין האָט זיך געדארפט פערקעהרען אום צו געהען צום רעסטאָראַן, איז אנטקעגען איהם אָנגעקומען א זעהר עלעגאנט געקליידעטע דאמע. לעווין בעמערקענדיג איהר פון וויטען, האָט אנגע־שטעלט זיינע אויגען אויף איהר. עפעס איז געלעגען אין איהר לייכטער

און שעהנער גאַנג, און אין דעם שטייגער ווי זי האָט געטראַגען דעם קאָפּ, אַזעלכעס, וואס ער האָט זעהר ליעב געהאַט אין פרויען. באַלד האָט פאר דאָס ליכט פון עלעקטריק לאַמפּ, א שיין געטהון פאר זיינע אויגען, א לאַנגליך בלייכער און שעהנער געזיכט מיט א פּאָר שעהנע אָפענע אויגען, וועלכע האָבען גלייך אויף איהם געקוקט. און גלייך איז איהם איינגע־פאַלען, אַז ער קען איהר דאָך. יע, געוויס, ער קען איהר... דאס איז דאָך פריעדא!..

די דאַמע פון איהר זייט האָט אויף איהם אויך אַקוק געטהון. זייע־רע אויגען האָבען זיך בעגעגענט, אוןביידע, גלייך ווי זיי וואָלטען זיך אויפגערעגט זיינען געבליבען איינע פאר די אנדערע שטעהן:

— פריעדא!..

— לעווין!..

— מיין גאָט, ווי אונגעריכט! — האָט לעווין גערעדט ניט אָבלאָ־זענדיג איהר שמאָל, בעהאַנדשוהטע האנד. ער האָט איהר געוואָלט פרע־גען, וואָס זי מאכט, אָבער ער זיך דערמאַנט און האָט וואס אנדערש געזאָגט: — אַך, וואס פאר א צופאַל!..

— א צופאַל, — האָט פריעדא געשמייכעלט. — ווער ווייס... אָבער... איך האָב שוין פון פריהער געוואוסט פון אייער קומען, און איך האָב אייך זעהר געוואָלט זעהען!..

לעווין האָט איהר בעטראַכט.

— אַך, ווי שעהן איהר זייט געוואָרען — האָט ער אַלץ אין פרייען טאָן גערעדט און אויסגעווייכט צו פרעגען ביי איהר וואס עס איז, ווי עס איז דער שטייגער אין אַזאַ פאַל.

פריעדא האָט געמאכט א מינע אַזוי ווי, דאָס, וואָס זי האָט איצטער געהערט איז פאר איהר ניט וויכטיג, און האָט מיט אָנגעכמאַרעטע ברע־מען געפרעגט:

— ווען זייט איהר געקומען?..

— שוין באַלד מעהר ווי א מאָנאט צייט...

פריעדא האָט א טראַכט געטהון, און איהר גאַנצער אויסדרוק איז געוועזן אַזעלכער, אַזוי ווי זי וואָלט עפּעס וועלען פרעגען. נור דאס וואס זי האָט געוואָלט פרעגען האָט זי ניט געפרעגט, זי האָט וואס אַנדערש, גלאַט אַזוי זיך, אליין ניט איבערדענקענדיג, געפרעגט:

— איהר דענקט דאָ ביי אונז צו פערבלייבען?..

לעווין האָט איהר שאַרף אָנגעקוקט און האָט בעמערקט איהר פערלעגענהייט און האָט לאַקאָניש געענטפערט:

— איך ווייס נאָך אליין ניט...

אויף א ווײלע זיינען זיי געבליבען שטיל, אזוי ווי זיי ביידע וואָלטען גראַד איצטער ניט געפונען וואס פאסענדעס צו ריידען און פרעגען.

לעווין האָט אויף איהר געקוקט און אין הארצען איז ביי איהם געבוירען געוואָרען א געמישטער געפיהל: עס האָט איהם פערדראסען פאר'ן דאָקטאָר און אין דער זעלבער צייט האָט ער איהר געוואָלט דערנעהנטערען צוזיך. זי איז איהם זעהר געפעלען געוואָרען. און ער האָט זיך אין דער שטיל געוואונדערט, וואָס פאר א שעהנע פרוי עס איז אויסגעוואקסען פון דער אמאָליגער נאאיווער און אונבעדייטענדער פריעדא.

זי האָט זיך צו איהם מיט אמאָל א ווענד געטהון:

— איך וויל אייך ניט אבהאלטען. איך האָב אליין אויך קיין צייט ניט. — נאָט אייך מיין אדרעס. — זי האָט ארויסגענומען א קארד פון איהר בעג און איהם דערלאנגט.

לעווין האָט פאר זיך איבערגעלייענט: פריעדא גאָלד. טריינד נוירס.

„זי האָט דעם פאמיליען נאָמען אפילו ניט געביטען". — איז איהם איינגעפאלען.

— איך בעט אייך קומט צו מיר, — האָט איהם פריעדא געבעטען אין אזא טאָן, אזוי ווי זיין קומען וואָלט געווען א נויטווענדיגקייט. — איך האָב מיט אייך זעהר פיעל צו ריידען...

לעווין האָט איהר פערשפראכען צו בעזוכען די טעג און זיי זיינען פונאנדער געגאנגען.

„אָט, וואס עס איז לעבען", — האָט לעווין צו זיך געזאָגט, אליין ניט פערשטעהענדיג, דעם זין פון דער פראזע. ער האָט א ציה געטהון מיט די אַקסלען, אזוי ווי א מענש, וועלכער וויל דערמיט אויסדריקען, אז ער פערשטעהט ניט, וואס דאָ ארום איהם קומט פאָר, און באַלד איז ער אריין אין רעסטאָראַן.

לעווין האָט דעם דאקטאר ניט דערצעהלט פון דעם, וואָס ער האָט זיך בעגעגענט מיט פריעדא'ן. ער האָט פריהער געוואָלט איהר זעהען

און זיך גוט דורכריידען מיט איהר און דערגעהן, וואס עס האָט איהר געמאַכט צו פערלאָזען דעם דאקטאר.

דערוויילע האָט ער צווישען די בעקאַנטע זיך אָנגעהערט זעהר פיעל רכילות וועגען דעם דאקטאר און פריעדאַ'ן, און אויך וועגען אַנדערע. כאָטש לעווין האָט גוט געוואוסט, וואס פאר א וועררע עס האָבען אָט די אַלע רכילות און וויפיעל עס איז דאָ אין זיי א קערן אמת. פונדעסטוועגען האָט דאָס איהם אַלץ געוואונדערט. — שוין לאַנג אבגעוואהנט דערפון.

וועגען פריעדאַ'ן האָט ער זיך אָנגעהערט פיעל שרעקליכע זאכען. איינע, אַמאָליגע בעקאַנטע, בעוואוסט פאר אַזעלכער, וואס וויים פון אַלע פאַמיליען טראַגעדיען, האָט איהם דערצעהלט אין א גאַנץ רוהיגען טאָן, אז אין דער צייט, וואס פריעדא האָט דעם דאקטאר פערלאָזען, האָט זי שוין געהאַט דריי געליעבטע; און דערביי האָט זי איהם אויף די פינגער אויסגערעכענט אַלעמען מיט די נעמען און זייערע בעשעפטיגונגען.

לעווין האָט געקוועטשט מיט די אַקסלען: וואס איז דאס געוואָרען? איז דאָך שוין טאַקע דער דאקטאר גערעכט, ווען ער האָט בעהויפּטעט, אַז א געשלעכטליכער אונצוכט האָט זיך אויף אַלעמען און אומעדום פערשפּרייט. ווארום, וואו ער איז געקומען האָט ער זיך אָנגעשטויסען אויף צובראָכענע פאַמיליען: דאָ האָט דער מאַן די פרוי פערלאָזען, און דאָ די פרוי דעם מאַן. און נאָך מעהר, אַלע האָבען אויף דעם געקוקט ווי אויף א געוועהנליכע זאך, אַזוי ווי אַזוי דאַרף עס זיין... ער האָט געקוועטשט מיט די אַקסלען און זיך געוואונדערט.

לעווין האָט בעמערקט, אַז די פּרוזשינעס, וואס האָבען דאָס אַלץ בעוועגט, זיינען דעם מאָל געווען די פרויען. אַזוי ווי הונגעריגע, אַזוי ווי זיי וואָלטען שוין פון לאַנג לויערען אויף דעם גינסטיגען מאָמענט, אום צו קענען זיך ארויפוואַרפען און מיט דער גאַנצער ווילדקייט זיך קענען איינבייסען אין דעם שפּייז, וואס איז גלייך צו זיי אין די מיילער אריינגעפאַלען. אַזוי האָבען זיי אין זיינע אויגען אויסגעקוקט. „און אָט דאס איז זי די נייע פרוי פון די ביכלעך" — האָט ער מיט א שמייכעל געטראַכט. — פּאָליטישע גלייכהייט פון איין זייט און סעקסועלע דעגענעראַציע פון דער צווייטער זייט"...

ווען ער האָט אַזוי פון דעם געטראַכט איז איהם קיינמאָל ניט איינגעפאַלען, אַז ער אַליין איז אין דעם אַזוי שולדיג ווי די פרוי. דאָס האָט זיך

איהם ניט געלוינט, אָדער, טאַקי, ער האָט אין זיך קיינמאָל ניט געקענט אָבזוכען יענע שולד און זינד, וועלכע עס איהם לייכט געווען אָבצוזוכען אויף דער פרוי...

אין איהם האָט צייטענווייז אויפגעלעבט דער בארבאר, און דאמאָלט איז ער אין אלע בעציהונגען געווען גרויזאם דעמאלט האָט זיך די וועלט פאר איהם געשפּאָלטען אין צווייען: מיינע און ניט מיינע: וועה איז צו יענעם, ווען ער וועט אנריהרען מיינע, און איך פון מיין זייט, וועל אנ־שטרענגען מיין גאנצען ווילענס־קראפט ניט אָנצוריהרען יענעמס.

לעווין האָט געקלונגען אין פריעדא'ס טהיר.

— אָה, דאס זייט איהר לעווין! — האָט איהם פריעדא זעהר צו־פריעדען בעגעגענט. — פּאָרט זיך דערמאָנט.

— גוד איווניננ! — האָט לעווין מיט דעם אויסגעמיעדען צו פער־ענטפערן זיך, און ער איז פריעדא'ן נאָכגעגאנגען אין קאָרידאָר, וואו עס האָט געשמעקט א ווייכער אנגענעהמער ריח פון ווייאָלעט.

זיי זיינען אריין אין א שעהנעם צימער מיט ווייכע מעבעל און קאָרפּעט אויפ'ן פלאָר. צוויי עלעקטרישע פייערען האָבען זיך דורכגע־שלאָגען דורך צוויי רויטליכע, פיינעפעל־עהנליכע גלעזער און האָבען ווייכען דונקעל־רויטען ליכט און שאָטען ארום פערזייעט. אין צימער האָט געשמעקט דער זעלבער ריח נאָך שטארקער, און אן אנגענעהמע לופט און ווארימקייט האָט אויף איהם א וויהע געטהון.

פריעדא איז געווען זעהר שעהן אָנגעטהון: א שווערע טוכענע קלייד מיט שווערע פאלדען האָט ארומגעכאפּט איהרע היפּטען און אראָבגעפאלען שמאָל צו די פיס, פון וואנען עס האָט ארויסגעקוקט א פּאָר שמאָלע קליינע פיס ענג ארומגעכאפּט פון אפּאָר געשפּיעלעטע שיך. א דונקעל־גרינע קרעפּ־דע־שין ווייסט איז לויז געהאָנגען ארום איהר קערפּער.

— זעצט זיך, לעווין. מאַכט זיך בעקוועם, — האָט פריעדא מיט א געוויסע פרייקייט גערעדט. — איהר וועט דאָך טרינקען טהע?..

— אָללרייט. — און לעווין האָט זיך ארומגעקוקט.

„שטענדיג קענען זיי זיך שעהן איינאָרדנען". — האָט זיך איהם אַטראַכט געטהון.

פריעדא איז אריין אין קיך און האָט אונטערגעצונדען די געז און איז צוריק אריין.

פריעדא האָט זיך געזעצט קעגען לעווין'ען. האָט מיט א געוויסע אונגעצוואונגענהייט פערלייגט א פוס אויף א פוס, אזוי, אז עס האָט ארויסגעקוקט די שעהנע קליינע פוס, מיט א שטיקעל זיידענע זאָק.

לעווין'ס קוק איז גלייך געפאַלען אויף איהר פוס און א געוויסער רעגענדער פערלאַנג, האָט ווי קוועקזילבער, דורכגעקרייצט זיין גאַנצען קערפער, און אין זיין הארצען איז וואס אונרוהיגעס געבאָרען געוואָרען.

פריעדא האָט די ערשטע אָנגעהויבען.

— דערצעהלט עפּעס לעווין... שוין זיעבען יאָהר, אז מיר האָבען זיך ניט געזעהן. אַך, ווי די צייט פליהט!.. דאכט זיך אזוי ווי נעכטען וואָלט עס פּאַסירט... זי האָט זיך פערטראַכט.

לעווין איז געזעסען אין א ווינקעל פון קאַנאַפּע, פרלייגט א פוס אויף א פוס און האָט גערויכערט א סיגאַרעט.

— יע, יע, אזוי ווי נעכטען וואָלט עס פּאַסירט, — האָט ער כמעט אָהן חשק נאָכגעזאָגט.

— איהר ווייסט לעווין, אז איהר האָט זיך גאָרנישט אומגעביטען פאר דער צייט. — האָט פריעדא ווייטער גערעדט. — איהר זייט אביסעל פולער געוואָרען און אויך שעהנער... קענט איהר דאס זעלבע זאָגען אויף מיר, לעווין?

לעווין האָט אויף איהר גלייכגילטיג א קוק געטהון און האָט רוהיג געזאָגט:

— איהר זייט זעהר פיעל שעהנער געוואָרען. איך קוק אויף אייך און וואונדער זיך: איז דאָס די אמאָליגע פריעדא? איך גלויב קוים מיינע אויגען!.. דאָ האָט זיך זיין געזיכט פערהאַרטעוועט און זיינע אויגען האָבען קאַלט געקוקט אויף איהר, גלייך ווי זי וואָלט געווען א געגענשטאַנד, ניט קיין לעבענדיגער מענש. און ער האָט מיט דעם זעלבען רוהיגען טאָן צוגעגעבען: — אָבער אין אייער איצטיגער שעהנקייט איז דערפאר דאָ אזעלכעס, וואָס שמעקט מיט די שעהנקייט פון א קור־טיזאַנע...

פריעדא האָט רוהיג אויסגעהערט. א פונק האָט אויפגעבליצט אין

איהרע אויגען, אָבער באַלד האָבען זיי אָנגענומען אַ אַ שמייכלענדען און גלעטענדען אויסדרוק. זי האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט:

— אָבער, דאָס וואס אייניגע פון אונז האָבען אין זיך קורטיזאַנישעס, אָט דאָס געפעלט אייך מענער אַם שטאַרקסטען! — האָט זי אויסגעלאָזען, אין אַזאַ טאָן, אַזוי ווי זי וואָלט זיך ניט קימערען פאַר קיין זאַך אין דער וועלט.

לעווין איז געוואָרען ערנסט. ער האָט זיך אויפגעהויבען און דורכגעגאַנגען דורכ'ן צימער. מיט אמאָל האָט ער זיך אבגעשטעלט געגען פריעדאַ'ן און צוזאַמענציהענדיג די ברעמען אין אַ קלין האָט ער אָנגעהויבען:

— פריעדאַ, איך וויל איהר זאָלט מיר זאָגען דעם אמת... דעם ריינעם נאַקעטען אמת... פאַר וואָס זייט איהר פון דאַקטאַר אוועק?...

פריעדאַ האָט איהם אָנגעקוקט מיט איהרע גרויסע אויגען, און איהר געזיכט האָט אויסגעדריקט: ענדליך געקומען דערצו.

— גאַנץ איינפאַך, — האָט זי רוהיג געזאָגט און האָט גלייך געקוקט אויף לעווין'ען. — מען וואָהנט אָב צוזאַמען עטליכע יאָהר און מען ווערט שטאַרק דערעסען איינע די אַנדערע... און וואו שטעהט עס, אַז מאַן און ווייב מוזען אָבלעבען זייער גאַנצען לעבען זייט ביי זייט?..—
האָט זי מיט אמאָל איבערגעביטען דעם טאָן... אין אַזאַ פאַל איז נור די פראַגע, ווער עס געפינט זיך פריהער געענגט און געבונדען; אין דעם פאַל, בין איך געוועזען די יעניגע, וואס האָב זיך צום ערשטען געפונען...

לעווין האָט אונגעדולדיג אַ ציה געטהון מיט די אַקסלען:

— פראַזען, פראַזען! און קלינגען ווי פון ביכעל ארויסגענומען!.. איך גלויב קוים, אין דעם, וואָס איהר האָט ערשט געזאָגט... איהר זאָגט מיר פאָרט ניט דעם אמת!...

— פיעלייכט...

פריעדאַ איז אַ ווײַלע געבליבען זיצען, האָט וואס נאָכגעדאַכט. איהר געזיכט איז געוואָרען ערנסט.

— איהר ווילט וויסען דעם אמת, — האָט זי ענערגיש אָנגעהויבען און איהרע אויגען האָבען אונהיימליך אָנגעהויבען גלאַנצען. — האָט דעם אמת!.. איהר זייט בערעכטיגט דערצו, און איהר וועט עס קענען בעסער פערשטעהן, ווי דער דאַקטאַר... דער דאַקטאַר איז צו נאַאיוו, צופיעל

אידעאַליסט, אז ער זאָל דאָס קענען בעגרייפען... וואָרום ביז היינטיגען טאָג קען קיינער פון אייך, מענער, ניט פערשטעהן דער פרוים נשמה... איהר ווילט דעם אמת, האָט איהר געזאָגט. טאָ הערט מיר צו... דאָ האָט זי זיך אָבגעשטעלט, אָבגעכאַפּט דעם אטעם און האָט אָנגעהויבען:

— איך וויים אליין אויך ניט, ווי אזוי איך האָב מיט אמאָל דער־פיהלט אין זיך די אמת'ע פרוי, די פרוי די ליידענשאַפטליכע, די פרוי וואָס גארט נאָך הייסער ברענענדיגער ליעבע און אומארמונגען, — אָבער איך האָב דאָס מיט אמאָל אין זיך יע דערפיהלט! און דאמאָלס האָב איך אויך דערפיהלט, אַז אויב איך וועל ווייטער וואָהנען מיט'ן דאקטאר אונטער איין דאַך, וועל איך איהם ווערען אונטריי, וועל איך איהם מוזען אָבנארען; און דאָס איז מיר ניט אָנגעשטאַנען: איינפאַך מיין שטאָלץ האָט עס מיר ניט ערלויבט... אָט האָב איך זיך אין גאנצען בעפרייט.. קיין אונטרייע ווייב קען איך אין אזא פאַל ניט זיין!... זי האָט זיך מיט אמאָל אָבגעשטעלט און געקוקט גלייך אויף לעווין'ען, אזוי ווי זי וואָלט זיך וועלען איבערצייגען, וואָס פיר אַן איינדרוק די דאזיגע ערקלעהרונג האָט אויף איהם געמאַכט.

לעווין איז געזעסען אזוי ווי פערגליווערט, קיין איין צוג פון זיין געזיכט האָט ניט פערראטהען, פון וואָס ער האָט אין דער מינוט געטראַכט. ער האָט געטראַכט: „זי איז פול מיט לעבען, אַן אויסברעכענדער וואולקאַן. זי איז פון יענע פרויען, וואָס די ליידענשאַפט ערוואַכט צו די שפּעטער־דיגע יאָהרען. ער, דער דאקטאר איז פאַסיוו, אָדער ער האָט ניט פער־שטאַנען איהר נאַטור. רעזולטאַט:—טראַגעדיע!..“

— איך פערשטעהע אייך זעהר גוט, — האָט לעווין פלוצלינג געזאָגט און ער האָט אומגעביטען דעם פריהערדיגען טאָן. — און איך וואָלט פאַר קיין פאַל ניט וועלען זיין קיינעמס ריכטער און בעזונדערס אייערער... פונדעסטוועגען וואונדערט מיך איין זאַך, און דאָס איז, וואָס איהר מאָ־דערנע פרויען, — ער האָט בעזונדערס אונטערגעשטריכען מיט סארקאזם דעם וואָרט „מאָדערנע“.—וועלכע צייכענען זיך אויס אין אנדערע פעלע מיט א געוויסע זעלבסטשטענדיגקייט, אויסדויער און גערולדיגקייט, קענט ווירקליך ניט ביישטעהן, ווען עס קומט... לאָמיר זאָגען אָפען ... ווען עס קומט צו דער בעט פראַגע....

פריעדא איז געבליבען זיצען אויף א ווײלע ווי צוגעשפּאַרט צום

וואנד מיט א האלב איפגעעפענטען מויל און אונרוהיגע אויגען. דערנאָך האָט זי קוים, שטיל אויסגערעדט:

— ווייל אָפען גערעדט: אין געוויסע פעלע, איז די בעט דער גרעס־טער און אנגנעהמסטער טהייל פון אונזער לעבען...

איהרע אויגען האָבען אויפגעבליצט. אַן אונהיימליך פייערל איז איבער זיי איבערגעלאָפען און וואס ליידענדעס האָט זיך ארום איהרע ליפען אויסגעלעגט.

לעווין איז געוואָרען אויפגערעגט. א ווילד פרעמדעס געפיהל איז ביי איהם אין הארצען געבאָרען געוואָרען. איהם האָט זיך אין דער מינוט געדוכט, אַז ער האָט דורכגעדרונגען פריעדא'ס גאנצען לעבען און נשמה און איז געוואָרען אַ טהייל פון איהר: פיהלט און זעהט דאס זעלבע וואס זי, גלייך ווי ער וואָלט זיך אין גאנצען אין איהר איבערגעגאָסען. און דא האָט ער דערפיהלט דעם אָנקומען פון א מורא'דיגען שטורם, און פאר זיינע אויגען האָט זיך געעפענט א שווארצער אבגרונד.

לעווין האָט זיך אויפגעשטעלט. זיינע אויגען האָבען בעקומען א הארטען גלאַנץ און עטוואָס גרויזאמעס האָט געשוועבט איבער זיינע ליפען. און ער האָט אָנגעהויבען מיט א ציטעריגען קול:

— פריעדא, איך וואָרן אייך, ווארפט אוועק אָט דעם ציניזשען און פאַלשען טאָן, וואָס די גאַס, וואָס דער ווינד און די ליטעראַטור האָבען אייך געבראַכט צו טראָגען פון יענע פערפעסטעטע ווינקלען, וואו גע־שלעכטליכער אונצוכט איז געוואָרען א קולט, א לעבענס אַנשויאונג!... דאָרטען וואָהנען ק־עטינען, ווייבע מוהות מיט ליגנערשע נשמות, וועלכע זיינען ניט פעהיג צו קיין זאַך אין דער וועלט, אויסער פיעלייכט צו דער געשלעכטליכער זעלבסט־אויפרעגונג!.. הערט זיך ניט צו צו די פרעמדע שטימען, וואָס מען האָט אין אייך ווי אין א פאָנאָגראַף אריינגערעדט, הערט זיך צו צו אייער אייגענער שטימע, די שטימע פון אייער הארצען, די שטימע פון דער נשמה. ווען יענע שטימע וועט אייך בעפרייען, דאַן זייט איהר בעפרייט... אין דער מינוט פריעדא קוק איך אויף אייך, גלייך ווי איך וואָלט געקוקט אויף דעם טיגער, וואס מען האָט איהם דורך א טעות פון שטייג בעפרייט, און ער דערפיהלענדיג זיך פריי האָט זיך ארויסגעלאָזען מיט גרוים אימפעט און אַלץ, וואָס איז געוועזן אין זיין וועג האָט ער פערצוקט, פערניכטעט און מיט דעם זעלבען אימפעט זיך אָנגע־

שטויסען אָן אַ וואַנד און זיין קאָפּ צושמעטערט...היט זיך, פריעדא, צושמע־טערט ניט אייער קאָפּ!.. איך וואָרן אייך!..

לעווין האָט זיך אויפגעשטעלט גענומען דעם הוט.

פריעדא האָט איהם אָנגעקוקט מיט מאָדנע אויגען:

— לעווין, וואָס איילט איהר?...

פריעדא האָט זיך אויך אויפגעשטעלט. זי איז געשטאַנען צו איהם אזוי נאָהענט, אַז ער האָט געהערט איהר שווערען אָטהעם און געפיהלט ווי עס בעוועגט זיך העפטיג איהר ברוסט. איהרע אויגען האָבען זיך אזוי ווי מיט אַ טומאַן פערשלייערט און איהר אָטעם איז געוואָרען אַ געהאַקטער. זי האָט איהם אָנגענומען ביי דער האַנד און זעהר ווייך געזאָגט:

— פערבלייבט דאָ, לעווין.

אַ שוידער האָט דורכגעקרייצט זיין לייב. זיין האַרץ האָט גענומען קלאַפּען, דאַס בלוט האָט גענומען אזוי ווי אָבפּאַלען און ער האָט דער־פיהלט אַ שוואַכקייט אין די פיס. ער האָט אין דער מינוט איהר ניט גע־וואָלט ענטפערען, ווארום זיין קול וואָלט געציטערט, און דאָס וואָלט איהם אין גאַנצען ארויסגעגעבען. ער האָט נור גיך אונטער׳ן נאָז אַ מור־מעל געטהון: איך מוז געהן, איך מוז געהן!.. און ער האָט זיך דער נעהנטערט צום טהיר מיט דער הוט אין האַנד.

— איהר וועט קומען צו מיר? איהר וועט קומען צו מיר? — האָט זי איהם בעטענדיג נאָכגערופען.

— יע, יע, איך וועל קומען איך וועל קומען...

ווען ער איז שוין געווען אין דרויסען האָט ער זיך אָבגעשטעלט, אָבגעצויגען דעם אָטהעם און נאָכאַנאַנד גענומען שלינגען די קיהלע ווינ־טיגע לופט.

ניט ווייט איז געלעגען אין פינסטערען שאָטען דער פּאַרק. איבער׳ן פּאַרק האָט זיך געוועלבט אַ דונקלער נאַכט הימעל בעזייעט מיט שטערען. ער האָט אַ קוק געטהון אויפ׳ן הימעל און עס האָט איהם פערדראָסען אויף דעם קאַלטען און רוהיג אראָבהענגענדעם הימעל, פון וועלכען עס האָט געוועהט אזא רוהיגער געמיטה און פריעדען, אָהן האַס און אָהן תאוה.

III.

ווי אַזוי עס האָט געטראָפען, אַז אַנשטאַט צו וועלען זוכען אַ וואַסער עס איז וועג צו ער׳ניעדעריגען פריעדאַ׳ן, ווי ער האָט פון אָנהויב געפּלאַנט האָט איהם גאָר אָנגעהויבען ציהען צו איהר. ווי אַזוי דאָס האָט געטראָפען האָט ער אַליין ניט געוואוסט, איהם איז שווער געווען צו אָבזוכען דעם איבערגאַנג, וואָס האָט איהם איבערגעפיהרט פון איינס צו דאָס צווייטע.

עס איז אויך ניט געווען ליעבע, וואָס האָט איהם צו איהר געצויגען, ער האָט געפיהלט, אַז ער קען זיין צו איהר זעהר גלייכגילטיג. עס איז אויך ניט געווען ליידענשאַפט. מעהר פון אַלץ איז דאָס געווען נייגעריגקייט, אַזוי ווי איינער וואָלט זאָגען: לאָמיר זעהן, וואָס פון דעם שפּיעל וועט אַרויס... עס האָט זיך איהם געוואָלט מיט איהר אַ שפּיעל טהון און בעהערשען איהר שיקזאַל.

וואָס פון דעם שפּיעל קען אַרויסקומען, האָט ער ניט געוואָלט טראַכטען, אָדער בעסער געזאָגט, ער האָט זיך געפּוילט צו טראַכטען.

דעם דאָקטאָר האָט ער נאָך אַלץ ניט געזאָגט, אַז ער זעהט זיך מיט פריעדאַ׳ן, און עס האָט איהם זעהר שטאַרק פערדראָסען פאַר וואָס ער זאָגט איהם ניט. איהם האָט זיך געדוכט, אַז ער האַנדעלט ניט שעהן קעגען דאָקטאָר, — ניט ווי אַ דזשענטעלמען. עפּעס אַ פאַרבאָרגענער געפיהל האָט איהם אָבגעהאַלטען פון דערצעהלען דעם דאָקטאָר, און אין דער זעלבער צייט האָט ער אויך געהאַט דאָס בעוואוסטזיין פון אַ מענשען, וואָס איז זעהר זיכער, אַז אַלץ וואָס ער טהוט דאַרף אַזוי זיין.

לעווין האָט נאָך אַמאָל בעגעגענט פריעדאַ׳ן אין אַ בעקאַנטענס הויז, און לעווין האָט איהר פערשפּראָכען אויף געוויס, אַז וועט קומען נאָך איהר נעהמען אין דער אָפּערא, וואָס האָט נור וואָס דעם סיזאָן געעפענט.

לעווין איז אייף מאָרגען געקומען און איז מיט איהר אַוועקגעפאָהרען אין דער אָפּערא.

אין דער אפּערא האָט זיך לעווין זעהר לאַנגוויילינט און עס האָט זיך איהם געוואָלט אוועקגעהן נאָכ׳ן צווייטען אַקט.

ער האָט עס געזאָגט פריעדאַ׳ן, און פריעדא האָט צופריעדען איינ־געוויליגט. פריעדא האָט איינגעלאַדען לעווין׳ען, אז זיי זאָלען פאָהרען צו זיך אהיים.

לעווין האָט זיך אזוי ווי געוויעגט. ער האָט געפיהלט, אז פון זיין איצטיגען פאָהרען צו פריעדא׳ן קען אמאָל ארויסקומען אזעלכעס, וואָס ער זאָל דערנאָך חרטה האָבען. פונדעסטוועגען איז ער דאָך געפאָהרען.

אין דרויסען האָט גענומען שנעען, א קאַלטער ווינד האָט זיך אויפ־געהויבען.

זייענדיג שוין נעבען פריעדא׳ס טהיר איז לעווין׳ען איינגעפאַלען, אז ער זאָל זיך אומקערען און אָבזוכען דעם דאקטאר און איהם אַלץ דער־צעהלען. אין דער צייט האָט פריעדא די טהיר אויף געמאַכט און ער איז איהר נאָכגעגאַנגען.

— א שרעקליכער וועטער, — האָט לעווין געזאָגט אָבטרייסלענדיג די העט.

— באַלד מאַכען מיר טהעע, — האָט פריעדא צופריעדען גערעדט. — און איהר לעווין זעצט זיך, מאַכט זיך בעקוועם ....

לעווין האָט זיך געזעצט אין ווינקעל פון קאַנאַפּע. פריעדא האָט זיך געזעצט נעבען טיש, און דאס האַלב דונקעלע ליכט איז געפאַלען אויף איהרע רייכע שווארצע האָר, און פערכאַפּט א שטיק פון געזיכט. אַן אַנ־גענעהמער ריח האָט זיך ארום געפיהלט.

— א שרעקליכער וועטער, א שרעקליכער וועטער, — האָט לעווין אַלץ גערעדט, ניט געפינענדיג אויף דער ערשטער מינוט פון וואָס עפּעס אַנדערש צו ריידען — שוין אָבגעוואָהנט פון דעם!

ער האָט פעררויכערט א סיגארעט און האָט גענומען בלאָזען גאַנצע שטיקער געגרייזעלטע רויך.

— איך האָב שרעקליך פיינד אפּערא, — האָט לעווין אָנגעהויבען.— עס מאַטערט מיר איין און עס גיט מיר גאָרנישט דערפאַר... וואו ניט וואו דערפיהלט איהר עפּעס. אין אַלגעמיין איז דאָס אַלאַנגע לאַנגוויילינע פּייניגונג....

פריעדא איז אריין אין קיך. לעווין האָט איהר נאָכגעקוקט, בע־

וואונדערט איהר שעהנע פיגור מיט'ן שעהנעם קאָפּ האָר און זיין האַרץ האָט גענומען צוגעהן.

איהם האָט אָנגעכאַפּט יענע נשמה־אונרוה, פאַר וועלכע ער פלעגט זיך אליין שרעקען, און ער האָט דערפיהלט ווי א פיינליכער פערלאַנג וואַקסט אויף ביי איהם אין האַרצען א פערלאַנג, וואָס איז שווער צוי־טענווייז צו בעהערשען.

פריעדא האָט זיך אומגעקעהרט מיט טהעע.

— עס איז זעהר אַנגענעהם צו זיצען אין א וואַרעמען צימער, ווען מען פיהלט מיט'ן גאַנצען לייב, אז אין דרויסען איז קאַלט און נאַס, — האָט פריעדא שמייכלענדיג גערעדט, זיך אַנידערזעצענדיג אויפ'ן פריי־הערדיגען פּלאַטץ.

לעווין האָט זיך געזעצט נעבען טיש און האָט גענומען טרינקען זיין טהעע.

טרינקענדיג זיין טהעע, האָט לעווין דערווייל רוהיג בעטראַכט פריעדא'ן וועלכע איז געזעסען און האָט פאַר זיך געקוקט, גלאַט אין דער וועלט אריין, אָהן א בעזונדער צוועק. לעווין'ען האָט זיך געטראַכט: „אזא פרוי איז געפעהרליך, דערהויפּט ווען זי איז רוהיג ... איז זי זעהר א שעהנע?.. פיעלייכט יע, פיעלייכט ניט ... איהרע גליעדער זיינען ניט רעגעלמעסיג ... אָבער, דער שעהן געשניטענער קאָפּ, איהר בלאַסקייט, איהר פולע ברוסט“...

ער האָט געפיהלט, אז ער ווערט אונרוהיג.

וואָס ער האָט אייגענטליך געוואָלט פון פריעדא'ן, האָט ער אליין קלאָר ניט געוואוסט. און וואָס זיצט ער דאָ? וואָס וויל ער דאָ? ער האָט כמעט ניט פון וואָס, און וועגען וואָס, מיט איהר צו ריידען ... עס איז איהם לאַנגווייליג—און דאָך ווילט זיך איהם נעבען איהר זיין און פיהלען איהר לופט ארום זיך.

דער געדאַנק, אז פריעדא איז זיין בעסטען פריינד'ס פרוי, איז איצ־טער געוועזען פון איהם זעהר ווייט, גלייך ווי ער וואָלט מיט אמאָל פערגעסען אָן דעם דאָקטאָרס עקזיסטענץ, אָבער דאָך איז איהם געוועזען זעהר שווער, און ער האָט זיך ניט געפיהלט זיכער. עפּעס אזוינס איז געוועזען אין דער לופט ארום. עפּעס אזוינס איז געשטאַנען צווישען איהם און איהר, וואָס האָט זיי אָבגעטהיילט, און געמאַכט שווער די לופט ארום.

פריעדא האָט אויף איהם געקוקט. א קוים מערקבארער שמייכעל האָט איהרע ליפּען איבערגעצויגען.

לעווין האָט זיך אויפגעהויבען און זיך געזעצט אויף זיין פריהערדיגען אָרט אין ווינקעל פון קאנאפּע.

פריעדא איז צוגעגאנגען און האָט זיך געשטעלט הארט קעגען איהם. איהרע קניע האָבען לייכט בעריהרט זיינע פיס, איהרע אויגען האָבען גלייך געקוקט אויף איהם, איהר אטעם האָט איהם, ווי מיט א פּוך־פעדער, צערטליך בעריהרט. זי האָט איהם אין א העלען ווייכען טאָן געפרעגט פון וואס ער טראכט.

לעווין האָט געהאַט א שטארקען פערלאנג איהר א כאַפּ צו טהון ארום דער טאַליע און איהר אזוי א דריק טהון צו זיין ברוסט, אז זי זאָל אָנ־הויבען שרייען פאר וועהטאָג און ער זאָל פּיהלען מיט זיינע פינגער, ווי עס גיט זיך אונטער איהר לייב אונטער דעם דרוק פון זיין האנד. ער האָט דאס אָבער ניט געטהון. ער האָט נור געזאָגט:

— זעצט זיך פריעדא. — און זיינע ברעמען האָבען זיך צונויפגע־צויגען.

פריעדא האָט זיך געזעצט אין קאנאפּע מיט א זייט, אזוי, אז זיי־זיינען אויסגעקומען איינע אַנטקעגען די אַנדערע.ביידענס פיס האָבען זיך הארט געגרענעצט, און זייי אליין זיינען געוועזען דערווייטערט איינע פון די אַנדערע, אזוי ווי די שפּיטצען ברעגען פון אן אויפגעעפענטען פּאַכער.

פריעדא האָט איהם נאָכאמאָל געפרעגט פון וואס ער טראכט.

לעווין האָט אויף איהר א קוק געטהון, א קוועטש געטהון מיט די אַקסלען, און געזאָגט:

פון וואָס איך טראכט?... ווער ווייסט פון וואָס מען טראכט.... זעהט איהר, אין דער מינוט האָב איך געטראכט אָט פון דעם שליאק וואָס רינ־געלט ארום אייער צימער: איך האָב אויף איהם איבערגעצעהלט וויפיעל בינטלעך גרייפּס און וויפיעל עפּעל, בארען און באנאנעס דאָרטען איז. אין איין אָרט האָב איך בעמערקט, אז עס פעהלט, לויט נאָך דער סעמעט־ריע א גאנצער בינדעל גרייפּס, — פערשוואונדען, און דאָס האָט מיר אביסעל געבאָדערט.... און ווייטער האָב איך געטראכט וועגען אייך און

וועגען אַלגעמיינעם בלינדען שיקזאַל, וואָס ריכטעט אונזער לעבען נאָך זיין ווילען, אונז, פון פריהער, קיינמאָל ניט אויסזאָגענדיג, דאָס וואָס עס וועט מיט אונז טרעפען, ביי דער אָדער יענער געלעגענהייט.... דאָ האָט ער זיך אָבגעשטעלט, ווייל ער האָט מיט אמאָל דערפיהלט די גאַנצע פאַלש־קייט פון זיין טאָן און, אז ער רעדט דאָס, וואָס ער האָט גאָרניט געוואָלט ריידען. און ריידען האָט ער גאָר וואָס אַנדערש געוואָלט. עס איז איהם געוואָרען מיאוס פאר זיך אַליין.

פריעדא האָט אויסגעצויגען איהר לאַנגע האַנד איבער דער ווענטעל פון קאַנאַפּע. איהרע פינגער זיינען לייכט, אַזוי ווי אָהנמעכטיג, אָדער אַזוי ווי זי אַליין וואָלט דערפון ניט וויסען, אראָבגעהאַנגען איבער זיין קאָפּ און לייכט בעריהרט זיינע האָר.

לעווין האָט דערפיהלט די בעריהרונג. ער האָט אויף איהר שאַרף אַקוק געטהון. זייערע אויגען האָבען זיך בעגעגענט. אין זייער קוק איז געלעגען איין וואונש און אזוי ווי עפּעס בעשטימטעס.

און ער האָט ניט געקענט פערשטעהען, ווי אַזוי עס האָט געטראָפען, וואס מיט אמאָל האָט ער דערפיהלט, ווי צוויי ווייכע ארעמס האָבען פעסט זיין האלז ארומגענומען, און אויך זיינע ארעמס האָבען אימיצענס א ווייכען נאָכגיביגען קערפּער פעסט געהאַלטען. ער האָט געפיהלט אַן אנגענעהמען ריח פון האָאר און ווי הייסע ליפען בעריהרען זיינע ליפען; און ווייטער האָט זיך אַלץ געטהון ווי פון זיך אַליין.

ער האָט געפיהלט ווי זיינע טרייסלענדע פינגער בעוועגען זיך אין זיידענס און שפּיעלען וואס פונאנדער. און אָט פאַלט צו דער ערד א שווערע קלייד און ער שטעהט אויף די קניע און שפּילעט פונאנדער שיך. זיינע אויגען זעהען א פּאָר שעהנע פיס בעצויגען מיט א פּאָר דורכזיכ־טיגע זיידענע זאָקען, זיינע פינגער, וואס ציטערען, ריהרען זיך אָן עפּעס גלאַטעס, און דערביי שווידערט איהם, און זיינע צייהנער בעריהרען זיך איינע אַן די צווייטע.

באַלד גיט זיך אוויס פאר זיינע אויגען און ער זעהט פאר זיך כמעט א נאַקעטע פרוי מיט א בלענדענדען ווייסען לייב, דער אויבערשטער טהייל פון קערפּער נור ארומגעכאַפּט פון זעהר א דינע און דורכזיכטיגע זיידענע העמדעל, וואס פאַלט צו צו די אבשטעהענדע פאָרמען, ווי א

נאַסע טוך. און ער בעהערשט פון אַ שרעקליכען וועהטאָגדיגען פערלאַנג האַלט דער פרוי שטארק אין זיינע אָרעמס און פיהלט מיט זיינע אַלע חושים די ווארימקייט און בעזונדער רח, וואָס שלאָגט פון איהר לייב. און דאָס, וואָס איז אַזוי ליעב ביז צום וועהטהון, טראָגט ער אין אַ צוויי־טען צימער און לייגט אויף אַ בעט. און באַלד איז ער אויך אַ נאַקעטער און ליעגט גלייך מיט איהר און פיהלט מיט זיין לייב נאָך אַ לייב, און אַן אנגענעהמע, אין דער זעלבער צייט אויך פיינליכע, בעריהרונג פיהלען אַלע זיינע גליעדער.

פון איצטער אָן האָט די איבעריגע וועלט אויפגעהערט פאַר איהם צו עקזיסטירען. צו דען איז גאָר פאַראַן אַ וועלט און לעבען?... אַלץ האָט זיך פאַר איהם אזוי דערווייטערט, פערפאַלען געוואָרען אין ערגעץ...

איז דאָס פריעדאַ?

ניין, עס איז גאָר קיין מענש ניט. עס איז נור אַ רעוואָלטירענדער נאַקעטער קערפּער מיט אַ ברויזענדער ברוסט, וואָס בעוועגט זיך, אַזוי ווי געשטויסען פון אַ אינערליכע פינסטערע קראַפט. און די ליפּען זויגען, בייסען ביז וועהטאָג.

אַלץ, וואָס ביז אהער האָט אין איהם געלעבט, געדענקט און געפיהלט, איז איצטער פערטעמפּט געוואָרען, זיך איבערגעצויגען מיט אַ דיקען שלייער; און איהם איז נור געבליבען אַ נאַקעטער קערפּער, וואָס דריקט און פרעסט צו זיך אימעצען מיט ווילדען אימפּעט.

ער האָט געפיהלט, אַז ער רעדט עפּעס... אָבער צו דען זיינען דאָס ווערטער, וואָס האָבען אַ זינן?... עפּעס אַ פיבערהאַפטע פּלוידערן אָהן דאָס מינדעסטע עהנליכקייט אויף אַ מענשליכען געדאַנק.

אימעצער האָט איהם געענטפערט מיט דעם זעלבען פּלוידערן. ער האָט אָבער ניט געקענט, פאַר קיין זאַך אין דער וועלט, בעגרייפען די בעדייטונג פון דעם פּלוידערן; צוויי אויגען מיט פיבער־גלאַנץ, פער־טרונקען און אַזוי ווי פערצויגען מיט אַ רויך האָבען שמאַכטענד געקוקט און, אַזוי ווי די אויגען פון יענער שלאַנג, איהם בעהערשט.

און אָט ליעגט ער נעבען איהר אַ מיעדער און האַלט איינגעגעסען זיין קאָפּ און זיינע ליפּען אין איהר ווארימער, העפטיג שלאָגענדע ברוסט. און זי האַלט שטארק ארומגענומען זיין קאָפּ און קושט און בייסט אין

דער זעלבער צייט און שעפּטשעט דערביי אַזעלכע ווילדע אונזיניגע, האַלב אָפּגעריסענע פראזען. ער ווייס אינסטינקטיוו, וואָס זי וויל: זי וויל אונ־ענדליכע ארעמס און נעכט. זי גארט מיט איהר גאַנצע בלוט נאָך ווילדער ליידענשאפטליכער פערטרונקענהייט... זי איז בעזעסען...

ער הייבט אָן שוואַך צו בעגרייפען די ניט נאַטירליכקייט און שווער־קייט פון זיין לאגע און זינקט אבער ווייטער אין איהרע ארימס.

IV.

לעווין האָט ניט געפיהלט ווי די צייט איז אוועק. איהם האָט זיך אויסגעדרוכט, אז ער איז אַביסעל געשלאָפען, חאָטש ער האָט ניט גע־גלויבט, אז ער איז געשלאָפען — ווארום ווי קען מען שלאָפען?

אין צימער איז געווען האלב דונקעל און עס האָט געשטיקט.

פריעדא האָט זיך אויפגעהויבען און געזעצט אין בעט. זי איז אין גאַנצען נאַקעט געווען. איהרע האָאר האָבען זיך פונאַנדערגעלאָזען און זיי־נען געפאלען ארום איהר נאַקען און ברוסט. איהרע פארצויגענע אויגען האָבען געקוקט אויף איהם און איהר אויסדרוק, און אויך דער אויסדרוק פון איהר קערפער האָבען אפען גערעדט און געמאָנט.

פריעדא האָט מיט אמאָל ארומגעכאפט זיין קאָפּ, איהם טיעף איינגע־קוקט אין די אויגען און גערעדט מיט דעם טאָן ווי קינדער ריידען:

— אָה, איך זעה זיך אין דיינע אויגען. אָה, וואס פאר א שווארצינקע איך בין?... זעה נור, פאר וואס קושט דו מיך ניט?

לעווין האָט איהר כמעט ווי ניט ווילענדיג אַ קוש געטהון אין די ליפּען. פריעדא האָט דערפיהלט די קאלטקייט. זי האָט פּראָטעסטירט.

לעווין איז געווען מיעד און איבערזעטיגט. עס איז איהם געווען דערווידער איהרע קושען און אומארמונגען. ער האָט זיך געוואָלט בע־פרייען.

— פריעדא, איך בין מיעד...

— אָה, דו שלעכטער! — האָט זיך פריעדא געמאכט אין כעס און האָט פערוואָרפען איהרע הענד ארום זיין האלז און איהם אראָבגעצויגען צו זיך, און האָט געשעפּטשעט: נאָך נאָך.... ליעב מיך!...

עס איז איהם געוואָרען הייס. אַ קאלטער שוויים האָט בעדעקט זיין שטערען. ער האָט זיך פאַמעלאָך בעפרייט פון איהרע ארעמס.

זי האָט איהם אנגעקוקט מיט ווייט אָפענע אויגען, און געבעטען:

— ליעב מיך... ליעב מיך...

לעווין האָט זיך אויפגעהויבען פון בעט און האָט אראָפּגעלאָזען די

פיס אויפ'ן פּלאָר. ער האָט א כאַפּ געטהאָן די זאכען און זיך גיך גענומען אָנטהון. ער האָט זיך געשעהמט פאר זיין אייגענער נאקעטקייט.

פריעדא האָט זיך אנגעהאנגען ביי איהם אויפ'ן האלז און האָט שטיל מיט ליעבע גערעדט:

— לעווין, וואוהין ווילסטו געהן?... ווילסטו מיר אליין לאזען?... אך, ווי שרעקליך!...

— איך מוז געהן, איך מוז געהן. — האָט ער איידעל געזאגט און ער האָט זיך אנגעטהון פארטיג צו געהן.

— ניין, דו וועסט ניט געהן! — האָט פריעדא אויסגעשריען און זי האָט זיך אזוי ווי צוגעקלעפּט צו איהם, איהם ארומגעכאפּט און גענומען קושען און בייסען. איין ביס אין האלז האָט איהם בעזונדערס וועה געטהון, ער האָט שיעור פאר וועהטאָג ניט אויסגעשריען.

— מיין גאָט, פריעדא, איהר זייט ווילד, — האָט ער מיט פערפרעסטע ציינער ארויסגערעדט. — בעטראכט זיך!....

— געה ניט אוועק, געה ניט אוועק, — האָט זי זיך געבעטען. — בלייב דאָ מיט מיר, בלייב דאָ...

לעווין האָט א קוועטש געטהון מיט די אקסלען און האָט גענומען געהן צום טהיר. פריעדא האָט איהם אָנגעכאפּט און ניט געלאזען געהן. ער האָט זי גראב אבגעשטויסען. אויף זיינע ליפּען האָט זיך געדרעהט א זידעל־וואָרט. אין זיין קאָפּ איז געוועזען איין געדאנק: וואָס גיכער זיך צו בעפרייען. ער איז גלייך אוועק צום טהיר.

פריעדא האָט נאָך געפּרואווט מאכען עטליכע טריט צום טהיר, מיט אמאָל האָט זי זיך אבגעשטעלט און האָט מיט איהר היסטערישען קול הויך און מיט האַס ארויסגערעדט:

— אנטלויף, אונפערשעמטער!...

לעווינען האָט קיין זאַך איצטער אין דער וועלט ניט געאַרט. זיין איינציגער פערלאַנג איז געוועזען צו זיין אין דרויסען און אטמען די פרייע לופט. — אזוי האָט איהם געשטיקט.

עס איז שוין געווען שפּעט אין דער נאכט. א געדיכטער שנעע האָט נאכאנאנד געשאטען און אלץ איבערגעצויגען מיט ווייסען. די בלאסע לאָמפּ־פייערלאך האָבען שוואך געגלימערט, אזוי ווי אונטער א ווייס־געשפּריצטען גאז.

ארויסגעהענדיג אין דרויסען, האָט זיך לעווין אבגעשטעלט און אָבגעצויגען דעם אָטהעם. די ווייסקייט פון שנעע מיט דעם געלען אבשיין פון די לאָמפּען צוזאמען געמישט האָבען אויף איהם געמאַכט א מאָדנעם איינדרוק, און איהם האָט זיך, גאָט ווייס פארוואָס, אויסגעדאכט, אז ער איז דא אין דעם זעלבען פּלאַטץ שוין איינמאָל געוועזען און דאָס זעלבע איבערלעבט. דערהויפּט איז איהם זעהר בעקאַנט געוועזען, דאָס גאַנצע ארומיגע, און ער וואָלט געקענט איצטער זיכער זאָגען, אז ער איז דאָ שוין איינמאָל געוועזען און געשטאַנען ווי איצטער מיט די זעלבע איבערלעבונגען אין האַרץ. — נור, ווען איז דאָס געוועזען ?...

די גרויסע פלעקען שנעע זיינען געפאַלען אויף זיין ווארימען פּנים זיך צוגעקלעפּט און צוגאַנגען. דערביי האָט ער געפיהלט עפּעס א מאָדנע בעריהרונג.

ער האָט איצטער פון קיין זאך ניט געקענט נאָכדענקען און טראַכטען. עס האָט זיך איהם געפיהלט, אז עפּעס איז היינט געשעהן, וואס עס האָט ניט בעדאַרפט געשעהן. אָבער ער האָט וועגען דעם ניט געקענט טראַכטען. ער האָט געהאַט דעם געפיהל פון א מענשען, וועלכער ווערט בעהערשט פון א גרויסען שרעק און ער זעהט נור זיין איינציגע רעטונג אין דעם בלינדען אנטלויפען, — און ער לויפט.

ער איז געגאַנגען, אָבער ער האָט ניט געוואוסט וואוהין ער געהט. ער האָט, דאכט זיך, גאָרנישט געזעהן און בעמערקט, אויסער פּילייכט אזעלכע קליינע און אובעדייטענדע זאכען, וואָס ער וואָלט זיך אויף דעם אן אנדערש מאָל ניט אָבגעשטעלט. אָט האָט ער מיט אמאָל בעמערקט אין א פענסטער פון א סטאָר, ביים שוואכען שיין פון עלעקטרישען לאָמפּ, א נעה־מאַשין און האָט זיך אבגעשטעלט און זיך געוואונדערט, אזוי ווי ער וואָלט דאס צום ערשטען מאָל געזעהן, און דערביי האָט ער צו זיך גערעדט: „א מאָדנע זאך... טיק, טיק, טיק, און עס דרעהט זיך“....

ער האָט געקוקט אויף די צוויי רייהען בלייכע פייערן, און ער האָט געמאַכט א פערזוך זיי צו צעהלען, און עס האָט איהם זעהר שטאַרק פערדראָסען אויף די יענע פייערלאך, וואָס זיינען, ווי געשפּענסטער פּלוצלונג פערפאַלען געוואָרען אין דער שנעעגער דונקעל־גרויקייט. ער האָט געצעהלט און געצעהלט, אליין ניט פיהלענדיג וואס ער טהוט. דערביי האָט

ער אָפּט ארויסגערעדט האַלבע אבגעריסענע פּראזען און דערנאָך זיך גע־כאַפּט, אז זיי האָבען קיין זינן ניט. ער האָט מיט אמאָל דערפיהלט א קעלט אין זיין גאנצען קערפּער. איהם האָט געטומען טרייסלען.

איהם איז ארויף אויפ'ן זינען א טערקישער באָד און ער האָט זיך מיט פרייד אן דעם געדאנק אנגעכאַפּט, און ער האָט שוין אין געדאנק דערפיהלט ווי א ליעבליכע ווארימקייט צושפּרייט זיך איבער אלע זיינע גליעדער.

אלץ, וואָס ער האָט דערנאָך געטהון, האָט ער געטהון מעכאניש. ער האָט אַליין ניט געפיהלט, ווי ער האָט בעצאָהלט פאַר'ן אריינגאנג און דערנאָך איבער געגעבען די געלד און זייגער און אם ענדע ווי ער איז ארויף צו זיך אין צימער און זיך אויסגעטהון נאַקעט.

און ווידער איז ער נאַקעט! ער האָט ניט געקענט פערשטעהן, וואָס מיט איהם איז.

ווען לעווין איז אַראָפּ איינגעוויקעלט אין לייַלאָך, אויפ'ן שטייגער, ווי די טראַגיקער אין אלטע טראַגעדיען, איז איהם אויסגעקומען, אזוי ווי ער וואָלט מיט אמאָל אריינגעפאלען אין א געדיכטען ווארעמען נעבעל. עס איז געשטאנען אין צימער א טומעל: אנדערע האָבען גע־שריען, געצוויגען טענער, אנדערע האָבען געזונגען, געלאַכט, גערעדט. און ער האָט ניט געקענט בעגרייפען פון וואנען דער טומעל קומט. באלד האָט ער גענומען פונאנדערשיידען נאַקעטע מענשליכע פיגורען, זיך ווער ארומדרעהען, און ווער ליגענדיג אויסגעצויגען, אין א ליעבליכער ווארימ־קייט, אויף די לאנגע לעהן־שטוהלען.

לעווין האָט זיך אויסגעלייגט אויף אַ שטוהל און זיך ארומ־געקוקט. אלץ ארום איז איהם אויסגעקומען פרעמד און אונבעקאנט, גלייך ווי ער וואָלט דא צום ערשטען מאָל געווען. ער האָט געזעהן נאַקעטע פּי־גורען זיך ארומדרעהען אין א געדיכטע פּארע. די פייערלאָך האָבען גע־ברענט, אזוי ווי אין א געדיכטען טומאן מיט א געלען אבשיין.

ער האָט געקוקט אויף א גרויסען ריעזיגען מאן, פונאנדער געגאסען פון פעטקייט, מיט א פּאָר דיקע פיס און גרויסע קרומע פינגער, מיט א גרויסען שווערען בויך און מיט פעטס פערגאָסענע ברוסט. איהם איז געווען שווער צו פערשטעהן, פאר וואָס אזא העסליכער מאן מיט אזא לייב בע־געהט ניט קיין זעלבסט מאָרד... „און ער האָט נאָך א פרוי אודאי, און זי

ליעבט נאָך איהם אויף"... איהם האָט גענומען עקלען....

איהם איז געווען דערווידער די פולע נאַקעטקייט, און ער האָט מיט פעראכטונג אויף אלעמען געקוקט.

די ווארימקייט האָט איהם פונאנדער גענומען. א שוויים איז ארויס־געטראָטען איבער זיין גאַנצען קערפּער און ער האָט זיך נאָך מעהר מיעד געפיהלט.

פון דעם וואָס ער האָט היינטיגע נאכט איבערגעלעבט, האָט ער איצטער ניט געטראכט. ער האָט נור אין אלגעמיינעם געפיהלט, אז עפּעס איז געשעהן, און בעסער דערפון ניט צו טראכטען.

עס האָבען זיך אין געדיכטען ווארימען נעבעל געדרעהט נאַקעטע לייבער. ערגעץ וואו האָט מען גערעדט, געזונגען, געליארעמט און געלאכט און עס האָט זיך איהם געדאכט, אז דער טומעל און אלע קולות קומען פון ערגעץ ווייט, אזוי ווי פון פּוסטע פעסער וואלטען זיי ארויסגעקלונגען.

ער איז אריין אין א צווייטען, דערנאָך אין א דריטען צימער, וואו די פּארע איז געווען געדיכט, כאָטש מיט א מעסער צו שניידען. עס האָט איהם פערכאפּט פאר'ן אטעם.

אן אנגעהיצטער איז ער פון דעם צימער ארויס און זיך גלייך אריינ־געוואָרפען אין דעם גרויסען באסיין מיט'ן קלאָהרען גרינליכען וואסער זיך אבגעטוקט און דורכגעשוואומען עטליכע מאָל און ארויס.

ער האָט געפיהלט זיין לייב, ווי זי ווערט שטייפער. ער האָט אנגע־טאפּט די מוסקולען, און דערביי צו זיך אליין געשמייכעלט.

דערנאָך האָט ער זיך געלאָזען איינרייבען מיט אלקאהאָל און איז ארויף צו זיך אין צימער, זיך אויסגעצויגען אויף דער לייוועגטענער בעטעל און ער האָט אליין ניט געפיהלט, ווי ער איז ערגעץ וואו פערפאלען געוואָרען.

V.

פאַלשע און שוואַכינקע נשמות זיינען פעהיג צו דערפיהרען יעדער פאַרברעכען ביז צו פאַלאַזאָפיע. געזונדע לעבענס־פעהיגע ליידען אם שטאַרקסטען פון דעם בעוואוסטזיין, אז זיי האָבען געטהון ניט דאס וואָס זיי האָבען געוואָלט טהון.

נאָכדעם ווי לעווינען איז געוואָרען קלאָר די פּאסירונג פון יענער נאַכט, איז אויף איהם אָנגעפאַלען אַ מאָדנע אונרוה, אַ אונרוה, וואָס האָט איהם פערשאַפט אַ טיעפען מאָראַלען וועהטאָג.

ער האָט געגען קיינעם קאָנקרעט ניט געזינדיגט; קיינעם קיין שלעכטס ניט געטהון; קיינעם ניט בעליידיגט, — נור דאָך האָט ער גע־זינדיגט, שלעכטס געטהון און אימעצען בעליידיגט. געזינדיגט האָט ער קעגען זיך אליין; קעגען יענע אמת'ע, אין איהם איינגעבאָרענע, עהרען בעגריפע און נשמה פיינקייט, וואָס איז אין איהם אלע מאָל געוועזען. בעליידיגט האָט ער דעם דאָקטאָר.

ווי אזוי האָט דאָס פּאסירט?

ער האָט זיך געגומען דערמאָנען, אָבער ער האָט פאר קיין פאַל ניט געקענט אנכאַפּען דעם אנהייב: ער געדענקט נור, אז אלץ האָט זיך דער־מאָלט געטהון פון זיך אליין, און אַז זיין בלוט איז אָנגעגאָסען געוואָרען מיט אַזאַ זאך, וואָס איז געווען שטאַרקער ווי זיין ווילען.

ווילען, ווילען... וואָס איז דאָס אזוינס?

ווילען, דאס איז דער וועק־זייגער פון דער נשמה, וואו אין געוויסע פעלע קלינגט ער אין דער ריכטיגער צייט, און אין געוויסע פעלע ענט־זאגט ער זיך צו קלינגען גאָר אין גאנצען. יענעם מאָל, האָט ער זיך ענט־זאָגט צו קלינגען, און ער איז געווען אָהן אַ ווילען.

„אָבער דער דאָקטאָר? ווי וועל איך איהם קענען בעגעגענען, און אויף איין מינוט זיך ניט דערמאָנען, אַז אָט בין איך געווען מיט דיין ווייב, מיט וועלכע דו וואוינסט ניט, אָבער וועלכער דו ליעבסט נאָך און האָפסט נאָך מיט איהר, ווען עס איז, צוזאמען צוקומען!... ווי וועל איך

איהם קענען קוקען גלייך אין די אויגען, און אין מיינע אויגען זאָל זיך ניט אבשפּיעגלען יענער בילינגער און נידריגער אויסדרוק, וואס עס ווייזט זיך אין די אויגען פון דער פרוי'ס געליעבטען, ווען ער רעדט מיט'ן מאַן, וואָס ער האָט נור וואָס הינטען ארום ארויסגעשטעלט אַ צונג?.. ווי?"..

ווארום זי איז דעם דאָקטאָר'ס פרוי... און ווען איינער בעהערשט אַ פרוי מיט'ן אמת'ן אינערליכען עהרען־געפיהל, אז דאָס איז זי זיין אויסגעקליבענע בלייבט די יעניגע פאַר אַלע פריינד אונבעריהרבאַר — טאבו... און האָט ער דאָס ניט צושטערט?...

עס האָט איהם וועה געטהון, און אין דערזעלבער צייט האָט ער גע־פיהלט, אז דער וועהטאָג איז אַ פערדיענטער. ער האָט זיך ניט געוואָלט רעכטפערטיגען און בעפריעדיגען זיין הארץ און נשמה מיט אלערליי ליגענס און סאָפיזמען. — ער האָט געליטען.

און נאך מעהר האָט ער דערפיהלט שארף דעם וועהטאג, ווען אין אַ פּאָר טעג ארום האָט ער ערהאלטען פון פריעדא'ן אַ בריעף, געשריעבען וואהרשיינליך אין היסטערישען צושטאַנד, וואו זי בעט איהם, אז ער זאָל צו איהר קומען, זי מוז איהם זעהן, זי מוז פאר איהם „איהר גאנצע נשמה אָפּדעקען, ווי זי האָט דאָס שוין איינמאָל געטהאָן מיט איהר ליעב", ווארום זי רעכענט זיך פאר דער אונגליקליכסטער פרוי אין דער וועלט.

„אָפט מאָל בעגרייפסט דו אליין ניט, ווי דו יוערסט אין לעבען אריינ־געדרעהט און עס איז שווער דערנאך זיך ארויסצופּלאָנטערן, ווי עס איז שווער דער פייגעל זיך ארויסצופלעכטען פון דעם נעץ סטרונעס, וואָס די אינגלאך האָבען פאר איהר אויסגעלייגט. — האָט לעווין געלייענט. — יע. איך אויך האָב זיך פערפּלאָנטערט אין דעם לאבירינט פון דאס, וואָס מיר רופען לעבען; און וואהרשיינליך, וועל איך שוין שטארבען אזוי, ניט קיין געטרייסטע... נור, וואָס געהט דאס מיר אלץ אָן!... מיין הארץ און לייב לעבט, איך פיהל דאָס מיט אלע פיברען פון מיין נשמה, (וואָס פאר אַ נשמה עס איז, אָבער דאך אַ נשמה) און וואוהין זיי וועלען מיר פערפיהרען איז איין גאָט וויים... נור מיך געהט עס זעהר ווייניג אָן, איך בין דערצו זעהר גלייכגילטיג, — זאָלען זיי פיהרען וואוהין זיי ווילען"...

איבערלייענדיג דעם גאנצען בריעף, איז לעווין געבליבען שטעהן, אזוי ווי ער וואָלט דעם גלייכגעוויכט פערלאָרען. ביי איהם אין קאָפּ האָט זיך אויסגעשפּרייט אַ בלאַנק. אין דער רגע האָט אין זיין מח אויפגעפלאמט

די ערלינערונג פון איהר ווילדער סעקסועלער בעזעסענהייט און איהם האָט א שוידער געטהאָן.

ער האָט מיט כעס צוריסען דעם בריעף; געמאכט הארט זיין הארץ און מעהר דערפון ניט געטראכט.

ביים דאָקטאָר איז ער שוין א לאנגע צייט ניט געוועזען, און ער איז כמעט פון הויז ניט ארויס. ער האָט פערבראכט די גאנצע צייט אין דער קיים מיט דעם שוואָגער און דער שוועסטער און דערהויפט מיט'ן קליי־נינקען „אמעריקאנער“, וועלכען ער האָט זעהר ליעב בעקומען.

דער שוואָגער האָט איהם אלץ גע'מוסר'ט, פארוואָס ער זעהט עפּעס ניט צו זוכען, וואָס עס איז צו טהון. עס איז דאָך קיין תכלית ניט צו פּטר'ן די עטליכע דאָלאר, און דערנאָך ווייטער דאס זעלבע, וואָס אמאָל. דער שוואָגער איז אזוי ווייט געגאנגען, אז ער האָט איהם פארגעשלאָגען, אז ער זאָל מיט איהם אריין אין שותפות אין די קלאוק ביזנעס.

— דו ווייסט גאָר וואס, דזשאו, איך נעהם דיך צו פאר א פּארטנער, — האָט אין איין אבענד דער שוואגער גערעדט. — איך גלויב, אז דו וועסט זיך דערצו גוט אויסטויגען...

לעווין האָט זיך דערוויילע אפּגעווארפען און געענטפערט פערשיע־דענע תירוצים. איין תירוץ איז געווען, אז ער האָט מורא אריינצוגעהן אין ביזנעס, ווייל ער האָט מורא צו פערוואנדעלט ווערען אין א בורזשוא. דער שוואגער האָט אויפגעפלאמט און ער האָט זיך גענומען קאָכען.

— מיר, דזשאו, קענט איהר דאָך ניט בלאָפען, — האָט דער שוואגער מיט היטץ גערעדט, — מיר שרעקט איהר ניט מיט וואָרט בורזשוא, ווי אייער אמאָליגער באָדלער האָט דעם בורזשוא געשראָקען מיט דעם מארך פון קינדער... מיר וועט איהר מיט דעם ניט שרעקען. איך קען אייער באנדע צו גוט, ווארום איך האָב דאָך אמאָל צו אייער חברותא בעלאנגט, געווען, ווי איהר רופט עס, א „באָהעמא“ און געדענק גוט די קונסט ווי צו פאבריצירען אָט די אלע עקזאטישע שטיק... איצטער ווייס איך ווער איהר זייט און ווער מיר זיינען. — ער האָט בעזונדערס אונטערגעשטראכען דעם „מיר“ מיט א געוויסען ניגון. — און דאָס, וואָס איך ווייס, איז ווייט ניט אזוי שמייכעלהאפט פאר אייך און אזוי שווארץ פאר אונז.... איך בעט דיר אויף א ווייל, האָבען געדולד אויסצוהערען די פילאָזאָפיע פון א בורזשוא...

דער שוואָגער האָט אָנגעצונדען א נייעם סיגאר, איהם אריינגענומען אין ווינקעל פון מויל, זיך בעקוועם איינגעזעצט אין וויעג־שטוהל און גענומען לאנגזאם ארויסברייינגען זיין געדאנק:

— דאָס לעבען, וועלכען מיר דערוויסען דא אויף דער ערד, ווען מיר דערפיהלען, אז מיר זיינען שוין אויף פעהיג א געוויסען אנטהייל אין איהם צו נעהמען, שטעלט זיך פאר א טהייל פון אונז פאר, ווי א וועג, וואָס ציהט זיך צו וואָס עפּעס... מעג עס זיין בעשטימטעס. יעדער איינציגער פון אונז איז שטענדיג אויפ'ן וועג. זייענדיג אויפ'ן וועג, פיהלען מיר די צייט, פיהלען די לופט, פיהלען דעם שעהנעם וועטער גלייך מיט דעם שטורם — קורץ, מיר פיהלען!... דער אנדער טהייל, און דאס איז דער טהייל, צו וועלכען דו בעלאנגסט, האָט ניט קיין „אויפ'ן וועג" און דרעהט זיך ארום זיך אליין, ארום א קליינע פינטעלע, ארום זיין „איך", וועלכען ער האָט וואונדערבאר ענטוויקעלט — וואָס איז דער וואונדער?.... אין רעזולטאַט, פיליכט, בעקומט זיך די זעלבע סומע, — אָבער דיר פרעג איך, וואו איז דער פארצוג פון דעם אייעריגען איבער דעם אונזעריגען?... איך פרעג דיר.

לעווין האָט זיך גוטמוטיג פונאדער געלאכט:

— דו ביזט א גרויסער נאר, — האָט איהם לעווין געקלאָפּט אין פּלייצע — וואָס ווילסטו מיט דיין פילאָזאָפיע! און ווער רעדט דיר עפּעס פון „פארצוג"... זעה, דו נאר, ווי דו פיהלסט זיך געשטראָפט און מאַטערסט זיך צו פארענטפערען דיין בעשטימונג, וועלבע מיר גראדע געפעהלט זי זעהר אין דיר, אָבער פאר קיין פאַל, ניט אין מיר... איך האָב ניט ליעב ביזנעס... דאָס איז דאָך נור א געשמאק זאַך. פונדעסטוועגען זאָג איך ניט, אז איך וועל זיך ווען עס איז ניט נעהמען צו ביזנעס! גאַנץ מעגליך, אז איך וועל מיט פערגעניגען אָננעהמען דיין פארשלאג — ווארט אביסעל...

דער שוואָגער האָט איהם אָנגעקוקט און הארציג געשמייכעלט.

— אָנקעל, — האָט איהם דער קליינער בעני געצויגען פאר'ן ארבעל — לוק מיי מאסעל...

דער זעקס־יאהריגער, בלאָנדער בעני איז געשטאַנען נעבען איהם מיט א פערקאַטשעטען ארבעל, מיט אַן אויפגעבויגענע ווייסע הענטעל, ווי עס טהוען גרויסע, ווען זיי ווילען ארויסשטעלען די מוסקלען.

לעווין האָט מיט'ן פינגער אָנגעטאַפּט די אויבערשטע פון דער דאָ־רער הענטעל, און האָט זיך געוואונדערט:

— אה, וואס קיינד א מאסעל!..

ער האָט איהם צוגעצויגען צו זיך, געשטעלט איהם נעבען זיך. און דערביי האָט זיך איהם א טראכט געטהאָן: „איך וואָלט שוין היינט אויך געהאַט אזא שטיפער".

די שוועסטער האָט געגרייט צום טיש. עס האָט זיך געטראָגען א ריח פון געפּרעגעלטס.

דער שוואָגער איז נאָך אַלץ געזעסען אין וויעג־שטוהל און האָט מיט ליעבע געקוקט אויפ'ן זוהן.

— זעה, אָט די אמעריקאַנער, וועלען שוין זיין מעהר מענשען פון אונז — האָט ער אומעדיג געזאָגט, — זיי וועלען ניט זיין אזוי צובראכען.

— וואָס דרעהסטו א קאָפּ, „צובראכען"! — האָט לעווין, וועלכער האָט פיינד געהאַט אָט די אַלע ווייכקייטען, א זאָג געטהאָן — ווער איז צובראכען? קיינער איז ניט צובראכען... דאכט זיך, איך האָב נאָך קיין רוהיגערען און נאָרמאַלערען מענש פון דיר ניט געזעהן... וואָס ווילסטו?..

— וואָס דערצעהלסטו מיר מעשיות! — האָט דער שוואָגער מיט אמאָל א זאָג געטהאָן — אַלע די אהער־אריבערגעקומענע זיינען אויף האַלב צובראכען... פון די אַלע אימיגראַנטען וואָס איך קען, און וועלכע האָבען זיך גוט איינגעאָרדענט אפילו, זיינען אַלע צובראכענע... זעהסטו, די היגע געבאָרענע, דאָס איז גאָר עפּעס אנדערש!.. אָבער, אָבער זיי זיי־נען קיין אידען ניט. — האָט ער דערענדיגט מיט א זיפץ.

— דיר פערדריסט דאָס?

לעווין האָט וואָס געוואָלט זאָגען, אָבער איז געבליבען זיצען. פונ'ם צווייטען צימער האָט דער טעלעפאָן געקלונגען.

— העלאָ, העלאָ,—האָט די שוועסטער פון אנדערן צימער גערעדט — יע, — האָלד דהי ווייער!... דזשאו! מען דאַרף דיך האָבען צום טעלע־פאָן, — האָט זי איהם גערופען.

לעווינ'ען איז איינגעפאַלען דאָס האַרץ. ער האָט געמיינט, אז דאָס רופט איהם פרידא.

— ווער איז דאָס ? — האָט ער גיך דער שוועסטער געפרעגט.

— דאכט זיך דער דאָקטאָר.

לעווין האָט געמאַכט אַן אונצופריעדענע מינע.

דער דאָקטאָר האָט גערופען לעווין׳ען. ער מוז איהם זעהר נייטיג זעהן, ער האָט איהם וואָס וויכטיגעס צו דערצעהלען.

נאָך סאַפּער איז לעווין אַוועק צום דאָקטאָר.

VI.

ער האָט דעם דאָקטאָר געטראָפען אויסגעפּוצט אזוי ווי צום ארויס־געהן. ער איז געווען אוננאַטירליך אויפגעלעבט, וואָס איז צו איהם זעהר ניט געגאנגען.

— הער, וואָס איך האָב דיר גערופען — האָט דער דאָקטאָר אָנגע־הויבען, ווען זיי האָבען זיך געזעצט. — איך וויל דיין עצה.

לעווין האָט איהם מיט פערדאכט אָנגעקוקט:

— מיין עצה?.. וואָס איז?..

— די געשיכטע דערפון איז אזוי, — האָט דער דאָקטאָר ווייטער אָנגעהויבען אין דעם זעלבען אונרוהיגען טאָן און האָט גלייך געקוקט אויף לעווין׳ען. — קורץ: פרידא וויל קומען צוריק...

לעווין איז געבליבען זיצען מיט אויסגעשטאַרטשעטע אויגען:

— עס קען ניט זיין!

— איך זאָג דיר, אז יע, — איז דער דאָקטאָר אָנגעגאנגען, ניט פער־דעכטענדיג עפּעס אין דעם טאָן מיט וועלכען לעווין האָט ארויסגערעדט דעם „עס קען ניט זיין" — איך האָב פון איהר ערהאַלטען עטליכע בריעף. אין דעם לעצטען שרייבט זי, און בעט זיך, אז איך זאָל איהר מוחל זיין איהר נארישען שריט.

— „נארישען שריט" — האָט לעווין ווי צו זיך גערעדט. און איהם איז שווער געווען צו פערשטעהן, וואָס האָט מיט פריעדא׳ן מיט אמאָל פּאַ־סירט. ער האָט אינסטיקטיוו דערפיהלט דעם אָנקומען פון א שטורם.

— זי וועט דאָ זיין היינט אבענד. איך גלויב, אז אין א האַלבע שעה ארום. — דער דאָקטאָר האָט א קוק געטהאָן אויפ׳ן זייגער. — נו, זאָג, וואָס זאָל איך טהאָן? מיר איז איהר זעהר שווער צו בעגעגענען...

לעווין האָט גלייך ניט געענטפערט. ער איז זיך דורכגעגאנגען א פּאָר מאָל איבער׳ן צימער מיט א מינע פון א מענשען, וואָס האָט, וואָס שווע־רעם צו ענטשיידען. און זיך מיט אמאָל אָבשטעלענדיג קעגען דאָקטאָר, האָט ער רוהיג געזאָגט:

— לאָז דאָס צו מיר... איך וועל זיך מיט איהר דורכריידען... דו, געה אוועק פון דאַנען און לאָז מיר מיט איהר אַליין. איך וועל דיר אַלץ דערנאָך דערצעהלען.

דער דאָקטאָר האָט אַ ווײַלע נאָכגעדענקט און אַזוי ווי ניט־ווילענדיג געזאָגט:

— זעה, לעווין, איך פערלאָז זיך אין גאַנצען אויף דיר... זיין קול האָט דערלאַנגט אַ לייכטען ציטער. ער האָט נאָך וואָס געוואָלט זאָגען, אָבער די ווערטער זיינען איהם אין האַלז געבליבען און שרעקליך אויפגעקוועטשט דאָרטען... ער איז גיך ארויס.

ווען לעווין איז געבליבען אַליין, האָט זיין געזיכט אָנגענומען אַ ווילדען אויסזעהן. אַלץ, וואָס פריהער איז געוועזען אין זיין געזיכט אָנגעצויגען און אָנגעשטריינגט האָט זיך מיט אַמאָל אָבגעלאָזען, אָבגעשרויפט. און איהם אין גאַנצען איז בעפאַלען אַ מאָדנע ווילדקייט און אין דער מינוט האָט זיך איהם פערגלוסט אַלץ וואָס ארום זיך צושטערען, צוברעכען און דערנאָך געהן איבער דעם מיט אַ בעוואוסטזיין, אַז דאָס אַלץ האָט ער אָבגעטהאָן.

„ווי האָט זי דאָס געוואָגט". — האָט ער מיט'ן פויסט אימיצען געשראָקען. — ווי אַזוי? ! צו דען איז דאָס מעגליך?... — ער איז ארומגעגאַנגען איבער'ן צימער ווי אַ ווילדער.

אין אַ האַלבער שטונדע ארום איז פרידאַ געקומען און איז געוואָרען איבערראַשט צו טרעפען לעווינ'ען אָנשטאָט דעם דאָקטאָר. זי האָט זיך ארומגעקוקט, אַזוי ווי זי וואָלט זיך וועלען איבערצייגען, צו אַלץ אין הויז איז אויפ'ן זעלבען פּלאַץ ווי פריהער. זי האָט געפונען אַלץ אויפ'ן זעלבען פּלאַץ ווי פריהער, אָבער פערלאָזען. און אַ טיעפער אומעט האָט איהר אין גאַנצען ארומגעכאַפּט.

לעווין איז געוועזען שטרענג און ערנסט. ער האָט איהר געבעטען זיצען.

„ער האָט איהר געבעטען זיצען ביי איהר אין הויז" — האָט זי זיך אַזוי ווי געוואונדערט און ניט געקענט בעגרייפען, ווי אַזוי איז דאָס.

פרידאַ האָט האַלב פערלעגען, האַלב פערוואונדערט געמורמעלט:

— איהר גאָר? וואו איז דער דאָקטאָר?

לעווין האָט איהר אָנגעקוקט: אַלץ אין איהר איז געוועזען ווי פריהער.

פריש און ליעבליך, און עס האָט פון איהר געשמעקט יענע לופט, וועלכע דייטעט אָן אויף ליעבע און געניס. נור די אויגען זיינען גרעסער געוואָרען, און ארום זיי האָבען זיך דונקעלע רינגען אויסגעלייגט. אין זיינע אויגען האָט אויפגעשפּרונגען אַ פונק; זיין הארץ האָט אַ ציטער געטהאָן. אין דער זעלבער צייט האָט ער רוהיג, ווי נור מעגליך, געזאגט:

— דער דאָקטאָר איז אוועק, בעסער געזאָגט, איך האָב איהם גע־ראטהען אוועקצוגעהן... איך וועל זיך דאָ מיט אייך דורכריידען...

אויף איהרע ליפּען האָט זיך אויסגעלייגט אַ איראָניע.

— דאָס הייסט, ער האָט געלאָזען אַ פּערטרעטער, — האָט זי ביטער אָנגעהויבען. — און מיט אַ פּערטרעטער האָב איך ניט צו טהאָן. — זי האָט געמאכט אַ בעוועגונג, אזוי ווי זי וואָלט געהן צום טהיר.

לעווין האָט אַ ציה געטהאָן מיט די אַקסלען.

— ווי איהר ווילט.

זיין רוהיגקייט האָט איהר ארויסגעבראכט פון געדולד, און זי האָט אויסגערופען:

— איך בין געקומען זעהן דעם דאָקטאָר, אָבער ניט אייך... וואו איז דער דאָקטאָר?

לעווין האָט אַ טראכט געטהאָן, און האָט מיט אויפרעגונג אין הארצען, אָבער מיט אַ רוהיגען טאָן, אָנגעהויבען:

— פרידא, דעם דאָקטאָר איז געוועזען זעהר שווער אייך צו בעגעגענען, נאָכדעם, ווי איהר האָט איהם אין בלוט בעליידיגט. איך האָב עס איבערגענומען נור דערפאר, אום איך זאָל אייך קאנען זאָגען, אז אייער צונויפקומען צוריק מיט'ן דאָקטאָר איז אונמעגליך... ער האָט געוואָלט איהר דערמאָנען אָן יענער ווילדער נאכט, נור ער האָט זיך אָבגעהאלטען.

פרידא איז געוואָרען אויפגערעגט. איהרע אויגען האָבען זיך אָנגעצונדען:

— מיט וואָס פאר אַ רעכט האָט איהר זיך ארייַנצומישען צווישען מיר און דעם דאָקטאָר?...

לעווין האָט רוהיג, אונטערשטרייכענדיג יעדער וואָרט, געענטפערט:

— מיט דעם רעכט פון אַ פריינד, וועלכער וויל דעם דאָקטאָר ניט זעהן אלס אָן אָבגענארטען מאַן...

פרידא האָט זיך געמאַכט אזוי ווי זי פערשטעהט ניט צוליעב וואָס ער האָט דאָס געזאָגט און זי האָט מיט אַ קאַלטען, רוהיגען טאָן געזאָגט:

— איך האָב אייך דאָך שוין פריהער ערקלעהרט, אז מיט אייך האָב איך גאָרנישט צו טהאָן.

— אָבער אין דעם פאַל, מוזט איהר מיט מיר האָבען צו טהאָן, — האָט לעווין מיט איינגעהאַלטענעם כעס צוריק געגעבען.

פרידא איז אויפגעשפרונגען. איהר גאַנצע האַלטונג האָט אויסגע־דריקט פעראַכטונג. און זי האָט מיט דעם טיעפסטען האס, וואָס זי האָט נור געקענט אָנקלייבען אין טאָן, ארויסגעזשיפּעט ווי א שלאַנג:

— איהר זייט א לומפּ, א געמיינער פערפיהרער! — און האָט זיך מיט א בעזונדער ווילדקייט און גיפט א וואָרף געטהאָן אויף איהם.

לעווין איז געוואָרען בלייך, און איז אינסטיקטיוו אָבגעטראָטען א פּאָר טריט אויף הינטער, און אין דערזעלבער צייט האָט ער אָנגעכאַפּט איהר אויסגעשטרעקטע האנד, וועלכע האָט איהם געוואָלט אָנכאַפּען און זי שטאַרק, אליין ניט פיהלענדיג, א נעהם געטהאָן, אז פרידא האָט מיט א מאָדנעם קוויטש, וואָס דערביי איז איהם א שוידער אריבער, גענומען שרייען און זיך וואַרפען אין קאָנוואולסיען.

לעווין האָט זיך אין דער ערשטער מינוט פערלאָרען. ער האָט אזא סצענע קיינמאָל ניט ערוואַרטעט.

— וואָס איז מיט אייך, פרידא? — האָט ער מיט בלייבע ליפּען קוים ארויסגערעדט.

פרידא האָט אויסגעבראָכען אין א היסטערישען געוויין, דערביי האָט זי אלץ פון זיך געריסען, זיך נאָך אמאָל אויף איהם א וואָרף געטהון. און איהם אָנגעכאַפּט פאַר די לאַצען פון ראָק און גענומען מיט געוואַלד רייסען. ער האָט איהר צערטליך, ווי נור מעגליך, אָנגענומען און איהר צוגע־פיהרט צום קאַנאַפּע, און אלץ צו איהר גערעדט:

— פרידא, וואָס איז מיט אייך, בערוהיגט זיך פרידא!...

מיט אמאָל איז זי אויפגעשפּרונגען און א לויף געטהאָן צום טהיר, זיך ארומגעקוקט, און נאָך אמאָל מיט'ן טיעפסטען האס ארויסגעזשי־פּעט:

— איהר זייט א העסליכער, ניעדעריגער מענש! — און איז גלייך ארויסגעלאָפען, לאָזענדיג אָפען די טהיר.

לעווין איז געבליבען שטעהן ווי א פּאַראַליזירטער. אויף א רגע האָט ער פערלוירען זיין גלייכגעוויכט, דערנאָך האָט ער א ציטער געטהאָן, אזוי ווי אימיצער וואָלט בעריהרט זיין לייב מיט א קאַלטע גליטשיגע האנד. אין דער מינוט האָט זיך איהם אָפּגעדוכט, אז מיט פרידא'ן מוז וואָס טרעפען. עפּעס פאַטאַלעס... ער האָט געוואָלט איהר נאָכלויפען, אָבער זיינע פיס האָבען זיך פון ארט ניט געריהרט; געוואָלט איהר נאָכרופען און זיינע ליפּען זיינען געבליבען צוגעשלאָסען. צום סוף האָט ער א מאַך געטהאָן מיט'ן האנד, וואָס דאָס האָט אזוי ווי געזאָגט:

— זאָל זיין ווי עס איז — פערפאַלען !..

ווען דער דאָקטאָר האָט זיך אומגעקעהרט, איז לעווין געזעסען אויפ'ן קאַנאַפּע און האָט מיט אונגעדולד ארום זיך געקוקט. דער דאָקטאָר איז געוועזען נייגעריג, און איהם האָט זיך געוואָלט וויסען מיט אמאָל אלץ, וואָס איז צווישען זיי פארגעקומען. דערביי האָט זיין הארץ זעהר העפטיג געשלאָגען.

לעווין איז געוועזען בלייך, שטרייננג און הארט, און ער האָט איהם נור דערצעהלט, אז פרידא איז געוועזען זעהר בייז, וואָס זי האָט איהם ניט געטראָפען, און, אז זי איז א בעס'דיגע אוועק.

דער דאָקטאָר האָט זיך פערטראכט און שטיל געזאָגט:

— פּילייכט איז זי גערעכט.

לעווין האָט גאָרנישט געזאָגט. ער האָט נור א קוועטש געטהאָן מיט די אקסלען, אזוי ווי איינער זאָגט: וואָלסטו ניט אוועקגעהען, — וואָס האָב איך דאָ צו טהאָן ?...

דעם גאַנצען אָבענד זיינען זיי ביידע געוועזען פערכמורעט; זייער שמועס האָט זיך ניט געקלעפּט. דער דאָקטאָר האָט געביינקט נאָך פרידא'ן און ער האָט זיך פארגעשטעלט, ווי זי קומט צו איהם און בעט איהם מיט חרטה אין איהרע אויגען און הארצען. און ער גלעט איהר איבער'ן קאָפּ און קוקט אויף איהר אזוי צערטליך און ליעב, אזוי ווי אויף א קינד, וואָס האָט נור וואָס געזינדיגט, אָבער קומט און בעט זיך איבער... דאָ האָט ער דערפיהלט א מאָדנעם וועהטאג, א וועהטאג, וואָס האָט אויפגעדריקט זיין הארץ און איהם געבראכט פאר די אויגען, וואָס אנדערש... ער האָט זיך אָבגעשטעלט, ווייטער ניט געוואָלט טראכטען, אזוי ווי ער וואָלט מורא

האָבען פאר זיין אייגענעם בעשלום, וואָס ער קען פאסען אין אַ מינוט פון וועהטאג.

ער האָט זיך פון אויפרעגונג אויפגעהויבען, זיך דורכגעגאַנגען איי־בער'ן צימער עטליכע מאָל און דערביי האָט ער פאר זיך אין דער שטיל אימפּריוויזירט אין דעם טיעפסטען מינאָר, אַזעלכע סענטימענטאַלע מו־זיקאַלישע פראַזען, אַז לעווין'ען איז אריבער אַ סקרוך איבער'ן לייב און ער האָט זיך דערפיהלט אונהיימליך.

לעווין האָט פון דער זייט געקוקט אויפ'ן דאָקטאָר, בעטראַכט זיין גאַנצע פיגור און איהם האָט בעהערשט אַ געפיהל פון רחמנות. אָבער אין דער זעלבער צייט האָט לעווין פיזיש ניט געקענט פערטראָגען דעם דאָק־טאָר'ס ארומגעהן איבער'ן צימער. דערהויפּט דאָס אונטערזינגען. ער איז געוואָרען צורייצט און האָט זיך אויפגעשטעלט.

— וואוהין ? — האָט זיך דער דאָקטאָר פּלוצלינג אָבגעשטעלט. — וואוהין געהסטו ?...

— אין ערגעץ ניט...

— בלייב דאָ נעכטיגען, לעווין.

— אָלל־רייט !

— איך פיהל מיך זעהר אומעדיג.

לעווין האָט אַ קוק געטהאָן אויפ'ן דאָקטאָר. דעם דאָקטאָר'ס געזיכט האָט אויסגעדריקט אונענדליכע עהרליכקייט, אָבער וועלכע איז שוין דער־ווידער אין אייניגע געזיכטער. זיינע אויגען האָבען פון אונטער די גלעַ־זער ארויסגעקוקט, אַזוי ווי די אויגען פון אַ צושראָקענער חיה, וואָס איז פערטריבען געוואָרען אין אַ ווינקעל. זיין גאַנצע פיגור האָט אויסגעדריקט אַ געוויסע ניט־פעהיגקייט בייצושטעהען וואָס שטורעמדיגעס. און לע־ווין'ען האָט זיך ניט ווילעדיג אַ פראַגע געשטעלט :

— צו דען מוז מען דוקא האָבען אזא עהרליכען פּנים אום צו קענען דורכגעהן דעם לעבען ? —און ער האָט אַ קוועטש געטהאָן מיט די פּליי־צעס.

VII.

לעווין'ען האָבען זיך די גאַנצע נאַכט געָ'חלומ'ט אַזעלכע מאָדנע חלומות, וואָס איז זיי נאָכדעם אפילו שווער צו געדענקען. איין זאַך, וואָס ער האָט יע דייטליך געפיהלט, איז געווען דאָס בעוואוסטזיין, אַז ער איז דער הויפּט־פּונקט, ארום וואָס אַלץ דרעהט זיך. עפּעס האָט זיך אַלץ ארום איהם געדרעהט, אומעטום איז ער געווען דער יעניגער, צוליעב וועמען אַלץ האָט זיך בעוועגט. אומעדום, וואו ער איז געווען, דאָרטען איז אויך פרידא אויסגעוואַקסען. אָבער וואָס פאר אַ פערגלייך איז זי געווען מיט איהם? אַזוי ווי אַ קליין פּינטעלע אויף דער לבנה. אָבער די קליין פּינטעלע איז געווען אין איהם און ער האָט זיך פאר קיין פאַל פון איהר ניט געקענט בעפרייען, סיידען טהאָן אַזאַ מיטעל, וואָס זאָל איהם אַליין טהייער קאָסטען.

אַזוי האָט זיך איהם אָבגעפּלאָנטערט די גאַנצע נאַכט. אין דער פריה האָט זיך איהם אויסגעדוכט, אַז אימיצער וועקט איהם.

לעווין האָט אויפגעעפענט די אויגען און ער האָט אַזוי ווי דורך אַ שלייער געזעהען פיר זיך שטעהען דעם דאָקטאָר, אַ ציטערנדען ווי אַ בלאַט.

— וואָס איז?

— שטעה אויף, אַ שרעקליכער אונגליק האָט געטראָפען!

לעווין'ס געזיכט האָט בעקומען אַ טעמפּען אויסדריק, אַזוי ווי דאָס רוב, ערשט אויפגעוועקטע פון שלאָף, מענשען. און ער האָט אויסגעשטעלט די אויגען און נאָך אַמאָל איבערגעפרעגט.

— וואָס זאָגסטו?...

— לעווין, אַן אונגליק האָט געטראָפען! פרידא איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

לעווין איז אויפגעשפּרונגען:

— וואָס דרעהסטו אַ קאָפּ!...

— פרידאַ איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, — האָט דער דאָקטאָר אַזוי ווי אָבגעדרוקט די ווערטער מיט אַ ציטערענדען קול.

— וואו, וואָס, ווען ?..

— איהר שוועסטער האָט מיר נור וואָס טעלעפאָנירט... זי האָט איינ־גענומען גען.

— גען ?

לעווין איז ארויס פון בעט, און ער האָט זיך מיט א פיבערהאַפטע שנעלקייט גענומען אָנטהון.

— קום, — האָט לעווין א זאָג געטהון, ווען ער איז פארטיג געוואָ־רען און איהם איז באַלד איינגעפאַלען, אַז זיי געהן צו א טויטען.

דער טאָג איז געווען א גרויער, דער הימעל ווי א בלייענער בלעך איז געהאנגען ניעדעריג איבער דער גאַס. עס האָט זיך געקליבען צו שנייען.

לעווין האָט איצטער בעזונדער שאַרף ניט געפיהלט און בעגריפען דעם אונגליק, אַזוי ווי עס האָט זיך פון אָנהייב אויסגעדוכט. ער האָט פריהער פון אַלץ, זייענדיג אין דרויסען, דערפיהלט יענע אונאַנגענעהמע אונבעקוועמליכקייט, וואָס עס פיהלט זיך, ווען מען קריכט נור וואָס ארויס פון א ווארימע בעט, און צוליעב וואָס עס איז א סיבה געפינט מען זיך מיט אמאָל אין קאַלטען פייכטען דרויסען. די קעלט האָט איהם דורכגענומען די ביינער. ער האָט געציטערט.

ביי פרידא'ן אין הויז איז געווען אַלץ איבערגעקעהרט. לעווין איז אין דעם צימער געווען ביי נאַכט, ווען א האַלב־דונקעלער, רויטער פייער האָט ליכט און שאָטען ארום זיך געשפּרייט, און א שאַרפער ריח פון ווייאָ־לעט האָט אָנגעפיהלט די לופט, און פרידא אַליין מיט אויגען פול לעבען איז געזעסען און האָט אַלץ אין ליידענשאַפט און גענוס געוואָלט פערוואַנד־לען. איצטער אָבער, האָט די העסליכע גרויקייט פון טאָג זיך צוזאַמען גע־מישט מיט א שטיקענדען ריח פון גען, און פרידא איז אויפ'ן בעט א טויי־טע געלעגען.

פרידא איז געלעגען אין בעט. ארום בעט האָט זיך געדרעהט איהר שוועסטער, מיט'ן געזיכט עהנליך צו פרידא'ן, און האָט יעדער ווייַלע אויסגעבראָכען אין א היסטערישען שלוכצען.

איבערן בעט איז געשטאַנען א דאָקטאָר אין ברילען מיט א בלאָנדע בערדעל. דערביי איז געשטאַנען נאָך א פרוי, וועלכע לעווין האָט קיינמאָל ניט געזעהן.

ביי זייער אריינגאַנג האָט די שוועסטער א קוק געטהאָן אויפ'ן דאָק־

טאָר, און האָט גלייך אויסגעבראכען אין א געוויין, פערדעקענדיג מיט די הענד דעם געזיכט.

לעווין האָט א שוידער געטהאָן. איהם איז פיזיש אונמעגליך געווען צו פערטראגען ווען פרויען האָבען געוויינט.

לעווין און דער דאָקטאָר זיינען צוגעגאנגען צום בעט.

ביידע דאָקטוירים האָבען זיך מיט די אויגען איבערגעקוקט. דער דאָקטאָר מיט דער בלאָנדער בערדעל האָט אויסגעשטעלט א פּאָר אויגען, וועלכע האָבען אָהן ווערטער געזאָגט: „זי איז טוידט".

פרידא איז געלעגען האַלב־צוגעדעקט מיט ארויטען, וואָלענעם בלאַנקעט. א האַלבער, ווייסער און קאַלטער אקסעל מיט דער גאנצער האנד זיינען געלעגען אין דער ברייט פון בעט. די שנעע־ווייסע נאַכט־העמד מיט די פיינע שפּיצען ארום האַלז האָבען זיך צומישט מיט די שווארצע לאַקען האָאר, וואָס זיינען, אָהן א קאָנטראָל, געלעגען ארום צושפּרייט. איהר גע־געזיכט איז אזוי ווי בלוי געוואָרען; די שווארצע ברעמען האָבען זיך אין האַלבען־בויג שאַרף געצייכענט. די אויגען זיינען געווען האַלב־צוגעמאַכט. דער גאַנצער אויסדריק פון איהר געזיכט איז געווען א טעמפּער, א גאָר־נישט־זאָגענדער, אזוי ווי דער אויסדריק פון א מענשען, ווען ער איז אַליין מיט זיך, און עס בעהערשט איהם א טעמפּע גלייכגילטיגקייט צו אַלץ וואָס עס לעבט.

דער דאָקטאָר האָט זיך ארונטערגעלאָזען אויף די קניע, האָט ארונ־טערגעלייגט זיינע הענד אונטער איהר האַלז, און האָט צוגעלייגט זיין אוי־ער צום ברוסט. צוליעב וואָס ער האָט עס געטהאָן, האָט ער אַליין אויך קלאָר ניט געוואוסט. ער האָט זיכער געוואוסט, אז ער וועט מעהר ניט הע־רען דאָס הארץ שלאָגען, ווארום דער טוידט האָט איהר שוין בעהערשט, נור ער האָט עס געטהאָן מעכאַניש, אָדער ווייל ערגעץ־וואו ביי איהם אין א ווינקעל, האָט שוואך געטליעט א פונק פון האָפנונג און גלויבען... אפשר.. אפשר....

זיין אויער האָט געפיהלט איהר אָבקיהלענדע ברוסט, און עס האָט איהם עפּעס אָט די בעריהרונג פערשאַפט אַן אונהיימליכע סענסאַציע. גלייך ווי עס טרעפט אָפט, ווען מען לייגט צו א גלאַטע ווארימע האנד צו א קאַלטע, שערבעוואטע זאַך. ער האָט געטאַפּט איהר האנד, געהייבען דעם קאָפּ. אַלץ איז געווען שווער — אָהן לעבען.

עס האָט זיך איהם געוואָלט וויינען. די טרעהרען האָבען זיך איהם אין האַלז געשטעלט. נעכטען האָט ער איהר ערוואַרט, און איצטער ליעגט זי טוידט... „און זי וועט שוין קיינמאָל מעהר ניט זיין, — מעהר וועט ער איהר קיינמאָל ניט זעהן".

לעווין איז געשטאַנען אַן אַ זייט און האָט שטום צוגעקוקט. ער איז געוועזען בעהערשט פון אַ טיעף־רעליגיעזען געפיהל און רעספעקט, וואָס עס פיהלען אַממייסטען די מענשען אין דער געגענוואַרט פון טויטע. אַלץ אין איהם האָט גערוהט, געשלאָפען. די געדאַנקען האָבען זיך אָבגעשטעלט און ער האָט נור געפיהלט... געפיהלט אַ טיעפען וועהטאָג און פערדרוס.

דאָס איז ניט געווען יענער פערדרוס און וועהטאָג, וועלכע האָבען איהם דערמאָנט, אַז ער איז אין דעם טוידט בעטהייליגט, און ער דאַרף זיך פיהלען שולדיג — דאָס איז געווען אַן אַנדער וועהטאָג און פערדרוס; אַ בלינדער וועהטאָג, וואָס ווערט פון זיך אַליין געבוירען אין די טיעפעניי־שען פון דער נשמה, אין יענע מינוטען, ווען די מענשליכע נשמה דער־הויבט זיך איבער די אַלע קליינינגקייטען פון אַלטעגליכען לעבען; פערלאָזט אויף אַ ווייַלע דעם גרענעץ, וואָס טהיילט שאַרף אָפּ דאָס ענדליכע פון דאָס אונענדליכע, און ווערט פערשמאָלצען מיט עפּעס גרויסעס און אונבעוואוס־טעס.

פון אומעטום האָט אַ קעלט געוועהט: פון די פענסטער, פון די וועגד, פון די מענשען און פון דער געשטאָרבענער. אַלץ איז געווען ארומגעכאַפּט מיט דעם הויך פון טוידט; און אַלע זיינען מיט איהם געווען פערצוייגען, אַזוי ווי אַ שויב, ווען אַ וואַרעמער אָטהעם בלאָזט אויף איהר.

און דאָ ניט לאַנג האָט זי געלעבט. דאָ ניט לאַנג איז זי געוועזן בעזע־סען מיט אַלע ליידענשאַפטען, וואָס הענגען ארום לעבען ווי אַ טומאַן ארום טייך. דאָ ניט לאַנג האָט איהר ברוסט געשטורעמט, דאָ אין דעם זעלבען בעט...

„נאָך, נאָך... ליעב מיך!" — האָט זיך איהם ווי אין אַ חלום אין גע־דעכטניס אָבגערופען איהר קול, און אַ קאַלטער ציטער, האָט ווי אַ עלעקט־טרישער פונק דורכגעקרייצט זיין גאַנצען קערפּער.

און דאָ האָט איהם ארומגעכאַפּט אַ שאַרפער וועהטאָג און אַ נאָגענ־דע בענקעניש, און ער האָט מיט אַמאָל דערפיהלט די בעדייטונג פון לע־בען. אַזוי ווי איצטער וואָלט איהם ערשט קלאָר געוואָרען, אַז עס איז דאָ

אויף דער וועלט טיעפע, אונבעגרייפליכע ליידען. ליידען, וואָס זיינען טיע־פער פון לעבען....

און אָט איז געקומען זיין לעבען רוהיג, ווי אַלע וואסערען איידער זיי שטויסען זיך אָן וואָס אָן... און אָט האָט ער זיך אָן וואָס אָנ־געשטויסען, אָנגעשלאָגען זיך אן א פרעמדען שיקזאל — און אַלע איז מיט אמאָל געוואָרען אנדערש...

ער האָט געהערט א ווילד־פרעמדע שטימע ריידען:

— יע, זי איז טוידט, מען דארף מעלדען דער פאָליציי.

„מען דארף מעלדען דער פאָליציי" — האָט ווי אן עכאָ ביי איהם אין קאָפּ אָפּגעקלונגען, און ער האָט אָנגעשטריינגט די אויערען, גלייך ווי ער וואָלט זיך אין א טיעפען וואלד געפונען.

דריטער קאַפּיטעל.

דעמערונג.

I.

די פריהלינג־זון איז געשטאַנען איבער בראָדוויי, און ליכט גאָלדענע איז געפאַלען אויף דער לאַנגער גאַס און זיך געשפּיעלט מיט די בענגולטע גרויסע בוכשטאַבען פון די אויבערשטע שילדען, פון די פערשיעדענע פירמען. די הויכע געביידען פון ביידע זייטען גאַס, ענג, ווי אַ פעלזען־וואַנד געשלאָסען, האָבען דער גאַס געמאַכט ענהליך צו אַ געדיכטע אַללע אין וואַלד, וואו עס דוכט זיך, אַז די ליכט פאַלט פון אַ גלעזערנעם דאַך. אין דער פערספּעקטיוו האָט זיך די גאַס און דער שטרייף הימעל איבער איהר ענג צונויפגעגאָסען און זיינען ווי פערפאַלען געוואָרען אין אַ אַש־גרויען געוועב. די קאַרס האָבען זיך פּאַמעלעך געשלעפּט אויף דער גאַנצער לייננ פון גאַס, און האָבען דערמאָנט אָן שלעפּעדיגע זשוקעס אין אַ זומערדיגען פאַרנאַכט. דעם טעמפּען גערויש און שטויב, וואָס די רעדער האָבען אָנגעמאַכט, און אויך דער אונפערמיידליכער קלינגען, האָבען דערמאָנט אָן איי־ביגער וואָכעדיגקייט און אונרוהיגקייט.

יעדע ווייל האָט זיך געהערט דאָ אַ קלינגען, דאָ אַ געשריי, וואָס איז שווער פונאַנדערצוגעהמען, און דאָס טרובען פון אויטאָמאָביל־האָרנס. די פערשיעדענאַרטיגקייט פון דעם טומעל האָט דערמאָנט אַ בלאָז־אָרקעסטער, איידער ער פאַנגט אָן צו שפּיעלען.

אויף די טראָטוארען פון ביידע זייטען גאַס, האָט זיך דאָס אַמעריקאַנער געשעפטס־פאָלק געצויגען. כאָטש עס איז געווען אין מיט'ן טאָג, דאָך האָט זיך אויף דער גרויסער גאַס געפיהלט אַ פיבערהאַפטע בעוועגונג: פון די איבערשניידענדע גאַסען זיינען יעדער ווייל אָנגעפאָהרען שווער געלאָדענע וועגען און זיינען געבליבען שטעהן, וואַרטענדיג אויפ'ן פייף פון דעם טראַפיק־פּאָליסמאַן.

דער פּאַליסמאַן, אַ הויכער, אַ געזונדער, אַזוי ווי פון בראָנז אָבגעגאָ־סען, איז געשטאַנען אין מיטען גאַס, צווישען די אַהער און הין לויפענדע קאַרס, אָטאָמאָבילס און וועגען. און מיט איין פּאַך פון זיין האַנד, אַזוי ווי מיט אַ צויבער־שטעקעל, האָט ער אַלץ אָבגעשטעלט און בעוועגט.

ארום האָט זיך געפיהלט אַ לופט פון וואָכעדיגען און טהעטיגען לע־בען, אַ טהעטיגקייט, וואָס ווערט געטריעבען פון יונגע פעהיגע מענשען.

לעווין איז געגאַנגען איבער בראָדוויי און האָט פאר זיך געקוקט אי־בער די קעפּ פון די מענשען, גלייך אַהין, וואו די גאַס און דער שטרייף הי־מעל איבער איהר, ווערען צונויפגעצויגען אין איינעם ווי אין אַ קלין. גע־קוקט האָט ער אָהן אַ ציעל און האָט דערביי אַליין ניט געפיהלט, אַז ער קוקט אויף עפּעס. וואָס אַזוינס איז געלעגען אין דער פערשלייערטער ווייטקייט, וואָס האָט איהם אונבעוואוסטזיניג אנגעשטימט אויף זעהר אַ ווייכען טאָן. זיין האַרץ און נשמה האָבען אַזוי ווי נאָך עפּעס נאָכגעזונגען.

פּלוצלינג איז זיין בליק געפאַלען אויף אַ גרויסע שילד פון אַ געווי־סער פירמע, און ער האָט פאר זיך אין דער שטיל איבערגעלייענט דעם נאָמען, נאָך אַמאָל איבערגעלייענט און האָט זיך געוואונדערט, וואָס עס זיינען פאַראַן אויף דער וועלט אַזעלכע קאָמישע פאַמיליען. און וואָס מעהר ער האָט זיך גענומען איינטראַכטען, אַלץ מאָדנער איז איהם פארגע־קומען, און איהם איז געווען שווער זיך ארויסצופּלאָנטערען פון דעם נאַרי־שען צושטאַנד.

באַלד האָט ער גענומען טראַכטען פון דעם, ווי ער, ווען ער איז נאָך געווען אַ גרינער, פּלעגט געהן איבער בראָדוויי יעדען פריהמאָרגען צו דער אַרבייט. און אין ד׳ער רגע האָט זיין נאָז, אַזוי ווי פערנומען, די לופט פון יענער צייט. אויף איהם האָט עפּעס אַ ווייהע געטהאָן, און ער האָט אַליין אין דער מינוט ניט געקענט בעשטימען, צו עס טהוט איהם הנאה, אָדער פארקעהרט, עס טהוט לייד פאר עפּעס.

ביים ווינקעל פון אַ געוויסער גאַס האָט ער זיך אָפּגעשטעלט, זיך ארומגעקוקט, און איז אריין אין גאַס.

צוליעב די הויכע און פערשטויבטע געביידען האָט די גאַס אויסגע־זעהן שמאָל און פינסטער. די גאַנצע לייגג פון גאַס איז געווען פערשטעלט מיט וועגען פון פערשיעדענע עקספּרעס קאָמפּאַניעס. פון אַלע טהירען האָט מען געשלעפּט גרויסע, טיקטורענע קאַסטענס, איינגעוויקעלט אין

דונקעל־געלבען גלאַנציגען פּאַפּיר. פון די פּראכט־וועגען האָבען לייטע מיט אייזערנע הוקס אין די הענד, אראָבגעלאָדען גרויסע הילצערנע קאַסטענס, און אויך רויהע מאַנופעקטור פון אַלערליי סאָרטען. אין גאַס איז געהאַנ־גען אַ טומעל. די אנלאדער מיט פערקאַטשעטע ארבעל, מיט געזונדע מוס־קולען האָבען אָנגעלאָדען און אראָבגעלאָדען, און צווישען זיך, אויף זייער כאראקטערישען לשון און פריינדליכען שטייגער, זיך געזידעלט.

אין גאַס האָט געשמעקט מיט רויהע מאַנופעקטור און האָלץ.

לעווינ'ען איז אָט דער ספּעציעלער ריח גוט בעקאַנט געוועזען. עס פלעגט איהם פון דעם ריח אַמאָל ניט גוט ווערען, ווען ער פלעגט איהם דערשפּירען פאַר צעהן בלאָק. איצטער האָט איהם אויך אַ שווידער געטהאָן. אָבער ער האָט זיך באַלד דערמאָנט, אַ שמייכעל געטהאָן, און אויפ'ן צונג האָט זיך ביי איהם געדרעהט:

Never more . . .

Never more . . .

ער האָט זיך אָבגעשטעלט פאַר אַ הויכע געביידע, בעטראכט די מע־שענע ברעטלאך מיט די נעמען פון די פירמען, און איז גלייך אריין אין עלעוויימער.

ביים צוועלפטען שטאָק איז ער אראָבגעשטיגען..

לעווין איז נאָך קיינמאָל ניט געוועזען ביים שוואָגער אין שאַפּ. און אַלץ האָט איהם אויסגעזעהן ווייט און פרעמד.

ער איז געבליעבען שטעהן אין אַ שמאָלען קאָרידאָר ארומגעצאַמט מיט הילצערנע ברעטער. פון ביידע זייטען טהירען. אויף איין טהיר איין אויפשריפט „שאָו רום“; אויף דער צווייטער — „נאָ אדמיטענס“.

הינטער די דינע הילצערנע ווענטלאך איז די ארבייט אָנגעגאַנגען אין פולען גאַנג. עס האָט נאָכאַנאַנד געציטערט אַ עלעקטרישער שטראָם, וואָס האָט וואָס געטריבען. דערביי האָט זיך געהערט אַ שטילער און געמאָסטע־נער רוישען פון נעה־מאַשינען, און דאָס קלאַפּען פון פרעס־אייזענס; אַ הויכע ריידעריי, אַמאָל אַ געלעכטער און אַ אויסרוף. דאָס אַלץ האָט זיך צוזאַמענגעמישט און אויסגעבילדעט עפּעס גאָר אַ בעזונדער ליארעם, וועלכער איז איהם זעהר גוט בעקאַנט געוועזען.

אָט וואו עס זיינען פערלאָרען געגאַנגען עטליכע יאָהר פון זיין לעבען — האָט ער מיט'ן הארצען געפיהלט, ווען ער האָט זיך צוגעהערט צום בעקאַנטען טומעל. ער האָט אַ ציטער געטהאָן, אַזוי ווי אַ מענש, וואָס כאַפּט זיך אויף פון אַ פער'חלום'טען צושטאַנד, און ער איז אריין אין „שאָו רום".

II.

זיין שוואָגער איז געשטאַנען אין מיטען צימער, מיט א ציגאר אין מויל און האָט מיט דער מינע פון אן ארטיסט, ווען ער רוקט זיך אָפּ פון וויטען צו זעהען דעם עפעקט פון דער בילד, בעטראכט א מאַנטעל, וואָס איז געווען אָנגעטהאָן אויף א הילצערנעם פיגור.

דאָס גאַנצע צימער ארום איז געווען פערשטעלט פון היינגערס, אויף וועלכע עס זיינען געהאַנגען פרויען־סוטס פון פערשיעדענע סטיילס און קאָלירען. די גרויסע, ברייטע פענסטער האָבען ארויסגעקוקט אויף דעם נאָרד טהייל פון ניו יארק. דער פלאָר איז געווען דיק אויסגעבעט מיט גרי־נעם קארפּעט, און ארום די וועגד די זיינען געשטאַנען פיגורען, אויף וועלכע עס זיינען געווען אָנגעטהאָן דאָ זיידענע און דאָ שווערע גארמענטס.

נעבען שוואָגער איז געשטאַנען דער דעזיינער, א מאַן פון א יאָהר פערציג, מיט זעהר א טרוקענעם געזיכט און שמאָלע אויגען, וואָס האָבען אויסגעקוקט ווי פערטרונקען. אָנגעטהאָן איז ער געווען ווי א „דוד", מיט א געקאָלירטע וועסט און העמד, און עטוואָס ספּעציפיש שניידערשעס האָט זיך געפיהלט אין זיין גאַנצער האַלטונג.

ביי לעווין'ס אריינגעהן, האָט זיך דער שוואָגער אָפּגעקעהרט און בע־גענענט לעווין'ען מיט א שמייכעל און האָט ווייטער בעטראכט דעם גאר־מענט.

— וואָלט דאָ זיך ניט געבעטען א שטיקעל שוטאַש? — האָט דער שוואָגער גערעדט און ער האָט מיט די פינגער געוויזען אויפ'ן קאָלנער.

— אָט דאָ ארום קאָלנער, ניט?...

דער דעזיינער האָט געשוויגען. אין זיין שווייגען איז געלעגען זעהר פיעל איינגעשפּארטקייט, און זיין מינע האָט אזוי ווי פאר זיך גערעדט: „וואָס וויים דער יאָלד?"

— נו, וואָס זאָגט איהר, מיסטער קראַנץ? — האָט דער שוואָגער ווייטער געפרעגט.

— מען בעדארף ניט קיין שוטאַש, — האָט דער דעזיינער אָנגעהוי־

בען מיט א דייטשען אַקצענט. — יע. עס קאָמבינירט... פערשטעהען זיי, ווען די שוטאָש הערום קאָלאר ארויפגעלייגט ווערדען, ווירד עס דעם גאַנ־צען עפעקט פערלירען... עס ווירד ניכט קאָמבינירען... דעם ווארט „קאָמ־בינירען" האָט ער ארויסגערעדט מיט א בעזונדער ליידענשאַפט.

— נו, לעווין, ווי געפעהלט דיר מיין שאַפּ? — האָט דער שוואָגער זיך מיט אמאָל געווענדעט צו לעווין'ען, אין דער צייט, וואָס דער דעזיי־נער האָט אראָבגענומען דעם מאַנטעל פון פיגור.

— מען קען דען סעמפּעל פערטיג מאַכען? — האָט דער דעזיינער געפרעגט.

— יע, מיסטער קראַנץ.

לעווין האָט זיך ארומגעקוקט.

— אָלל־רייט! א שעהנער שאַפּ.

עס איז אריין די פיגור־ליידי, א הויכע, א שלאַנקע מיט א שעהנעם קאָפּ פלאַקסענע האָאר און בלויע אויגען, מיט א גארמענט, וועלכען זי האָט נאַכלעסיג געהאַלטען אויפ'ן ארעם.

— העללאָ, מיס דזשאַנס, — האָט דער שוואָגער איהר בעגעגענט, כאָטש ער האָט איהר שוין דעם צוואַנציגסטען מאָל היינט געזעהן. — דאָס איז מיין שוואָגער! — און ער האָט מיט א שמייכעל אָנגעוויזען אויף לע־ווין'ען.

זי האָט זיך אָבגעקעהרט און א קוק געטהאָן אויף לעווין'ען, דערביי האָט זי געשמייכעלט אזוי, מיט יענעם בעזונדער זיסען שמייכעל, וואָס ארבייט זיך אויס ביי פרויען־קעלנער, פערקויפערינס און מעניקיור־ליי־דיעס.

— פּליעזד טו מיט יו! — האָט זי מיט א בעזונדער שטייגער ארויס־געזאָגט, און איהרע אויגען האָבען געלאַכט.

לעווין האָט זיך לייכט פערנייגט.

— אה, איז דאָס א „גויה"! — האָט דער שוואָגער געלאַכט — א טריפה'נע ביין...

— א „גוי", א „גוע" — האָט זי איבערגעקרימט, פערשטעהענדיג, אז דאָס מיינט מען איהר.

זי האָט אָנגעטהאָן דעם מאַנטעל, וואָס זי האָט געהאַלטען אויפ'ן ארעם. דאָס איז געווען אזא מין לאַנגער און לייווענטענער מאַנטעל, פון

גאָלד־ברוינעם קאָליר געטרימט מיט גרינעם. דער שוואָגער האָט מיט א מינע פון א קענער גענומען בעטראַכטען דעם מאַנטעל.

די פיגור־ליידי איז געשטאַנען און האָט גלייך געקוקט אין גרויסען שפּיעגעל. דער שוואָגער האָט בעטראַכט דעם מאַנטעל פון אַלע זייטען, און לעווין האָט אויך מיט די אויגען נאָכגעפאָלגט די בעוועגונגען פון דער שעהנער בלאָנדער פיגור־ליידי.

— אָלל־רייט ! — האָט ער געזאָגט, נאָכדעם ווי ער האָט דעם מאַנ־טעל בעטראַכט פון אַלע זייטען. און ער האָט איהר געהאָלפען אראָפּנעה־מען דעם מאַנטעל.

די פיגור־ליידי איז ארוים, שמייכלענדיג אין אַלע זייטען.

לעווין איז צוגעגאַנגען צום פענסטער.

פון דעם פענסטער פון צוועלפטען פלאָר, האָט זיך געזעהען דער גאַנ־צער נאָרד־טהייל פון מאַנהעטען, ליגענדיג אויסגעצויגען אין ווייכען און אנגענעהמען דרימעל קעגען דער ווארימער פריהלינג זון. עס האָט זיך גע־זעהען ווי דער איסט־ריווער און דער האָדסאָן האָבען געהאַלטען איינגע־פריימט דעם שמאָלען און לאַנגען אינזעל מאַנהעטען, און איבער די רי־ווערס האָט זיך פונאַנדערגעטראָגען פון איין זייט לאנג איילאַנד, און פון דער אַנדער זייט די הויכע שטיינערנע פּאַליסאַדען, וואָס זיינען אין א טיעפען בלוי געלעגען איבער דער גאַנצער ליניע.

אין דער מינוט האָט לעווין דערפיהלט אין זיך אזא צוגאָס פון מוטה און ענערגיע, כאָטש מיט בלויזע פויסטען אויף דער גאַנצער וועלט צו געהן.

ער איז צוגעגאַנגען צום שוואגער, און געבענדיג איהם די האנד, האָט ער געזאָגט :

— הערריִ, איך ווער דיין פּאַרטנער...

דער שוואָגער האָט איהם אָנגעקוקט און צופריעדען געזאָגט :

— זעהסט, דו האָסט זיך ארומגעזעהן...

III.

קומענדיג פון שאפּ אהיים, האָט לעווין געפיהלט, אז איין טהייל פון זיין לעבען האָט זיך מיט היינטיגען טאָג געענדיגט, און פון היינט אָן הויבט זיך אָן א צווייטער טהייל. א טהייל, וואו ער וועט זיך מוזען ארויס־ ווייזען גאָר אין אַן אנדער ליכט. ער וועט זיך מוזען בעגעגענען מיט אַנדע־ רע מענשען, מיט אַן אנדער לופט, און ער וועט דארפען קומען אין צוזאַ־ מענשטויס מיט פערשיעדענע עלעמענטען.

איצטער האָט ער געוואָלט וואָס גיכער אָב׳פּטור׳ן נאָך איין זאך, וואָס האָט זיין נייגעריגקייט פּעראינטערעסירט, און דערנאָך זיין אין גאַנ־ צען א פרייער מענש.

— מינע, — האָט לעווין געזאָגט צו דער שוועסטער — איך געה אריין מיט הערריי׳ן אין פאַרטנער.

— דו האָסט זיך ערשט ארומגעזעהן, — האָט די שוועסטער געזאָגט מיט אזא מינע, גלייך ווי זי וואָלט פון פריהער וויסען, אז אזוי וועט סוף כל סוף זיין — זאָל זיין מיט גליק.

— איצטער וויל איך, אז דו זאָלסט אויסגעפונען, וואָס איז געוואָ־ רען מיט חנה׳ן ? וואו געפינט זי זיך איצטער ?... דיר איז דאָס לייכטער אויסצוגעפינען — האָט לעווין ווייטער גערעדט צו דער שוועסטער.

מינע האָט אויף איהם א קוק געטהון. אין דער מינוט איז זיין געזיכט געוועזען שטרענג און ערענסט.

— איך ווייס וואו זי איז, — האָט די שוועסטער אָהן חשק און אזוי ווי ניט ווילענדיג געזאָגט.

לעווין האָט אויף איהר דורכדרינגענד א קוק געטהון.

— דו האָסט איהר געזעהן ?

— ניין.

— טאָ וואָס זשע רעדסטו אזוי ?

— איך האָב בעגעגענט מיינע א בעקאַנטע מיידעל, — איז די

שוועסטער אָנגעגאַנגען. — די מיידעל וואָהנט מיט איהר צוזאַמען... זיי האַלטען אליין רומס, טאַקע דאָ אין די בראָנקס...

מינע'ס קאַלטקייט און פרעמדקייט האָט לעווין'ען געגעבען צו פיהלען, אז מינע וויים פון וואס...

ער האָט פעראַכטליך געשמייכעלט.

מינע, זאָג מיר דעם אמת, — דו ווייסט עפּעס וואס דיר דוכט זיך, אז מיר וועט זיין ניט אַנגענעהם צו וויסען... זאָג, איך בין ניט קיין אינגעלע!.. — דאָ האָט ער געצוואונגען געשמייכעלט.

מינע האָט נאָך אַ קורצען שווייגען געזאָגט:

— איך גלויב, אַז דיין זוכען איז אומזיסט... זי לעבט דאכט זיך מיט איינעם... עפּעס אַן אַנאַרכיסט.

לעווין האָט זיך מיט געוואַלד בעהערשט, אַז זיין געזיכט זאָל ניט ארויסווייזען, וואס ער האָט אין דער מינוט דערפיהלט, און דערפיהלט האָט ער אַ שרעקליכען וועהטאָג

— אָללרייט, זי איז פריי — האָט ער מיט בלייכע ליפּען געזאָגט און מיט אַמאָל איבערגעהאַקט און מעהר דערפון ניט גערעדט.

„און אָט איז דאס" — האָט ער געטראַכט. — אָט איז דער ריכטיגער וועהטאָג"....

איהם איז שווער געווען צו בעגרייפען, פאר וואָס עס טהוט איהם אזוי וועה. וואס פאר אַ רעכט האָט ער אויף איהר?.. איז ער ניט פריי?.. איז זי ניט פריי?.. שוין זיבען יאָהר, אז זיי זיינען צוגאַנגען זיך. איינער האָט צום אַנדערען גאָרנישט ניט. — אָבער פאר וואס טהוט איהם פאַרט וועה?..

ער האָט אָבער געפיהלט, אז עס מוז זיין עפּעס אַ טיעפערע אורזאַך, וואס איז שווער באַלד מיט'ן נאַקעטען אויג צו ענטדעקען, פאר וואס עס איז שווער אין גאַנצען זיך צו בעפרייען פון דעם שווערען געפיהל, וואס האָט איהם איצטער, נאָך זיבען יאָהר, גענומען אויף דאס ניי פּייניגען... עס מוז זיין גאָר אַנדערע געפיהלען, וואס דרעמלען ערגעץ טיעף אין אַ ווינקעל פון הארץ און נשמה, און ערוואַכען, גראד דעמאָלט, ווען מען ערוואַרטעט זיי גאָרניט.... עס מוזען עקזיסטירען אזעלכע טיעפע געפיהלען און אינערליכע געזעטצע, וואס בינדען דעם מענשען און בעשטימען בלינד זיין שיקזאַל; דער הויפּט אין דער סעקס פראַגע... וואס איז אַזוינס

מאַן און ווייב?... צוויי ליבער, געטריבען פון איין און דעם זעלבען פערלאַנג, האָבען שטום און אונבעוואוסט זיך אַ וואָרט געגעבען, אַז זיי זאָלען געהערען איינער צום אַנדערען... און זיי זיינען אויף אייביג פער־בונדען. עס וועט ניט העלפען קיין צושיידונג... איינער פאַר דעם אַנ־דערען וועט שטענדיג וועה טהון...

ער האָט געטראַכט:

„איך האָב איהר אַמאָל געליעבט... זי איז אַוועק, און זי פעהלט מיר... טויזענדע פרייען זיינען דאָ. צו יענע בין איך ניט פערבונדען... זי האָט מיט איהרע אויגען מיר צוגעזאָגט טריי צו זיין... אַך נאַריש־קייט... נאַרישקייט!..

ער האָט געפיהלט אין זיך יענע קראַפט פון קענען ביישטעהן יעדער וועהטאַג, יעדער נסיון. ער האָט זיך גוט געקענט און אויך געוואוסט, אַז קיין זאַך אין דער וועלט וועט איהם פון קאָלעע ניט ארויסברייינגען; און דעריבער האָט ער אַפט דער פיהרט זאַכען זעהר ווייט און דערנאָך זיך אָבגעטרייסעלט — און ווייטער דערזעלביגער.

דעריבער האָט ער אויך דאָס שפּיעל איצטער אונטערגענומען. עס איז ביי איהם געבליבען, אַז ער וועט פיהרען דאָס שפּיעל ביז'ן סוף.

עס איז געווען שבת אַבענד, ווען ער האָט אויסגעקליבען פאַר דער גינסטיגער צייט צו מאַכען זיין ערשטען בעזוך צו חנה'ן, זיין אַמאָליגע פרוי.

ער האָט געדריקט דעם גלעקעל און דאָס האַרץ האָט איהם גע־קלאַפּט.

— אַך, צום טייפעל, — האָט ער צו זיך מיט אַנגסט גערעדט, און האָט זיך אַזוי ווי פאַר זיך אַליין געשעהמט פאַר זייַ שוואַכקייט און האַרץ־קלאַפּעניש.

געעפענט האָט איהם די טהיר אַ ברונעטע מיידעל, וועלכע איז האַרט אויף איהם אָנגעגאַנגען, אַזוי, אַז ער האָט ניט געקענט בעמערקען אפילו, וואָס פאַר אַ געזיכט זי האָט, ווייל עפענענדיג פון אינוויינינג די טהיר, איז אויסגעקומען, אַז זיי האָבען זיך כמעט ווי אַנגעשטויסען; און לעווין

האָט נור געקענט בעמערקען דעם שיין פון די, וואהרשיינליך, שווארצע אויגען, שווארצע האָר און ברעמען.

די מיידעל איז אָבגעטראָטען אַ פּאָר טריט אויף הינטער און האָט איהם פראגענד אָנגעקוקט.

— וואוינט דאָ ניט איינע... אַ מיסס... — האָט ער אָנגעהויבען און האָט זיך פערהאקט, ווייל ער האָט אין דער מינוט ניט געוואוסט ווי איהר פאמיליען נאָמען אָנצוגעבען און איהר מיידעלשען פאמיליען נאָמען איז איהם שוועך געווען זיך צו דערמאנען... — אָה, יע, מיסס ראבינאָ-וויץ. אָדער לעווין, — האָט ער מיט אמאָל ארויסגעזאָגט.

— מיסעס לעווין, — יע, דאָ וואוינט אַ מיסעס לעווין, — האָט די מיידעל מיט אַ ניגון אויסגעצויגען און האָט גלייך געקוקט אויף לעווין'ען, מיט יענעם בעזונדערען קוק, וואס מען קוקט אויף אַלע אונבעקאנטע מענשען, וואס מען זעהט זיי צום ערשטען מאָל ביי אַ געוויסער געלע-גענהייט.

די ברונעטע מיידעל האָט זיך אָבגעקערט, געטהון עטליכע טריט איבער'ן קאָרידאָר צום טהיר, וואס האָט געפיהרט צו אַ צימער, און האָט אין ענגליש געזאָגט:

— אננא, איי דזשענטעלמען וואָנטס טו סי יו!

אין צווייטען צימער איז געווען ליכטיג. לעווין האָט געהערט אי-מיצען ריידען, און אַ פרעהליכען לאכען. אננא איז ארויסגעלאָפען זיך געשטעלט אין טהיר פון ליכטיגען צימער, וואס דאס האָט איהר געמאכט אויסצוזעהן ווי אַ סילועט, וואס ערשיינט אויף אַ ווייסען לייליך. לעווין האָט איהר דערקענט נאָך די אויסערליכיען, און זיין הארץ האָט נאָך מעהר געקלאפּט.

לעווין איז אויף איהר אָנגעגאנגען. זי האָט זיך אביסעל אויף הינ-טער אָבגערוקט און איהם אָנגעקוקט. זי האָט איהם דערקענט, איז גע-וואָרען בלייך און צוטומעלט.

— לעווין, — האָט זי זעהר שוואך ארויסגערעדט.

אין דער מינוט האָט איהם זעהר הנאה געטהון, וואס זי איז געוואָ-רען בלייך, ווייל ער האָט געפיהלט, אַז זיין מאסקע איז געבליבען אונ-בעוועגליך. ער האָט פריי געזאָגט:

— יע, חנה, דאס בין איך — ניט ערוואַרטעט. ער האָט זיך אַרומ־געקוקט.

אַרום טיש, איבער וועלכען עס איז אַראָבגעהאַנגען אַ גרינער לאָמפּ אויף קייטען, מיט פיער גאַז־ברענער, זיינען געזעסען אַפּאַר יונגע לייט און מיידלעך. קענטיג, אַז זיי האָבען זיך ניט געלאַנגווייליגט, ווייל זייערע געזיכטער, זיינען געווען בעלעבט, כאָטש אין דער מינוט, זיינען זיי אַלע געווען פערנומען מיט בעטראַכטען איהם אַזוי ווי דער שטיינער איז, ווען אַ פרעמדע פּערזאָן ערשיינט פּלוצלינג. דערהויפּט האָט איהם בע־טראַכט די מיידעל, וואס האָט איהם די טהיר געעפענט, וועמענס אויס־דרוק האָט אין דער מינוט געוויזען, אַז זי שטויסט זיך עפּעס אָן.

לעווין איז געווען זעהר שעהן אָנגעטהון. עלעגאַנץ האָט זיך גע־פיהלט אין זיין גאַנצער האַלטונג און ער האָט ניט האַרמאָנירט מיט דער גאַנצער אומגעבונג.

— זעצט זיך, — איז איינגעפאַלען דער ברונעטער מיידעל די ער־שטע, גאַסטפריינדליכקייט אויסצודריקען.

— איך גלויב, אַז איך וועל אייך ניט שטערען, — האָט ער געזאָגט אויסטטהוענדיג דעם ראָק און העט מיט דער מינע פון אַ מענשען, וואס פיהלט זיך אומעדום ווי אין דער היים.

אננא האָט ביי איהם צוגענומען דעם ראָק און העט און עס אַריינ־געטראָגען אין אַ צווייטען צימער.

לעווין האָט זיך געזעצט אין אַ ווינקעל נעבען פענסטער און האָט בעטראַכט די גאַנצע קאָמפּאַניע.

אַרום טיש זיינען געזעסען צוויי יונגע לייט און צוויי מיידלעך. איי־נער פון די יונגע לייט איז געווען זעהר אַ שעהנער. ער האָט געהאַט אַ ווייסען גלאַטען געזיכט מיט שעהנע שוואַרצע אויגען און ברעמען, און לאַנגע שוואַרצע האָר פערקאַמט מיט פרעטענזיע. אין זיין אויסדרוק פון גע־זיכט איז געלעגען פיעל ווייכקייט און לייכטזין, און אויך זעהר פיעל פון יענעם שטריך, וואס איז צו בעמערקען ביי אַ געוויסען טיפּ שעהנע מע־נער: — וואהרזאָגער, אַפּעריסטען און אַלערליי האַנד שאַרלאַטאַנעס.

דער צווייטער יונגער מאַן אַ פּאָעט און אויך מיט לאַנגע האָר און מיט אַ גרויסען אויסגעשלייפטען האַלזטוך, איז שוין געווען דער היפּך פון

דעם ערשטען. א לאַנגע און פלאַכע קאָפּ ווי ביי א פערד מיט א פּאָר נאַרישע אויגען און מיט זעהר ניט קיין גלאַטע הויט.

פון די מיידלעך איז געוועזן איינע זעהר א שעהנינקע. א פּאָר לע־בעדיגע אויגלעך זיינען ארומגעלאָפען אהין און הער, דער נעזיל אביסעל פעררייסען מיט א גוטען און נאַרישען שמייכעל אויף די אביסעל פונאַנ־דער געגאַנגענע ליפּען. די צווייטע איז שוין געוועזן א מיידעל, א שווערע, שוין גאָר ניט קיין יונגע, אָבער מיט שפּורען פון יוגענד און פרישקייט. דער אויסדרוק פון איהר געזיכט איז געוועזן א שווערער, א אונגעדולדיגער, און עס האָט אזוי ווי אויסגעוויזען, אַז אָט, אָט, ביי יעדער קליינינקייט, וועט זי ווערען נערוועז און צורייצט.

די מיידעל וואס האָט לעווין'ען געעפענט די טהיר איז געוועזן נאָך א יונגע און שעהנע מיידעל מיט א פּאָר גרויסע אויסדרוקספאָלע אויגען און מיט א קאָפּ שווערע און געדיכטע האאר. זי איז געזעסען אביסעל אָבגערוקט פון טיש מיט א מינע, אזוי ווי זי וואָלט זאָגען: אָט לאָמיר זעהן, וואס עס וועט באַלד זיין.

חנה, אַלס די בעל־הבית'טע פון הויז, איז ניט געזעסען אויף איין אָרט. דאָ איז זי געזעסען נעבען טיש, דאָ איז זי ארוים אין קיך, צור־ריקקערענדיג זיך האָט זי זיך שוין געזעצט אויף א צווייטען פּלאַטץ.

נאָכדעם ווי לעווין האָט זיך איינגעזעצט אין ווינקעל, האָט ער, ווי ער פלעגט אַלע מאָל טהון אין אזא פאַל, פעררויכערט א סיגארעט, און האָט געבלאָזען דעם רויך געדיכט, און דורך דעם רויך, אזוי ווי דורך א וואָלקען, געקוקט אויף דאס ארומיגע.

דאָס וואס עס האָט איהם ביי דעם ערשטען קוק אויף חנה'ן, כמעט ווי איבערראַשט, איז געוועזן איהר פרישע און יונגע געזיכט מיט די קלאָרע אויגען, און עס האָט זיך אויסגעדוכט, אז זי איז גאָר יונגער געוואָרען. דאָס, וואָס זי איז פאר דער צייט, פיעל און בעדייטענד שעהנער געוואָרען, האָט אין איהם ערוועקט איצטער עפּעס א זאָנדערבארען געפיהל; און עס האָט איהם אזוי ווי פאר עפּעס פעררדראָסען און באַנג געטהון.

ער האָט געקוקט אויף איהר און פערשיעדענע געפיהלען, עראיננע־רונגען זיינען געקומען און אוועק. אָט האָט איהם אין נאָז א שמעק געטהון יענע פרישע פריהלינג לופט, ווען זיי זיינען אוועק וואוינען צו־זאמען. עס איז דעמאָלט פונקט נאָך פסח געוועזן. זיי האָבען דע־

מאָלט ערגעץ אפּ־טאָן דריי צימערען געדונגען, — און ער, אַך, ווי שלעכט ער האָט דעמאָלט געפּיהלט!

אין מיטען דערינען האָט זיך איהם דערמאָנט, אַז די יוגענד איז אוועק, אוועק אויף אייביג, און אַ שאַרפער וועהטאָגדיגער געפיהל האָט איהם אין גאַנצען ארומגעכאַפּט און אַלץ האָט איהם אויסגעזעהן לעכערליך און אינהאַלטסלאָז.

„פארוואס האָט ער דעמאָלט חתונה געהאַט" — איז איהם מיט אַמאָל ארויף אויפ'ן געדאַנק, און האָט זיך אליין געוואונדערט.

„און וואָס זיטץ איך דאָ? — האָט ער זיך געפרעגט.

ער האָט אליין ניט פערשטאַנען וואָס מיט איהם טהוט זיך איצטער. איהם איז שווער געווען צו פערשטעהן ווי אַזוי איז ער אהער געקומען צווישען די ווילד פרעמדע מענשען. — און וואָס וויל ער דאָ?

„און וואָס איז איהם אַזוי שווער אויפ'ן הארץ און נשמה?" וואָס דריקט איהם? פיעלייכט דער פריהלינג ווינטעל, וואָס בלאָזט אריין דורך'ן אָפענעם פענסטער? — יע, דאָס איז דאָס...

ער איז מיט אַמאָל צוגעגאַנגען צום פענסטער און געוואָלט עס פערמאַכען. ער האָט זיך אָבער באַלד געכאַפּט, אַז עס וואָלט אויסגעקוקט זעהר ניט שעהן, און ער איז געבליבען שטעהן אַ פּאָר מינוטען אין אָפענעם פענסטער, געקוקט אויף די בלייכע גאַס לאָמפּען, און אויף די פיגורען, וואָס האָבען ווי געשפּענסטער געשלייכט איבער'ן טראָטואַר, און דערנאָך זיך אוועקגעזעצט אויף זיין פריהערדיגען פּלאַטץ.

עס איז איהם איצטער שווער געווען צו בעפרייען זיך פון אָט דער שלעכטער אָנגעבונדענער שטימונג, און איהם האָט אין גאַנצען פערדראָסען, וואָס ער איז גאָר געקומען.

אַלע, און אַלץ האָט איהם איצטער גערייצט.

עס האָט איהם גערייצט זיין געוועזענע ווייב, דערפאַר וואָס זי איז שעהן און יונג, עס האָבען איהם גערייצט די מיידלעך, דערפאַר, וואָס זיי האָבען געלאַכט; עס האָט איהם גערייצט דער שעהנער יונגער מאַן, דערפאַר, וואָס ער האָט גערעדט אָהן אן אויפהער און אַלץ אזעלכע אבסורדען; עס האָט איהם גערייצט דער פּאָעט, דערפאַר, וואָס ער האָט געהאַט אַ פלאַכע קאָפּ ווי ביי אַ פערד און איז געגאַנגען אַ געבונדענעם האַלז־טוך.

ער האָט זיך מיט אַמאָל אויפגעהויבען.

חנה האָט איהם אָנגעקוקט, האָט פערשטאַנען, אַז ער לאַנגווייליגט זיך. זי האָט איהם דערלאַנגט דעם ראָק און העט.

ביים טהיר האָט ער צו חנה'ן געזאָגט שטיל, אַז קיינער זאָל ניט הערען: — דו ווילסט ארויס אביסעל?

חנה האָט אַ טראַכט געטהון און האָט שטיל געזאָגט:

— אָללרייט.

זי איז אריין אין צימער און איז באַלד ארויס אין אַ העט און מאַנטעלע.

— איך קום באַלד צוריק — האָט זי ארויסגעהענדיג פון צימער צו די הויז־לייטע געזאָגט און איז צוגעגאַנגען צו לעווין'ען.

זיי זיינען ביידע שווייגענדיג ארויס אין דרויסען.

זיי זיינען געגאַנגען ביידע איינע נעבען די אַנדערע און האָבען גע־שוויגען. גלייך ווי ביי זיי וואָלט שטומערהייט אַ וועט פאָרגעקומען, ווער עס וועט דער ערשטער אָנהויבען צו ריידען. געהענדיג, האָט לעווין ביי זיך אין הארצען אָבגעמאַכט, אַז ער וועט פאַר קיין פאַל דער ערשטער ניט אָנהויבען. און זאָלען זיי זיך אפילו דאַרפען צוגעהען, ער וועט דער ערשטער דעם מויל ניט עפענען.

ער האָט אויסגעהאַלטען. די ערשטע האָט חנה אָנגעהויבען, אָבער אָנגעהויבען מיט אזא טאָן, אַז ער איז געבליבען פערוואונדערט.

— דזשאו, זאָג, וואס ביזטו צו מיר געקומען? — האָט חנה גלייך קאַלט און שטרענג מיט אַמאָל אַ פרעג געטהון, און געוואַרט אויף אַן ענטפער.

לעווין האָט אין דער מינוט ניט געוואוסט, וואס איהר צו ענטפערען. די פראַגע איז געשטעלט געוואָרען אזוי שאַרף און ניט געריכטערהייט, אַז ער האָט פון די פערשיעדענע ענטפערס, וואס זיינען איהם ארויפ־געפאַלען אויפ'ן זינען, צווישען זיי אייניגע איראָנישע און פרעכע, ניט געוואוסט אָן וועלכען זיך אָנצוכאַפען. דעריבער האָט ער געענטפערט אָט גלאַט אזוי אין דער וועלט אריין.

— געקומען צו דיר? אָט אזוי זיך... איך פערשטעה ניט, פאַר וואָס ניט קומען, נאָכדעם ווי איך האָב דיך אַכט יאָהר ניט געזעהען... איך האָב זיך פשוט פערבייינקט. — די לעצטע ווערטער האָט ער מיט אַ איראָנישען שמייכעל געזאָגט.

זי האָט איהם פון דער זייט אָנגעקוקט.

— זיך פערבייינקט... איך האָב גאָרנישט געוואוסט, אז דו קענסט ביינקען. — האָט זי אין דעם זעלבען טאָן צוריקגעגעבען.

עס האָט פאר לעווין'ען געקלונגען מיט אלייכטען קריעג, וואָס ער האָט פאר קיין פאל ניט געוואָלט.

ער האָט א טראכט געטהון און אָנגעהויבען אין א רוהיגען געלאסע־נעם טאָן, ווי נור מעגליך:

— איך פערשטעה דיך ווירקליך ניט, חנה, וואס מיט דיר איז דער מעהר. איז דען ווירקליך א פערברעכען אין דעם, וואס איך האָב דיר אָבגעזוכט, און געקומען זעהן זיך מיט דיר?... איך פערשטעה דיר ניט, אָדער בעסער געזאָגט איך פערשטעה אייך ניו יאָרקער ניט... ער האָט א קוועטש געטהון מיט די אקסלען.

— איך גלויב, אז דו האָסט מעהר ניט וואס צו קומען צו מיר... מיר זיינען פרעמדע. — האָט זי מיט א בעהאלטענעם כעס געזאָגט.

— פרעמדע?.. איך האָב דאס גאָרנישט געוואוסט — האָט ער מיט שפּאָט און טאָן געזאָגט.

זי איז געוואָרען אויפגערעגט.

— גוד נייהט — האָט זי מיט אמאל אזאָג געטהון און האָט זיך אומגעקעהרט צוריק.

לעווין האָט מיט דעם זעלבען שפּאָטישען שמייכעל איהר נאָכגע־קוקט, און האָט צו זיך אין דער שטיל געזאָגט:

— לויף, לויף — דו וועסט קומען.

דערנאָך האָט ער זיך אומגעקוקט און ער איז אריין אין טונקעלען פּארק.

געהענדיג האָט ער זיך געוואונדערט, פאר וואס ער איז אזוי רוהיג, אין דער זעלבער צייט, וואס ער האָט זיכער געוואוסט, אז שפּעטער וועט עס איהם וועה טהון. אָבער דערווייל האָט אלץ אין איהם אזוי ווי איינ־געדרעמעלט. קיינע פערלאַנגען, קיינע תאוות און געפיהלען האָבען זיך איצטער גערעגט אין זיין הארצען. ער האָט אין זיך געפיהלט א מאָדנע

רוהיגקייט און האַרמאָניע, גלייך ווי אַלץ ביי איהם אין קאָפּ און הארצען וואָלט זיך געשטעלט אויף אַ פּונקט פון גלייכגעוויכט.

ער האָט זיך אליין צוגעהערט, ווי ער האָט שטיל אויסגעפייפט אַ פּאָר פיגורען, פון אַ וואַלס, און עס איז איהם זעהר געפעלען געוואָרען די עכטקייט און עלעגאַנטע פרייקייט, וואס האָט זיך געפיהלט אין די פיגורען.

מיט אמאָל האָט אזוי ווי אַ בליטץ געטהאָן אין זיין געדאַנק — פריעדא!

ער האָט דערלאַנגט אַ ציטער מיט׳ן גאַנצען לייב.

IV.

לעווין האָט דאָקטאָר גאָלד׳ען ניט געזעהען פיר די לעצטע צוויי מאָנאַט, אָדער בעסער געזאָגט פון דעם טאָג אָן, ווען זיי זיינען ביידע געשטאַנען נעבען פריעדאַ׳ס טויטען בעט. און דאָס איז אויך געווען יענער פאַטאַלער טאָג, וואָס האָט זייער פריינדשאַפט אין צווייען געשפּאָלטען. מיט פולער בעוואוסטזיין פון איין זייט און בלינדען אהנען פון דער צווייטער זייט, זיינען זיי זיך פונאַנדער געגאַנגען יעדערער זיין וועג, דערביי יעדערער פיהלענדיג טיעף ביי זיך אין הארצען, אז עפּעס איז געשעהן צווישען זיי ביידען; און דאָס וואָס איז געשעהן, איז זעהר פון איידעלען כאַראַקטער און מען טאָר דאָס קיין מאָל ניט אָנריהרען.

לעווין האָט געפיהלט, אַז דער דאָקטאָר האָט, אַזוי ווי אין דער פינסטער, וואָס אָנגעטאַפּט, דערשפּירט; און דאָס האָט איהם זעהר גע־קרענקט.

דעריבער ווען ער איז איינמאָל אין אָבענד געקומען צום דאָקטאָר, האָט ער מיט אַמאָל דערפיהלט אַ פרעמדקייט און קאָלטקייט, גלייך ווי ער וואָלט אריין מיט אַמאָל אין אַ דומפּע קירכע.

דער דאָקטאָר האָט איהם קאַלט בעגעגענט, און עס האָט זיך לעווין׳ען געדוכט, אַז זאָגאַר מיט אַ געוויסען ווידערווילען.

אין הויז איז אַלץ ווי אַמאָל געוועזען, אָבער דאָך האָט זיך געפיהלט אַ שטויב און פערלאָזענקייט; און ער, דער דאָקטאָר אליין איז אויך עפּעס אַנדערש געוואָרען. ער איז מעהר ארומגעוואַקסען און די אויגען האָבען פון אונטער די גלעזער ארויסגעקוקט מיט אַ טיעפער מעלאַנכאָליע, אַזוי ווי די אויגען פון אַ קראַנקען, ווען ער קוקט אויף פרישע געזונטע מענשען, וואָס זיינען איהם געקומען מבקר חולה זיין.

ווען לעווין איז אריין אין קאַבינעט איז דער דאָקטאָר געזעסען איבער אַ דייטשען בוך, וועלכען לעווין האָט שפּעטער בעמערקט איז געוועזען מאַקס מילער׳ס: „שרי ראַמאַקרישינאַ פּאַראַמאַגאַזמאַ זיין לעבען און לעהרע״.

ביי זיין אריינגאַנג האָט דער דאָקטאָר אויפגעהויבען די אויגען און זיך שטאַרק צוגעקוקט, גלייך ווי ער וואָלט איהם מיט׳ן ערשטען קוק ניט דערקענט, דערנאָך האָט ער אַזוי ווי ניט ווילענדיג געזאָגט:

— האַ, דו ביזט דאָס, לעווין,—זעטץ זיך...

אַ היבשע ווײַלע זיינען זיי געזעסען און געשוויגען. לעווין האָט זיך דערפיהלט ניט אַנגענעהם.

— דו געהסט, ווי עס ווייזט אויס, אין ערגעץ ניט? — האָט לעווין מיט אַמאָל אָנגעהויבען.

דער דאָקטאָר האָט גלייך ניט געענטפערט. דערנאָך האָט ער ווי צווישען די צייהנער ארויסגעזייעט: — ניין אין ערגעץ ניט.

לעווין האָט אַ ציה געטהון די אַקסלען.

— דו זיצט זיך אַזוי דאָ פערשפּאַרט ווי אַ נזיר, און קריכסט אין טיעפּענעש פון בודיזמוס, — האָט לעווין מיט אַ לייכטען טאָן אָנגעהויבען.

דער דאָקטאָר האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און געקוקט אָנגעשטרענגט אויף לעווין׳ען.

— יע, לעווין, איך, פון מיין זייט האָב מיט דער, וואָס איהר רופט אָן „וועלט" אָבגעשניטען, — האָט דער דאָקטאָר אָנגעהויבען אין אַ זעהר רוהיגען און ערנסטען טאָן — און איך האָב מיר געשאַפען אַליין אַ וועלט, אַן אייגענע וועלט, וואו איך בין אַלע און אַלץ.

— „אַ וועלט פון זיך אַליין" — האָט לעווין געלאַכט. — עס קלינגט זעהר אַנגענעהם, גאָלד.

— דו לאַכסט, לעווין?

— פיעלייכט...

— עס וועט זיין אַ צייט, וואָס דו וועסט פיהלען דאָס זעלבע וואָס איך, — האָט דער דאָקטאָר אין אַ אומעדיגען טאָן אָנגעהויבען, — יע, איך בין זיכער, אַז דו וועסט דאָס זעלבע פיהלען. דער אונטערשיעד איז נור אין דער צייט: פריהער אָדער שפּעטער. — אָבער לעווין דו וועסט קומען צום צושטאַנד, ווען עס וועט אָנהויבען דעמערען... זעה, לעווין, — האָט ער מיט אַמאָל אָנגעהויבען און אין זיינע אויגען האָט אויפגעבליצט אַ פייערל. — זעה, איך האָב זעהר ליעב דעם לעבען, און דאָך וואָלט איך וועלען אַוועק פון איהם, — ווארום אונזער לעבען, היינט צו טאָג, איז אַ טרוקענער קאַלענדאַר, וואו די דאַטען ווערען פערצייכענט, און דאָס

נאָר !.. דעריבער האָב איך גענומען אַ שטיק קרייד און געמאַכט ארום זיך אַ קרייז, און צו זיך געזאָגט : דאָ, גאָלד, אין דעם קרייז ליעגט דיין לעבען, און היט זיך ארויסצוגעהן פון קרייז ... ווארום, דאס רייכקייט פון אינערען לעבען ליעגט קיינמאָל ניט ערגעץ וואו אין דרויסען, נור אין זיך, פילייכט זעהר טיעף, אָבער דאָך אין זיך ... דער מענש, דאס איז אַ טויער, דורך וועלכען די יאָהרען געהען דורך, דורכגעהענדיג ריהרען זיי איהם נור אָן, און ער פיהלט די צייט און מעהר גאָרנישט ... דער דאָקטאָר האָט זיך אָבגעשטעלט, אַ קוק געטהון אויף לעווין׳ען, וועלכער איז רוהיג געזעסען און געראויכערט אַ סיגאַרעט.

— מיין גאָט ! — האָט לעווין אין אַ לייכטען טאָן אויסגערופען, — ווי איך פערשטעה האָסטו זיך אָנגעשלאָגען אָן רעליגיע !...

— פיעלייכט יע, — האָט דער דאָקטאָר פרום געענטפערט. — איך בין אויפ׳ן וועג צו רעליגיע ...

— היט זיך, עס איז זעהר ניט קיין גלאַטער וועג, — האָט לעווין געשפּאַסט, — עס איז זעהר לייכט אויף דעם וועג געשטרויכעלט צו ווערען און אריינפאַלען אין יענער מעלאַנכאָליע, פון וואַנען עס איז קיין צוריקקעהר ניטאָ.

דער דאָקטאָר איז געוואָרען אויפגערעגט :

— גענוג, גענוג. זיי רוהיג לעווין !..

לעווין האָט אַ קוועטש געטהון מיט׳ן פּלייצע.

— אַ שעהנעם בעגריף האָסטו פון רעליגיע, — האָט דער דאָקטאָר צורייצט געזאָגט און ער האָט זיך אויפגעהויבען פון זיין פּלאַץ, זיך דורכגעגאַנגען אַ פּאָר מאָל איבער׳ן צימער. — יע, יע, אַ שעהנעם בעגריף ... ניין, ניין, זאָג איך דיר ! — האָט ער מיט אַמאָל אויסגעשריען און זיך געשטעלט ענטקעגען לעווינ׳ען אין אַן אָנגעבויגענער האַלטונג ... רעליגיע, דאס איז וואס גאָר אַנדערש. רעליגיע : דאס איז דאס פּאָלקאָמענע האַרמאָניע צווישען דעם אינערליכען מענשליכען פיהלען און דענקען מיט דעם לעבען און אַטעמען פון דעם גרויסען אוניווערזיום ... דאס, ברודער, איז רעליגיע !.. און ווער עס קען זיין אזוי איינשטעלען, יענער איז גליקליך, יענער האָט גאָט געפונען, און פאַר יענעם הערט אויף צו עקזיסטירען דער טוידט אין דער פאָרמע ווי ער עקזיסטירט פאַר דער גאַנצער וועלט. — ווארום טוידט, יענער מאָנסטער וואס לאָזט אונז פון

אויג ניט אראָב, יענער מאָנסטער, וואס רוקט זיך ווי א שווארצער וואָלקען אָן און הענגט ווי דאס דאמאקל שווערד איבער אונזערע קעפּ, — אָט דער טוידט, אָט דער שרעק, איז, אין גרונד נור, א בעגריף. און דער בעגריף פערשווינדט גלייך, ווי נור דו געהסט אריין אין די טויערען פון הארמאָניע... דו הערסט, הארמאָניע...

— וואס דרעהסטו א קאָפּ! — איך פערשטעה דיך ניט — האָט לעווין מיט א שמייכעל אויף די ליפּען געזאָגט, דערביי האָט ער געמאכט א מינע, אזוי ווי עס וואָלט איהם ווירקליך קיין זאך אין דער וועלט ניט אינטערעסירט.

—דו פערשטעהסט ניט? — האָט דער דאקטאר זיך געוואונדערט.— וואס איז דאָ פאראן צו פערשטעהן?.. איז דען ביי דיר א וואונדער, ווען דו זעהסט אימיצען קומען צו אזעלכע איבערציייגונגען?.. און איך בין פאָלקאָם איבערציייגט, אז מיר מאָדערנע מענשען האָבען ערפונדען פער־שיעדענע פאָרמען ווי איינצוּוויקלען זאכען און ערשיינונגען, וועהרענד מיר האָבען אָבער ניט וואס איינצוּוויקלען. אונז פעהלט דער אמת'ער בעגריף פון א וועלט געדאַנק, אָדער רוף דאס אָן גאָט... מיר ווייסען ווי איינצוריכטען גרויסע יום טובים,—אָבער דעם יום טוב אליין האָבען מיר ניט; מיר קענען זיך מאכען, אז מיר טרויערען, אָבער דעם טיעפען טרויער אליין האָבען מיר ניט; מיר קענען שעהן ריידען וועגען א גאָט, אָבער דעם גאָט אליין האָבען מיר ניט; מיר קענען ריידען וועגען א פאָלק, מיר קענען מיט שעהנע ווערטער בעשאפען א גרויס אידיש פאָלק, — אָבער קיין פאָלק האָבען מיר דאך ניט... אָט דאס האָסטו דיר, די היינטיגע קולטור: גרויס ווי א בארג און שוואך ווי אן אויסגעבלאָזענע איי... איך פון מיין זייט האָב דערפיהלט דעם גרויסען ליגען, דערשפּירט דעם געשטאַנק, וואס איהר ווילט מיט פּערפיום פערבאָרגען, און איך בין אוועק פון אייך, און זיך איינגעשלאָסען אין זיך אליין, ווארום נור מיט זיך אליין קען דער מענש גאָט דערגרייכען... — דער דאקטאר האָט זיך אָנגעשטעלט, א קוק געטהון אויף לעווין'ען און געוואַרט.

לעווין האָט א מאך געטהון די האנד איבערן שטערען, גלייך ווי ער וואָלט וועלען עפּעס אראָבנעהמען פון דאָרטען, און ער האָט רוהיג אָנ־געהויבען:

— דאס אַלץ, וואס איך האָב פון דיר היינט געהערט איז ניט ווערט

קיין אויסגעבלאָזענע איי. און עס קלינגט אין מיינע אויערען ווי די „פרייהייטס־ליעבענדע" פראַזען פון א סאפראדזעטס „גאָלדענעם" מויל... אין אַלץ דעם, וואס דו האָסט אָנגערעדט איז ניטאָ קיין וואָרט אמת — איך מיין אמת אין ברייטערען זין ... יע, דאס אַלץ אָבער בעווייזט מיר, אז דו האָסט זעהר א שוואכען בעגריף פון דעם לעבען אין אַלגעמיין, און נאָך אַן ערגערען בעגריף פון דיין אייגענעם לעבען, וועלכען דו הרג'עסט אוועק אין גאַנצען; אמת, אויף א זעהר זאָנדערבארען אופן. דו בעגעהסט זעלבסטמאָרד ... ווארום סוף כל סוף, וועסטו זיך מיט דיינע גאָטזוכעניש ניט אָנשטויסען אָן גאָט, וואס אין דעם בין איך זיכער, און גיכער פאר אַלץ וועסטו זיך אָנשטויסען אָן דער העסליכער מיזאנטראפיע, וואס דאס בין איך נאָך זיכערער ... ווארף אוועק אָט דעם נארישען גריבלען, און זיי א מענש מיט אַלעמען צו גלייך ... טפוי, נארישקייט!..

דער דאקטאר האָט איהם אָנגעקוקט און רוהיג אויסגעהערט, דער־נאָך האָט ער א שמייכעל געטהון און קוקענדיג פון אונטער די ברילען אויף לעווין'ען האָט ער אָנגעהויבען:

— דו ביזט גערעכט, לעווין. דיין מורא האָבען, אז איך זאָל אריינ־פאַלען אין מיזאנטראפיע, איז אין גאַנצען ניט אָן א גרונד ... יע, עס איז זעהר לייכט אריינצופאַלען, אָבער ניט איך ... איך זאָג, ניט איך, ווייל איך האָב דאס אַלץ פאָרגעזעהן, און איינגעאָרדענט אזוי מיין אָרימען לעבען, אז איך האָב פאר דעם גאָר קיין מורא ניט. פערקעהרט, איך האָב מורא, אז איך זאָל ניט ליידען פון אָן אנדער זאַך ... נור גענוג דערפון!.. דו ווילסט וויסען ווי איך האָב איינגעאָרדענט מיין לעבען? — הער, איך וועל דיר דערצעהלען.

לעווין האָט אויף איהם געקוקט און זיך געוואונדערט. דער דאקטאר איז איהם זאָנדערבאַר פאָרגעקומען. און ער האָט גענומען פאר עפּעס מורא האָבען.

— הער מיך אויס, לעווין, — האָט דער דאקטאר אין דעם זעלבען טאָן, וואס פריהער אָנגעהויבען. — הער מיך אויס, ווי איך האָב מיין לעבען איינגעאָרדענט: פריהער פון אַלץ האָב איך מיין פּראַקטיקע פער־קלענערט, דאס הייסט ניט אין דעם זינען פון פּאציענטען! ניין, פּאַ־ציענטען האָב איך גענוג!.. אָבער דאס וואס איך מיין, איז, אז ניט ביי אַלע פּאציענטען נעהם איך געלד ... אָבגעמאכט מיט זיך אליין, אז ביי

קיין אָרימע קיין פּעני ניט נעהמען ... דאַס אַלל. איך דאַרף קיין געלד ניט ... איך דאַרף קיין אָטאָמאָבילס ניט!.. אויף מיין אָרימען לעבען וועל איך האָבען גענוג ... ווייטער ליעב איך זעהר מיינע אָרימע פּאַציענטען, און איך גיב זיך איבער צו זיי מיט לייב און נשמה ... איך טרייב פון אַפּיס ארויס יענע רייכע פּראַקטיקע, וואָס איז אָבער פערבונדען מיט שאַרלאַטאַניזם... איך טרייב זיי פּשוט ארויס... אַט קומט צו מיר פאַריגע וואָך אַ יונגע פרוי און וויל איך זאָל איהר מאַכען אַ קרימינעלע אָפּעראַציע, אַז איהר מאַן זאָל דערפון ניט וויסען, ווענען געלד איז קיין רייד ניט—ארויסגעטריבען, ארויסגעיאָגט מיט אַשטעקען!.. אָבער עס קומט אַ ווייבעל, אַ געוועהנליכע אידישע פרוי און פערטרויט מיר אַסוד, אַז זי איז אָנגעשטעקט.... איך ווער פעראינטערעסירט און פרעג: פיע־לייכט איז איהר מאַן קראַנק! דאָ ווערט זי רויט ווי אַ בוראַק און שטאַ־מעלט, אַז ניט פון איהר מאַן, נור פון אַן אַנדערען ... ארויסגעיאָגט, ארויס־געיאָגט ... טויזענדע און טויזענדע אַזעלכע פעלע... איך יאָג זיי, איך יאָג זיי ווי הינט ... און דאַס ברודער איז געלד. — איך אָבער דאַרף ניט קיין געלד!.. זעהסטו לעווין, אַז מיין לעבען איז אַזוי איינגעאָרדענט, אַז ניט וואָס איך דערווייטער זיך פון מענשען, פערקעהרט, איך דערנעהנ־טער צו מיר מענשען ... מענשען אָרימע, וואָס האָבען קיין זאַך ניט אין לעבען ...

דער דאָקטאָר האָט זיך אָבגעשטעלט, אַ קוק געטהון אויף לעווין׳ען, און אויף זיין געזיכט האָט זיך ווידער אויסגעשפּרייט יענע קרענקליכע אונצופריעדענהייט, וואָס לעווין האָט בעמערקט ביים אריינקומען.

לעווין האָט אַזוי ווי ניט ווילענדיג געזאָגט:

— טהו ווי דו פערשטעהסט .. יעדערער איז אַ חכם פאַר זיך. און ער האָט זיך אויפגעהויבען ..

— דו געהסט, לעווין

— איך געה.

— געה מיט גאָט.

— און דו וועסט שוין אַזוי בלייבען זיצען?..

— יע, לעווין, מיין גאַנצען לעבען ...

— גוד נייהט.

— גוד נייהט.

לעווין איז ארוים.

פאר וואס האָט זיך לעווין געפיהלט אזוי ניעדערגעשלאָגען, אזוי צובראָכען? ניט שוין זשע האָט זיין נשמה וואס אזעלכעס דער שפּירט, וואס האָט אין דער מינוט, ווען ער איז ארויסגעגאנגען פון דאקטאר, איהם געגעבען צו פיהלען, אז אָט, אָט קומט אָן די דעמערונג... די דע־מערונג פון דער נשמה?

„מעהר וועל איך איהם ניט זעהען"— האָט לעווין געטראַכט, גע־הענדיג פון דאקטאר... אָבגעשניטען, אָבגעשניטען... עס ווייס, ער פיהלט... ניט שוין זשע האָב איך זיין לעבען אין צווייען געשפּאָלטען?.. יע, איך"...

דא איז איהם געוואָרען מיט אמאָל זעהר שווער אויפ'ן הארצען, און א טיעפע בענקשאפט נאָכ'ן אונבעוואוסטען האָט איהם ווי מיט א רייף ארומגעכאפּט, און ער האָט זיך געפיהלט געענגט און געדריקט.... דעם ערשטען מאָל האָט ער דערפיהלט יענע בענקשאפט, וואס ווערט דערנאָך בעגלייט מיט א קאַלטע גלייכגילטיגקייט צו אַלץ וואס לעבט און עק־זיסטירט.

ער איז ארויף אופי'ן קאר, גענומען א צייטונג אין איהר געקוקט און קיין איין וואָרט ניט פערשטאַנען. ער האָט אונבעוואוסט געקוקט אויף די געזיכטער וואס זיינען ענטקעגען איהם געזעסן, און אויך אויף די פער־שיעדענע אדווערטייזמענטס, איינינע אדווערטייזמענטס איבערגעלייענט עטליכע מאָל הין און צוריק, אָבער ער האָט ניט פערשטאַנען, וואָס דארטען טהוט זיך.

ביי דער דריי און צוואַנציגסטער סטריט און בראָדוויי איז ער אָב־געשטיגען און איז געבליבען שטעהן, אזוי ווי ער וואָלט ערשט א טראַכט געטהון ווי אזוי קומט ער פלוצלינג אהער.

פאר זיינע אויגען האָט זיך אויסגעברייטעט דער אין שאָטען ליגענ־דער סקוועער און צוויי לאַנגע עוועניום בענאָסען מיט זילבערנעם ליכט האָבען זיך איבערגעקרייצט און זיינען ווייט, ווייט פערפאַלען געוואָ־רען; און גאָר הויך צווישען די וואָלקענס, האָט געגלימערט דער פייער דיגער קופּאָל פון דעם מעטראפּאָליטאן טויער, אזוי ווי אָפּט די זון אין א טומאַניגען טאָג. די דינע וואָלקענס, וואס האָבען זיך געצויגען ארום פייערדיגען קופּאָל האָבען זיך מיט שוואכען שיין אָבגעפּארבט, און עס

האָט דערמאַנט אָן דעם שיין, וואס עס קומט ארויס פון די הייליגע ביל־דערס קעפּ.

לעווין האָט א טראַכט געטהון און איז אריין אין א דערבייאיגען קאבארעט.

V.

נאָכדעם ווי ביי לעווין׳ען איז געבליבען, אז ער זאָל מעהר צום דאָקטאר ניט געהן, האָט ער מיט אמאָל שארף דערפיהלט, פיליכט דעם ערשטען מאָל אין לעבען, יענע אונבעוואוסטע בענקשאפט, וואס פערוואנ־דעלט אלץ אין א דריקענדע גרויקייט. איהם האָט זיך צייטען־ווייז גע־טראכט, אז עס איז גאָר ניט כדי צו לעבען. — און וואס לעבט מען?

און אָט שטעהט ער מיט זיינע צוויי און דרייסיג יאָהר פאר דריי טויערען, און ווייס ניט אין וועלכען טויער צו קלאפען. אָדער פיליכט גאָר אין גאנצען ניט קלאפען; — אָבשטעלען די צייט אויף אייביג!

עס שטעהן פאר איהם דריי טויערען: דער טויער פון זינד, דער טויער פון רעליגיע אין עכטער ריינקייט און דער טויער פון פילוסטער: אלץ אויף דער העלפט... נון פונדעסטוועגען, אין וואס פאר א טויער קלאפט מען פאָרט אָן?.. עס הויבט אָן פארנאכט צו ווערען... עס דעמערט; און באלד רוקט זיך די נאכט אָן.

לעווין איז געשטאנען אויפ׳ן שוועל פון א גייסטיגען און פסיכישען קריזיס. ער איז געשפרונגען פון איין פעלז צום צווייטען: דאָ, האָט זיך איהם געוואָלט אָבלאָזען די לייטצעס פון זיין אייגענעם לעבען, און זאָל דאס לעבען, ווי א צוואווילדעטער פערד, איהם טראָגען, — און וואס ס׳וועט זיין, וועט זיין! דאָ, האָט זיך איהם געוואָלט אריין אין דעם טויער פון רעליגיאָן, וואו אלץ איז שעהן און ערהאבען, און וואו פריעדליכע רוהע און גייסטיגע זעטיגונג רוהט אויף אלע געזיכטער און הערצער: — וואו לעבען און טוידט גיסען זיך צוזאמען, פערפיינט דורך זעהר אן איידעלען איבערגאנג.

דער דאָקטאר, ער איז פארטיג, אויסגעקליבען זיין וועג. אָבער וועל־כען וועג זאָל ער אויסקלייבען? וועלכען טויער זאָל ער קלאפען?..

לעווין האָט זיך אליין געוואונדערט, ווי אזוי עס קומען צו איהם אָט די דאָזיגע שטימונגען? ווי אזוי עס קומט צו איהם אָט דער אונערבארעמ־

ליכער ספלין ?.. ווי אזוי ?.. איז דאס לעבען ניט אזוי איינפאך, אזוי קלאָר, ווי דער מארגען פון, נור וואס, אן אויפגעהענדען טאָג ?... ווי אזוי קומט, אז ער זאָל זיך אזוי פיהלען און ווארפען אויף אלע זייטען ?.. איז שוין פיליכט זיין טאָג געענדיגט ?

די אלטע נאאיווע און אייביג יונגע פראגע :

פאר וואס האָט ער געלעבט ? און צוליעב וואס לעבט ער ?

צו דען האָט ער, מיט זיך, און זיין בלוט ניט אריינגעטראָגען יענעם טהייל גליק, וואס פאלט אוים אויף יעדען מענשען ? צו דען האָט זיין ערשיינען ניט פונאנדערגערוקט דעם לעבען, אזוי ווי א שטיין דעם וואסער, ווען ער פאלט אין איהם ?.. אלץ, אלץ, איז געוועזען ווי געוועהנליך, ווי ביי אלעמען, — אָבער וואס ? און צוליעב וואס ?..

דאָס אלץ האָט לעווין געפיהלט און זעהר שארף, גראד אין יענער צייט, ווען ער האָט זיך גענומען שטארק צוגרייטען און אריין אין דעם איבע־ריגען טהייל פון זיין לעבען מיט זיכערע טריט און זיעגען. אין דער זעלבער צייט, ווען פאר זיין אויג האָט זיך אויסגעשפרייט א ברייטע און ווייטע פערספעקטיוו מיט אשעהנעם זונאונטערגאנג, האָט אָבער גאָר פון אן אנדער זייט זיך אָנגערוקט א שאָטען און געשטעלט זיך הינטער איהם, און אזוי ווי דער טוידט הינטער בעקלינס אויער, האָט אויך דער שאָטען איהם אָן עטוואס דערמאָנט. דערמאָנט איהם, אז זיין לעבען זינקט.

לעווין איז אין זיך ניט געוועזען גענארט. ער האָט זיך גוט געקענט. זיינע פרעטענזיעס זיינען ווייט ניט געגאנגען און זיך אויך ניט פערשפרייט אויף א ברייטען קרייז. ער האָט ניט בעדויערט, וואס זיין לעבען געהט פערלאָרען גאָרנישט ניט אויפטהוענדיג פאר דער מענשהייט. פאר דאס אלץ איז ער געוועזען צופיעל סקעפטיק. ער האָט נור גענומען בעדויערען זיין לעבען, דעם לעבען פון אן אונבעדייטענדען און אלטעגליכען מענשען ; וואס, ער אויך האָט ניט אויסגעמידען דעם טוידטליכען גיפט פון צווייפעל און ניט גלויבען.

דאס אלץ האָט לעווין געפיהלט, איינמאָל א בייטאָג זיצענדיג אין פענסטער פון פראָנט צימער, וואס איז ארוים צום פארק.

אין דער זעלבער צייט, וואס ער האָט אזוי געפיהלט, האָבען זיינע

אויגען געזעהן דעם בלייך־בלויען הימעל העננגען איבער'ן גרינגווערענדען פּאַרק, און אויך די אַלע מענשען, וואס האָבען זיך געדרעהט אין און ארום פּאַרק. אין דער מינוט איז איהם געוועזן פרעמד דער געדאנק, אז אָט די אַלע מענשען, וואס דרעהען זיך דאָ ארום, איז יעדער אַ וועלט פאר זיך, און יעדער מיינט, אז ער איז צו וואָס וויכטיגעס בעשטימט. איהם איז געוועזן שווער זיך פאָרצושטעלען, אז יעדערער האָט אַהיים און געהט אין אַ בעשטימטען אָרט. וואו טהוען זיי זיך אַלע הין? האָט זיך איהם געפרעגט.

און דורך דעם גאַנצען וואָלקען פון צווייפעל און גייסטיגע מיעדיג־קייט, האָט נאָך עפּעס פאר איהם ארויסגעקוקט, אַזאַ זאַך, וואס ס'האָט זיין געפאַלענע שטימונג אָפּטמאָל דערהויבען און אָנגעפילט איהם, אפילו מיט וועהטאָג, אָבער אויך מיט יענעם אנטערעס צום לעבען, וואו אַלץ ווערט מיט אמאָל אַנדערש.

עס איז פאר איהם געוועזן אונפערשטענדליך: ער, לעווין איז פער־ליעבט.

אַז ער איז פערליעבט איז ער געוועזן זיכער, און ער האָט אַליין גע־לאַכט פון דעם ווילדען קאפּריז, אָדער נאַרישען איינפאַל: זיך פערליעבט אין זיין געוועזענער ווייב!

נו, איז וואס?

דאָ, אָבער האָט ער דערפיהלט, אַז צווישען איהר און איהם שטעהט עפּעס, וואָס וועט אַלץ צושטערען. און ווייטער, ווייטער — בלאַנק!

מיט אמאָל האָט זיך איהם פערגלוסט זי צו זעהען. איינמאָל פאר אַלע מאָל, וויסען וואס דער סוף וועט זיין! אויב זי וועט וועלען נעהמט ער זי און בויט אויף אַ שעהנע היים, — און זאָל דאס לעבען רינען, ווי טויזענדע אַנדערע בירגערליכע לעבענס.

אין דער צייט, ווען לעווין איז געוועזן פערנומען מיט אנאַליזירען זיך, איז די שוועסטער אריין און איז צו איהם צוגעשטאַנען, אַז ער זאָל זיי נעהמען אין דער אָפּערא. געבעטען האָט זי איהם אין האַלבען שפּאַס, מיט אַ שמייכעל אויף די ליפּען.

— דזשאו, — האָט זי אָנגעהויבען פאָרצושטעלען אויף איהר ווייַ־בערשטען שטייגער, דעם לעצטען אבענד אין דער אפּערא, — דזשאו, עס איז גאַאַלאַ פאָרשטעלונג; מען שפּיעלט פיער פערשיעדענע אַקטען פון

בעזונדערע אַפּעראַס. עס וועט אַנטהייל נעהמען אַבסאָלוט דער גאַנצער קעסט פון דער אָפּערא !.. און דאָ האָט זי איהם גענומען אויסרעכענען די נעמען פון די זינגער, יעדערער נאָך זיין שטימע.

לעווין האָט זיך געוואונדערט:

פון וואַנען ווייס זי דאָס אַלץ, און אַזוי פּינקטליך! זי רעדט פון דעם אַלעם מיט אַזא זיכערהייט, אַזוי ווי זי וואָלט אין דעם געבוירען געוואָרען. און ער האָט דאָך אָבער געוואוסט דעם אמת וועגען זיין שוועסטערס מו־זיקאַלישע פעהיגקייטען. ער האָט געקוועטשט מיט די פּלייצעס: „דזשאַסט ווימען"!.

לעווין אליין האָט זיך געוואָלט אביסעל צושטרייען. ער איז אַוועק־געפאָהרען דאַון־טאַון און געקראָגען דריי טיקעטס.

עס איז געווען שבת אבענד, און שוין שפּעט אין פריהלינג. אין דער היים פון זיין שוועסטער האָבען זיך אַלע געריכט. דער שוואָגער האָט זיך אויסגעפּוצט אין אַ טאַקסידאָ, וואָס איז איהם זעהר שלעכט געגאַנגען. און אין אַלגעמיין האָט ער געהאַט אַ נעבאַכ'דיגען געזיכט, גלייך ווי ער וואָלט זאָגען: וואָס ווילען זיי פון מיר? איך בין ניט שולדיג.

די שוועסטער איז געוועזען זעהר פער'עסק'ט. האָט צוויי מאָל אי־בערגעקאַמט איהרע שעהנע בלאָנדע האָר און איז דאָך צום סוף געבליבען אַ ניט צופריעדענע. עפּעס האָט זיך איהר אויסגעדאַכט, אַז די פריזור איז צו הויך, און די נייע שאַמוש'ענע קלייד מיט'ן ניעדריגען שניט זעהר פּלומפּ.

ענדליך איז זי פאַרטיג געוואָרען, האָט אָנגעטהון איהרע דימענטענע רינגען, זיך בעטראַכט אין שפּיעגעל און איז געבליבען צופריעדען.

לעווין איז נאָך אַלץ ניט אַרויס פון זיין צימער.

— דזשאַ, וואָס הערט זיך? ! — האָט די שוועסטער אריינגעשריען דורך דער פערמאַכטער טהיר פון זיין צימער.

— אָל ריים! איך געה באַלד אַרויס.

— מיר וועלען פערזאַמען, גיכער!

— אָל רייט, איך בין שוין פאַרטיג, —איז לעווין ערשיענען אויפ'ן שוועל אין פולער אבענד קליידונג.

די שוועסטער האָט אויסגעגלאָטשט אַפּאָר אויגען:

— אָה, דזשאָ, ווי סוועל, — האָט זי אויסגערופען. — זעה נור, הערר !..

דער שוואָגער איז געקומען פון צווייטען צימער און דערזעהענדיג לעווין'ען מיט'ן שווארצען פראַק, מיט'ן הויכען ווייסען קאָלנער, האָט ער זיך פונאנדערגעלאַכט.

— זעה נור, זעה נור — א ספּאָרט !

— וואס מיינסטו, ווי דו, — האָט די שוועסטער זיך אריינגעמישט און דערווייל'ע מיט א קוק פון א קריטיק בעטראַכט איהם פון קאָפּ ביז די פיס. — זעה, ווי דער רעקעל זיצט אויף איהם, — היינגט ווי א זעקעל. — אָה, איז דאס א שלימזל. — האָט זי פערענדיגט מיט א געמאַכטע טרויעריגע מינע, און באַלד אויפ'ן אָרט זיך פרעהליך פונאנדערגעלאַכט.

די שוועסטער האָט גענומען איילען און באַלד זיינען זיי אוועקגעפאָהרען.

דאס אַלץ, וואס מען האָט געשפּיעלט, געזונגען אין דער אָפּערא האָט לעווין'ען זעהר ווייניג אינטערעסירט. ער האָט עס שוין אפשר צום צעהנטען מאָל געהערט און געזעהן. ער איז געזעסען נעבען דער שוועסטער אין דער ערשטער רייהע באַלקאָני אַנגעשפּאַרט אָן דעם מעשענעם פּאַרענץ, געפּיהלט די גלאַטקייט און קאַלטקייט, און גלייך אראָבגעקוקט פון דער הויך אונטען אין אָרקעסטער, וואו אין דער פינסטערער גרויסער הויז, האָבען, די וואס זיצען אונטען, אויסגעזעהן אזוי ווי אין זעהר א גוטע אָרדנונג, אויסגעשטעלטע מצבות אויף א בית עולם, — און דאס גאַנצע הויז ווי א טיעפער הייל אין דער פאָרמע פון א פערדשוך. נאָהנט צום גרויסען רויטען פּליושענעם פאָרהאַנג, האָט אזוי ווי פון אונטער דער ערד ארויסגעשיינט א לאַנגע רייהע ליכט און אָבגעגאָסען דעם רויטען פאָרהאַנג מיט א בלייכען שיין און אויך דעם גאַנצען אָרקעסטער, וואס איז דערביי געזעסען. דער קאָנדוקטאָר מיט זיין אהין און הער וואַרפענדען שטעקעלע, האָט זיך געצייכענט אויף דעם ליכטיגען פאָן, ווי א שוואַרצינקער טאָ־וועלנער מענשעלע אויף א ווייסע וואַנד, אין דער צייט, ווען מען ציהט פאַר די פיסלעך מיט א פאָדעם.

דאָרטען ביים ליכטיגען שטרייף פון דער ראַמפּע, האָט זיך איינער

אזוי ווי ארויסגע'גנב'עט צווישען די שווערע פאלדען פון פארהאנג, ארויס־געשטעקט אפריהער דעם נארישען פּאיאצקען קאָפּ און זיך נאריש ארומ־געקוקט. באלד איז ער ערשיענען אין דעם קאָנווינציאָנעלען פּאיאצקען סוט, פערנייגט זיך פאר'ן פּובליקום און גענומען, מיט א פרישער ברייטער שטימע, זינגען.

לעווין האָט זיך צוגעהערט צום פּראָלאָג פון פּאגליאטשי און אין דער זעלבער צייט האָט ער אויך געקוקט אראָפּ און זיך מיט איינמאָל געטהיילט מיט די איינדריקע, וואס איז געקומען פון דער פינסטערער טיעפער הויז, און פון דעם זינגען פון באריטאָן.

דעם פּראָלאָג האָט דער כלמר'שדיגער פּאיאץ פערענדיגט מיט א באָמבאסטישען זשעסט און פעריסענקייט. — דאס פּובליקום האָט גע־קלאפּט.

לעווין איז געוואָרען אונגעדולדיג. די לופט ארום איז געווען דורכ־געזאפּט מיט פערשיעדענע פערפיומען צונויפגעמישט מיט דעם ריח פון אלטען פערשטויבטען קארפּעט. עס האָט איהם געשטיקט. ער האָט קוים דערלעבט, אז מען האָט אָבגעשפּיעלט דעם אקט און ער איז אראָפּ אין רויכ־צימער.

געהענדיג איבער די ברייטע, און מיט רויטען פליוש געבעטע, טרעפּען מיט דער האלב־דונקעלער בעלייכטונג, האָט ער געפיהלט, דאס וואס עס פיהלען גרויסע און וויכטיגע מענשען, ווען זיי געהען אראָפּ פון די טרעפּ פון זייער פּאלאץ, דאָרט אונטען צום אוידיענץ, וואס וואָרט געדולדיג אויף זיי. ער האָט אויך אין דער מינוט דערפיהלט זיין אייגענע בעדייטונג און האָט זיך מיט געוויסער ווירדע ארומגעקוקט אין אלע זייטען: וואו פון די לייכט אויפעפענדיגע טהירען פון די לאזשען, פון דעם גאנצען האלב־קייליכדיגען טיעף, האָבען גענומען ערשיינען מיט א געוויסע ווייכ־קייט, שעהנע עלעגאנטע דאמען און הערען, אלע אין פולען גלאנץ, די מענער אין שווארצען, די דאמען אין פערשיעדענע בונטע קאָליערען.

זיי אלע, גלייך מיט איהם, זיינען אראָפּ אויף די ווייך־געבעטע טרעפּען, און ער האָט געפיהלט דעם איידעלען ריח פון פּערפיום און גע־קוקט אויף די ניעדריגע אויסשניטען פון די דאמען; געזעהען קלאָרען געזונטען לייב, בעשטויבט מיט פּוידער, שעהנע פינקעלדיגע אויגען מיט

פערשיעדענע געזיכטער: אַלע האָבען זיך געצויגען ווי אין אַ פּראָצעסיע צום גרויסען זאַל.

ער איז פערביי געגאַנגען אַ שפּיעגעל און ער האָט זיך איינגעקוקט: זיך דערזעהן אין פולען גרויס און זיך געוואונדערט: אַנטקעגען איהם איז געשטאַנען אַ יונגער מאַן, וואס האָט אויסגעזעהן שעהן און עלעגאַנט. — „און דאס בין איך דאָך" ! — אַ צופריעדענער שמייכעל האָט זיינע ליפּען בעריהרט.

אין רויכ־צימער האָט ער געטראָפען איינינע בעקאַנטע, וועלכע האָבען זיך געטהיילט מיט די איינדריקע פון דעם נור וואס געהערטען אַקט. און האָבען אויך ניט פערפעהלט איהם צו פרעגען זיין מיינונג.

לעווין, ווי אין יעדען פאַל, ווען מען האָט וואס פּלוצלינג געפרעגט, האָט אַ ציה געטהון מיט די אַקסלען און געזאָגט:

— ווער ווייס.

לעווין האָט זיך געזעצט אויף אַ ווייכע סאָפאַ, בעטראַכט דעם גרויסען הויכען צימער מיט די בלייכ־גרינע ווענט און מאַטעוועך בעלייכטונג.

ער האָט זיך איצטער געפיהלט זעהר בעקוועם און אַנגענעהם. אין דער בעקוועמליכקייט אין גלעגען יענע רוהיגע זאַטקייט און צופריע־דענהייט, וואס מאַכט דעם יעניגען פערגליווערט און אַמאָל פערשטיינערט.

לעווין האָט דאס געפיהלט מיט אַלע זיינע גליעדער און חושים און דערביי האָט ער זיך אַ טראַכט געטהון, אַז אייגענטליך, אָט דאס אַ, אָט די זאַטקייט און צופריעדענהייט זוכען דאָך די מענשען.

ער איז ארויס אין פּאַרקעט־זאַל, און האָט גענומען קוקען אויף די לייגג פון גאַנצען זאַל.

איינע פון דאס שעהנסטע אין לעווין'ען איז געוועזען זיין קוק, דע־מאָלט ווען ער האָט געקוקט איבער די קעפּ פון מענשען, גלייך ווי ער וואָלט קיינעם ניט געזעהען.

פון אַ ווינקעל זאַל האָבען אויף לעווין'ען איינגעשפּאַרט געקוקט אַפּאָר אויגען און פערפאָלגט זיין יעדע בעוועגונג. עס איז שווער געווען צו טרעפען, וואס ווילען און וואס זאָגען די אויגען, פון דער יעניגער, וואס איז אַן אַ זייט געשטאַנען.

לעווין האָט זיך מיט אַמאָל אָבגעקעהרט, גלייך ווי ער וואָלט דער־פיהלט אַ האנד פון הינטען ארויפגעלייגט אויף זיך. דערזעהענדיג דער

יעניגער, וואס איז אָן אַ זייט געשטאַנען, האָט איהם אַ קלאַפּ געטהון אין הארצען. דערנאָך האָט ער אַ שמייכעל געטהון און איז גלייך אויף איהר אָנגעגאַנגען:

— חנה, דו ביזט דאָ?!

הנה האָט איהם רוהיג בעטראַכט פון קאָפּ ביז די פיס:

— ווי עלעגאַנט.

לעווין האָט דערפיהלט אַ לייכטע איראָניע.

— וואס, געפעלט דיר? — האָט ער אנגעהויבען, ניט וויסענדיג, וואס צו פרעגען און ריידען.

חנה האָט פערשטאַנען זיין פערלעגענהייט און האָט דעריבער אָנגעהויבען ריידען פון דער אָפּערא. דאָ האָט שוין לעווין איהר ניט געהערט. עס האָט איהם ניט אינטערעסירט איהר מיינונג. ער האָט איהר געזאָגט, אַז ער וואָלט איהר וועלען זעהן נאָך דער אָפּערא.

חנה האָט איהם אָנגעקוקט. איהר קוק האָט גערעדט: צו וואס דארף מען דאס?..

אין דער מינוט האָט זיך לעווין׳ס געזיכט ווי פערהאַרטעוועט און אַ שפּאָטישער שמייכעל האָט זיינע ליפּען פערקרימט:

— דו ווילסט ניט?

חנה האָט איהם אָנגעקוקט און רוהיג געזאָגט:

— אָלל רייט, איך וועל ווארטען.

אין דער מינוט איז פון דער אַנדערער זייט זאָל אָנגעקומען דער שעהנער יונגער מאַן, וואס לעווין האָט דעמאָלט געטראָפען ביי חנה׳ן. ער איז גלייך געגאַנגען אויף זיי. לעווין האָט איראָניש אַ שמייכעל געטהון און געזאָגט:

— אזוי, וועסט אויף מיר ווארטען? גוד ביי! — און ער איז אוועק.

VI.

לעווין האָט געזאָגט זיין שוועסטער און שוואָגער, אַז ער האָט אימע־צען געטראָפען און ער מוז אוועקגעהן. די שוועסטער האָט איהם שמייכ־לענדיג אָנגעקוקט, גלייך ווי זי וואָלט זאָגען: מיר ווייסען שוין וועמען דו האָסט געטראָפען.

לעווין האָט חנה'ן געטראָפען ביים ארויסגאַנג. זיי האָבען ביידע שוויינענדיג גענומען ארויסגעהן און זיינען דערוויל היינגעצויגען געוואָרען מיט'ן געדרענג. לעווין האָט חנה'ן געהאַלטען אונטער'ן אָרעם, געפיהלט די ווייכקייט פון איהר האַנד און זייט, און ער האָט דערביי דערפיהלט אַן אנגענעהמע צערטליכקייט און פיינקייט.

אין דרויסען איז דער געדרענג געוואָרען נאָך ענגער: עס האָט זיך בעגעגענט דער ארויסגעהענדער פובליקום מיט דעם וואָס פון גאַס.

לעווין האָט פעסט גענומען חנה'ן פאר'ן אָרעם און האָט כמעט ווי מיט גוואלד דורכגעבראכען די וואַנד פון מענשען, און זיינען ארויס פון געדרענג.

בראָדוויי האָט געלעבט, בראָדוויי האָט געברענט:

טויזענדע עלעקטרישע ליכטער, קאָמבינירט אויף פערשיעדענע אופנים, האָבען אויסגעדרוקט דעם גייסט פון בראָדוויי און פערוואַנדעלט דער נאכט, וועמעס הימעל איז אזוי ווי פערפאַלען געוואָרען, אין אַ ריי־סענדען ליכטיגען טאָג. איבער דעם גאנצען שטח איז געהאַנגען אַ בלוי־ליכער רויך, וואס איז געקומען געשפּארט, פון די נור וואס בעוועגענדע אָטאָמאָבילען. עס האָט שטארק געשמעקט מיט געזאָלין און שטויב און אויך מיט פרישער וויכער און גלעטענדער פריהלינג לופט, וואס האָט זיך דאָך אהער אריינגעריסען. טויזענדע מענשען געדריקט איינע אין די צווייטע האָבען זיך געצויגען אהער און אהין, און עס האָט אויסגעזעהן, גלייך ווי צוויי אין דער ענטגעגענריכטונג לויפענדע שטראָמען, וואָלטען זיך בעגעגענט.

— חנה, דו ווילסט עסען? — האָט איהר לעווין מיט אַמאָל גע־פרעגט.

— יע.

דער ענטפער האָט לעווין'ען פערשאַפט פערגעניגען.

— אַלל רייט ,מיר געהען.

זיי זיינען אריין אין אַ רייכען רעסטאָראַן.

דער גרויסער זאַל פון רעסטאָראַן איז נאָך געווען האלב ליידיג. דאס נאָך־טהעאַטער פובליקום האָט זיך נור וואס גענומען קלייבען. דער גאַנ־צער, שעהן דעקאָרירטער, זאַל איז געלעגען אין אַ ווייכען האלב־ליכט. די, אין שטילע פארבען, געמאָלענע ווענד מיט די פעטינקע אמורען און די רוהיגע נאַקעטע פרויען, אויסגעלייגט אין פערשיעדענע מאַלערישע פאָזען, האָבען ווייך און אַנגענעהם אָנגעפיהרט, אין דער האלב־דונקעל־הייט, זייער אונאויפהערליך אייביגען שפּיעל. אין ווינקעל פון זאַל האָט אויף דער קליינער ביהנע געזונגען אַ בלאָנדע מיידעל אונטער די בע־גלייטונג פון פיאַנאָ.

זיי האָבען זיך געזעצט ביים וואַנד. אַ קעלנער איז אויסגעוואַקסען הינטער זייערע פּלייצעס.

— וואָס עסטו, חנה? — האָט לעווין איידעל געפרעגט.

חנה האָט אזוי ווי ניט ווילענדיג אַ נעם געטהון די שפּייז קאַרטע און האָט געאָרדערט דאס ערשטע אויף וואס איהר אויג איז געפאַלען.

לעווין האָט געאָרדערט וויין און אויך וואס צום עסען.

אין רעסטאראַן האָט גענומען ווערען טומעלדיגער. נאָכאַנאַנד האָבען אריינגעשטרוימט אין זאַל פרישע און בעלעבטע געזיכטער. אַ טומעלדיגע ריידעריי און הילכיגער אויסברוך פון לאַכען האָט זיך געטראָגען איבער'ן גאַנצען זאַל. די פרויען זיינען געווען ענטציקענד. די לופט ארום האָט געשמעקט מיט פריהלינג, ליעבע און גענוס.

די בלאָנדע זינגערקע האָט מיט געפיהל געזונגען:

If you don't want me
Why do you hang around?

Why do you haunt me just like a haunting melody?
What did I do to you? What did I do to you?
I can't forget you. What am I going to do?
What am I going to do?

לעווין'ען איז זעהר געפעלען געוואָרען דאס ליעד, ניט קוקענדיג אויף די שאַרפע זיסקייט און סענטימענט, וואס ער האָט ווי דעם טוידט פיינד געהאַט. דערהויפּט איז איהם געפעלען געוואָרען די אַרט און ווייזע ווי די לעצטע פראַזע איז אויסגעדריקט געוואָרען, און האָט מיט א קינדערשע אונגעדולדיגקייט געוואַרט ביז וואַנען זי וועט צוריקקעהרען אין דעם צווייטען פערז צו דער זעלבער פראַזע.

— זאָג מיר, חנה, ווי אזוי האָט זיך דיר געלעבט די צייט, וואס איך האָב דיך ניט געזעהען? — האָט לעווין מיט אמאָל אָנגעהויבען און דערביי האָט ער זיינע אויגען איינגעגעסען אין איהרע, גלייך ווי ער וואָלט וועלען זיך מיט זיי אָנזעטיגען.

איהרע גרויסע העלע אויגען האָבען אָבער רוהיג און גלייכגילטיג געקוקט אויף איהם, און האָט אויך מיט רוהיגען טאָן געענטפערט:

— ווי האָב איך געלעבט די צייט?.. געלעבט ווי נאָך טויזענדע אזוי ווי איך לעבען... און זי האָט מעהר ניט גערעדט.

איצט האָט לעווין דערפיהלט, אז ער ליעבט איהר, ליעבט איהר מיט'ן גאַנצען פייער פון זיין נשמה. און אין דערזעלבער צייט האָט ער דערפיהלט א טיעפען וועהטאָג, יענער וועהטאָג, וואָס געהט האַנד אין האַנד מיט שטאַרקער ליעבע.

לעווין האָט אנגעווענדעט פערשיעדענע מיטלען, איהר צו בעוועגען, אז זי זאָל וואס ריידען, אָדער פון זיך דערצעהלען. — אָבער זי האָט געשוויגען. געזעסען רוהיג און געקוקט פאר זיך אין דער טיעף פון זאַל, וועו ניט ווען האָט זי לאַקאָניש געענטפערט אויף אַ דירעקט צו איהר געשטעלטע פראַגע.

לעווין האָט איהר איינגעלאַדען טאַנצען.

זיי זיינען אריין אין צווייטען זאָל, וואו אונטער דעם קלאַנג פון א קליינעם שטרייך־אָרקעסטער, האָבען וואַלסירט איבער גלאַטען פּאַרקעט א צעהנדליג פּאָרלעך.

זיי האָבען געטאַנצט.

טאַנצענדיג האָט ער געפיהלט מיט די פינגער איהר גאַנצען לייב אונטער'ן זיידענס. מיט אמאָל איז איהם איינגעפאַלען, אַז ער דאַרף איצטער, אזוי טאַנצענדיג, מיט די פערליעבטע אויגען, אויסזעהן זעהר נאַריש. ער האָט זיך פערשעהמט.

What am I going to do?

What am I going to do?

האָט זיך איהם אין געדאַנק אָהן אַן אויפהער געדרעהט די פראַזע.

פאָהרענדיג אהיים מיט דער סאָבוויי, האָבען זיי די גאַנצע צייט געשוויגען לעווין האָט זיך אזוי ווי אָהנמעכטיג געפיהלט קעגען איהר. ער האָט נאַרנישט געקענט טהאָן.

קוקענדיג אויף זיין שטייגער אויף די פערשיעדענע אנאָנסען, וואס ציהען זיך אויסגעבויגען ווי א שליאַק ביי די וועגד פון טריין, האָט ער זיך מיט אמאָל דערמאָנט אן פריעדא'ן, און אָן יענעם אבענד, ווען זיי זיינען אזוי ווי איצטער, אויך געפאָהרען פון דער אָפּערא. און פונקט ווי דעמאָלט האָט איצטער דער איטאַליענער בארבער מיט'ן ספּעציפישען שמייכעל מיט די אויפגעשטעלטע ליפּען, האַלטענדיג אין איין האנד א פלעשעל רויטליכען טאָניק, מיט דער אנדערער האנד אויפגעדריקט די צוויי פינגער, אזוי ווי ער וואָלט דאַרטען האַלטען א שמעק טאבאק, פאַרגעשלאָגען דעם קונד אויפ'ן שטוהל א האָר־טאָניק. און זיין זיסער שמייכעלע האָט אזוי ווי גערעדט : דזשאסטא גוד, דזשאסטא פיין.

לעווין האָט מיט א מאָדנע איינגעשפּארטקייט געקוקט אויף דער אנאָנסע. און עס איז איהם אויסגעקומען זעהר זאָנדערבאר צו טראַכטען, אַז די אונבעדייטענדע נאַרישע אנאָנסע, האָט אויך זיך אריינגעריסען אין זיין לעבען און עפּעס דאָרטען אויסגעשפּילט ... און עס איז דאָך פּאָרט אזוי געוועזען ! דעמאָלט האָט ער דאך אויך אויף איהר געקוקט !...

וואו איז איצטער פריעדא ? — האָט זיך איהם מיט אמאָל אזוי ווי א פרעג געטהון.

ער האָט זיך איצטער שאַרף דערמאָנט ; און יענע נאכט איז פאר

איהם אין זיין זכרון פריש ארויסגעשפּרונגען. ער האָט דערפון ניט גע־וואָלט טראַכטען.

אָבער וואו איז איצטער פריעדא? — האָט איהם אזוי ווי אימעצער געפּערעגט.

איהם האָט זיך אין דער מינוט אויסגעדוכט, אז אימעצער פרעגט איהם דאס, ער האָט זיך ניט ווילענדיג ארומגעקוקט.

קיינער האָט איהם ניט געפּרעגט: אנטקעגען איהם און ארום איהם זיינע געזעסען מענשען, וואס ער האָט זיי גאַרניט אינטערעסירט, און געקוקט האָבען זיי אויף איהם, נור דערפאר, ווייל ניט קוקען איז געווען אונמעגליך.

„א טריין גלייכגילטיגקייט ציהט זיך", — איז איהם איינגעפאַלען, און איהם איז געוואָרען אזוי אומעדיג, אזוי שווער, אז עס האָט איהם פערדראָסען, וואס ער לעבט גאָר.

ביי דער טהיר פון חנה'ס הויז, ביים געזעגנען זיך האָט איהר לעווין מיט אמאָל געפּרעגט, אויב זי וואָלט וועלען ווערען צוריק זיין ווייב.

חנה האָט געמאַכט א מינע, אזוי ווי די פּלוצלינגע פראגע וואָלט איהר גאַרניט איבערראשט, און האָט שמייכלענדיג געזאָגט:

— ווערען צוריק דיין ווייב. — איך ווייס ניט, אויב דו אליין ווילסט דאס ערענסט....

— וואס מיינסטו, איך וויל דאָס ערענסט?

— שטעל די פּאָר, אז פאר דער צייט, וואס איך בין פון דיר אוועק, האָב איך געהאַט פעריהעלטניסע מיט צוויי מענער, — האָט זי ערענסט געזאָגט און דערביי געהיט זיין אויסדרוק פון געזיכט, וועלכער האָט זיך אזוי ווי פון שאַרפען וועהטאָג גענומען אויפקאַרטשען.

— עס קען ניט זיין, עס קען ניט זיין!.. דו זאָגסט א ליגען! — האָט ער ווילד אויסגעשריען און איהר אָנגעכאַפּט פאר'ן האנד.

— גוד נייט! — האָט זי שאַרף געזאָגט און בעפרייט איהר האַנד פון דאס זייניגע, און גלייך פערשוואונדען אין דעם דונקלען קאָרידאָר.

לעווין איז געבליבען שטעהן א צוטומעלטער. ער האָט ניט געקענט בעגרייפען, וואס דאָ איז נור וואס געשעהען. דער וועהטאָג ביי איהם אין הארצען איז געוואַקסען און איהם אָנגעשפּאַרט אין האַלז. עס האָט איהם געשטיקט.

— מיין גאָט, איז דאס מעגליך! — האָט ער זיך אליין געהערט זאָגען ער האָט מיט אמאָל גענומען לויפען, לויפען ווי א ווילדער. עס האָט זיך איהם געוואָלט טהון וואס שרעקליכעס; ווען ער האָט איהר איצטער נעבען זיך, וואָלט ער איהר מיט די בלויזע פויסטען דער'הרג'עט

ער האָט זיך מיט אמאָל אָבגעשטעלט און זיך געפרעגט:

—איז זי אויך אייביג פאר מיר פערלאָרען?

איהם האָט זיך געוואָלט וויינען.

VII.

אויף מאָרגען איז לעווין אוועק אין שאַפּ און האָט מיט'ן שוואָגער געהאַט א קאָנפערענץ, ווי אזוי אָנצופיהרען די ביזנעס, נאָך די רעפאָרמען, וואס ער, לעווין, האָט געוואָלט אריינברייגגען.

דער פריהלינג סיזאָן האָט זיך שוין געענדיגט און מען האָט זיך שוין געדאַרפט נעהמען גרייטען צום ווינטער סיזאָן. לעווין האָט דורכאויס געוואָלט, אַז דער שאַפּ זאָל פערגרעסערט ווערען, עס זאָלען נאָך אריינגענומען ווערען א צעהנדליג מאשינען און אַן ערשטע קלאַס דעזיינער, און אין אַלגעמיין זעהען צו פערגרעסערען די ביזנעס אויף א גרויסע מאָס.

דער שוואָגער האָט זיך אַלץ געקווינקעלט: ער איז געווען א מענש א רוהיגער, ניט קיין אונטערנעהמער. ער האָט זיך בענוגענט מיט די ביזנעס אין דער מאָס, ווי עס איז איצטער געווען געפיהרט. אָבער צום סוף האָט ער נאָכגעגעבען. ער האָט ניט געקענט ביישטעהען לעווין'ס איינגעשפאַרטקייט.

אין אַלץ, וואס לעווין האָט איצט אונטערגענומען איז געלעגען א מין פערביסענע ענטשלאָסענהייט מיט א גלייכען און זיכערען טריט פאָרווערטס, גלייך ווי ער וואָלט זיך אונטערגענומען צו דערגרייכען, אום אַלע פרייזען אין דער וועלט, דעם געוויסען ציעל, וואס איז פאר זיינע אויגען געשטאַנען.

— ווי זיינען דיינע בעציהונגען צו די ארבייטער? — האָט לעווין מיט אמאָל געפרעגט דעם שוואָגער, נאָכדעם ווי ער איז דורכגעגאַנגען דעם גאַנצען שאַפּ און בעטראַכט אַלץ מיט א פעדאַנטישע פינקטליכקייט.

— זעהר גוטע, — האָט דער שוואָגער געענטפערט.

— און וואס איז מיט דער יוניאָן?

— גאָרנישט, — מען באַדערט מיך ניט.

— מאַכען די ארבייטער דאָ א גוטען לעבען?

— איך ווייס ניט, וואס דו מיינסט „א גוטען לעבען“, — האָט דער

שוואָגער אויף איהם מאָדנע געקוקט. — איך וויים אז זיי זיינען צו־פריעדען.

— אָלל רייט!..

צו דער זעלבער צייט האָט ער חנה'ן געשריעבען, און איהר געבעטען, אז זי זאָל איהם ענטפערען, וואו ער קען איהר זעהן, פיליכט דעם לעצטען מאָל.

חנה האָט איהם געענטפערט, אז זי וועט זיין דעם אבענד אליין אין הויז. ער קען קומען.

און אָט האָט זיך פאר איהם ווידער געעפענט די טהיר. און אָט איז ער ווידער אין דעם זעלבען צימער. אָבער פון וואס הויבט מען אָן צו ריידען?

נאָך א אנגעשטרענגטע און ניט נאַטירליכע איבערוואַרפען זיך מיט די געוועהנליכע פראזען, האָט לעווין מיט אמאָל אָנגעהויבען.

— דו ווייסט, חנה, אז איך ליעב דיך!

חנה האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, אז זי וויים.

— דו ווייסט, אז איך בין געקומען אהער, נאָך זיעבען יאָהר, עקסטרא צוליעב דיר? — האָט ער ווייטער גערעדט, — דו פיליכט ווייסט דאס ניט, אָדער עס לוינט דיר ניט צו וויסען; אָבער פאר מיר .... פאר מיר...

— ער האָט זיך אָנגעשטעלט און ניט געוואוסט מיט וואס צו ענדיגען

— אָבער צו וואָס פיהרט דאס אלץ? — האָט זי אזוי ווי אונגע־דולדיג געפערגט.

— עס פיהרט דערצו, — האָט זיך לעווין געכאפּט, אז איך פון מיין זייט, האָב אָן דיר ניט פערגעסען און געדענקט פון דיר, פיליכט די גאַנצע צייט ... איצטער פרעג איך דיך, זאָג מיר דעם אמת, צי האָסטו פון מיר אויך געדענקט?..

— פיליכט.

לעווין האָט איהר שארף אָנגעקוקט, און האָט דערביי ארויסגענומען א סיגארעט און פעררויכערט.

פיליכט, זאגסטו, — האָט לעווין געלאזט גאַנצע וואָלקענס רויך. — יע, דאס איז זעהר קורץ: מיר האָבען זיך איינפאך געביטען מיט די ראָלען: מיר מענער ריידען היינט אם מעהרסטען.

חנה האָט געשמייכעלט.

— דו רויכערסט גוטע סיגארעטען, — האָט זי מיט אמאָל געזאָגט, — איך גלייך דעם רויך ...

— יע, גוטע סיגארעטען ... רויכערסטו פּיליכבט? — האָט ער אי־ראָניש געפּערגט.

— דערווייל, נאָך ניט.

זיי האָבען געשוויגען.

לעווין האָט דער ערשטער אָנגעהויבען:

— נאָכדעם, חנה, ווי איך בין צו דיר געקומען, זיך מיט דיר פּער־אינטערעסירט, — דו אָבער ביזט געבליבען אונגעריהרט, וואס דאס איז דיין רעכט, געוועהנליך .... איך האָב דיר געמאַכט אַ פאָרשלאַג, און דו האָסט איהם אויף אַ בעזונדער אופן צוריקגעשטויסען .... היינט, וואהר־שיינליך, זעה איך דיך דעם לעצטען מאָל; און וואס עס זאָל מיט אונז טרעפען, זאָלען מיר איינע צו די אנדערע ניט האָבען — אבסאָלוט פרעמדע מענשען !..

חנה האָט אויפגעהויבען די האַלב פערדעקטע אויגען, אויף איהם געלאָזען רוהען איהר שטרענגען, אָבער אין דער זעלבער צייט אויך מילדען, קוק. דערנאָך האָט זי נור געפרעגט:

— אָבער צו וואס רעדסטו דאס אַלץ?

לעווין האָט אַ ציה געטהון מיט די אקסלען און געזאָגט:

— איך ווייס אַליין אויך ניט ...

ווייטער האָבען זיי געשוויגען.

— חנה, — האָט לעווין ווידער דער ערשטער אָנגעהויבען, — זאָג מיר דעם ריינעם אמת ... — דאָ האָט ער זיך אויף אַ ווײַלע אָבגעשטעלט, אזוי ווי ער וואָלט אַ טראַכט טהון פון וואס עפּעס ניט אונאַנגענעהמעס, דערנאָך איז ער ווייטער אָנגעגאַנגען ... — זאָג מיר צי עס האָבען עפּעס אַ גרונד יענע ווערטער, וואס דו האָסט מיר געזאָגט, דאָ ניט לאַנג, פאַר דער טהיר פון דיין הויז?

— וועלכע ווערטער?

— דו געדענקסט ניט?.. דו האָסט געזאָגט, אז פאַר דער צייט, וואס איך בין דאָ ניט געווען, האָסטו געהאַט צוויי געליעבטע ...

חנה האָט איהם אָנגעקוקט.

יע, איך האָב געזאָגט ....

— איז דאס אמת?

— יע, אמת, — האָט זי שוואך ארויסגעזאָגט.

לעווין האָט גאָרנישט געזאָגט. ער האָט נור, גאָט ווייסט פאר וואס, גענומען וואס אויספייפען. און אין דער זעלבער צייט האָט ער אויך גע־פיהלט א שארפען וועהטאָג.

חנה האָט אויף איהם געקוקט פון דער זייט, און איהם בעטראכט: זיין געזיכט איז געוועז רוהיג און הארט. עס האָבען נור די אויגען אונ־היימליך פאר זיך איינגעשפּארט געקוקט.

— לעווין, איך האָב דיך בעליידיגט? — האָט מיט אמאָל חנה געפרעגט.

— מיך בעליידיגט?.. איך ווייס ניט.... און ער האָט אקוועטש געטהון מיט די אקסלען.

— זעהסט, אז דו האָסט אפילו קיין מוטה צו זאָגען, אז דאס האָט דיר בעליידיגט, — האָט חנה מיט אמאָל אָנגעהויבען און איהרע אויגען זיינען גרעסער געוואָרען. — אָט דאס זייט איהר מענער—א גאנצער באנטש פייגלינגע... זי האָט מיט פעראכטונג געקוקט אויף לעווין'ען.

לעווין האָט זיך אויפגעהויבען.

— דו געהסט?

לעווין האָט אָנגעטהון די הוט:

— גענוג.

— ווארט, נאָך א פּאָר ווערטער. — איז חנה'ס שטימע געוואָרען ווייכער און שוואכער.

— מיר זיינען פרעמדע מענשען, חנה.

— ניין, ניין, ניט קיין פרעמדע מענשען! — האָט חנה כמעט מיט א ווילדען האסט אויסגעשריען. — עס קען ניט זיין, עס קען ניט זיין... איינמאָל מאן און ווייב... אויף אייביג, אויף אייביג... נאַ דיר א בעוויז!.. זי איז צו איהם צוגעלאָפען, איהם ארומגעכאפּט ארום האלז און דערלאנגט צוויי מאָל א קוש אין מויל.

לעווין איז געשטאנען א צוטומולטער. ער האָט די קושען ניט געפיהלט, אָבער ער האָט געוואוסט, אז זי האָט איהם נור וואס גע־קושט. איהרע אויגען האָבען איצטער גלייך אויף איהם געקוקט און ער האָט אין זיי געזעהען א גאנצע וועלט. ניין, אָבער דאס זיינען ניט

זיינע אויגען. מיט די זעלבע אויגען האָט זי אויף אַנדערע געקוקט... און אָט שפּיעגלען זיך אין זיי אָב איהרע געליעבטע... יע, יע, אַנאַ זיינען זיי! — און ער האָט דערפיהלט א שרעקליכען וועהטאג און בענקעניש.

— זעטץ זיך, לעווין, — האָט איהם חנה געבעטען. — איצטער הער מיך אויס.

לעווין האָט זיך אראָבגעלאָזען אויפ'ן שטוהל. די הוט האָט ער נערוועז געקנייטשט צווישען די פינגער.

חנה האָט זיך איינגעזעצט אויף איהר פריהערדיגען פּלאַץ, האָט זיך אָנגעשפּארט אָן ווענטעל פון שטוהל, און האָט אָנגעהויבען:

— פאראן זאכען, וואס מיר, אלס פרוי, איז שווער צו פערשטעהן ביז היינטיגען טאָג. אין איינע פון די זאכען איז: די רעכט פון מאַן...

ביי די ווערטער האָט לעווין געמאכט אַן אונגעדולדיגען פּאַך מיט דער האַנד און ער האָט זיך אויפגעהויבען.

— גענוג, גענוג, חנה, איך וויים וואס דו וועסט זאָגען, — האָט לעווין גיך געדערט. — מעגליך, אז דו ביזט גערעכט, אָבער ס'איז דאָך פאָרט ניט אזוי....

— זעטץ זיך, לעווין, — האָט איהם חנה געבעטען.

לעווין האָט זיך צוריק געזעצט.

— דו האָסט מיר פריהער געפרעגט צי איך האָב געדענקט פון דיר די גאַנצע צייט, — האָט חנה אָנגעהויבען מיט אזא טאָן, אזוי ווי מען קלייבט זיך צו צו דערצעהלען עטוואס פאָטעטישעס. — יע, זאָג איך דיר איצטער, איך האָב פון דיר זעהר פיעל געדענקט.... דאָ האָט זי זיך אָבגעשטעלט און געקוקט מיט רוהיגע אויגען אויף לעווין'ען.

— אָבער, חנה, אָט דאס וואס דו האָסט געזאָגט וועגען די געליעבטע, איז דאָך אַ ליעגען?... האָט לעווין, מיט וועהטאָג אין הארצען און ביטערקייט אין טאָן, געזאָגט.

חנה האָט זיך פערטראַכט...

— ניין, ניט קיין ליעגען, — האָט זי מיט בלייכע ליפּען קוים ארויסגערעדט.

לעווין איז אויפגעשפּרונגען. ער האָט זיך געכאַפּט פאר'ן קאָפּ און האָט גענומען געהען איבער'ן צימער הין און צוריק.

מיט אמאָל איז ער געבליבען פאר איהר שטעהן, און האָט מיט ווילדען האַס אויף איהר אַ קוק געטהון, זי אָנגעכאַפּט ביי דער האַנד און שטאַרק גענומען דריקען. און פון צווישען די ציינער האָבען זיך ארויסגעריסען אונפערשטענדליכע האַלב געהאַקטע פראַזען:

— הא, מיט איהם... זאָג, וואס שווייגסטו!.. הא, געליעבט, גערדיקט צו דיין ברוסט... שטאַרק געליעבט!... זאָג, זאָג!...

חנה האָט ניט פּראָטעסטירט, זי איז געזעסען רוהיג און האָט מיט פולע אָפענע שטילע אויגען אויף איהם גלייך געקוקט. איהר קוק האָט גערעדט: דריק, דו באַרבאַר.

לעווין האָט בעגעגענט איהר שטילען קוק. און ער איז געבליבען שטעהן ווי פערגליווערט. ער האָט איהר אָבגעלאָזען די האַנד און האָט שטיל גענומען געהן צום טהיר.

חנה האָט איהם נאָכגעקוקט. אין דער מינוט האָט זי פון קיין זאַך אין דער וועלט ניט געטראַכט. זי האָט געפיהלט אַ מאָדנע גלייכגילטיגקייט צו אַלץ אין דער וועלט, אָבער אין דער זעלבער צייט אויך אַ טיעפען שמערץ... זי האָט געזעהען, ווי דער יעניגער, וואס האָט איהר לעבען פון אָנהויב אָן אַ וואנד געטהון אָן אַ זייט, אָט דער יעניגער, וועמען זי ליעבט איצטער פערשווינדט, פערשווינדט אונבעשטראָפט, און זי קען איהם ניט אָבהאַלטען...

מיט אמאָל איז זי אויפגעשפּרונגען און האָט מיט פערצווייפלונג אין טאָן געפרעגט:

— לעווין, וואוהין געהסטו?

לעווין האָט געפיהלט, אַז זיינע פיס ווערען איהם שווער און זיין האַרץ שוואַכער. און אָט ווערט געבוירען אַ שאַרפער פערלאַנג צו צו געהן צו איהר און נעהמען איהר אין די אָרעמס, גלעטען, קושען איהר און זאָגען, אַז ער ליעבט איהר מעהר ווי אַלץ אין דער וועלט, מעהר

ווי זיין אייגענעם לעבען. און ווייטער האַלטען איהר אין די אָרעמס און צערטלען און שעפּטשען איהר אין אויער ווייכע און סענטימענטאַלע פראַזען, אַזוי, אַזוי ביזט אין דער אייביגקייט אריין.

און אָטאָ האָט ער זיך אָבגעקעהרט און געהט דאַכט זיך צו איהר. אָבער פּלוצלינג האָט אַ געדאַנק איהם אַ שלאָג געטהון און ער איז געבליבען ווי אַ צוגעשמידטער שטעהן מיט אַ האַלב אויפגעעפענטען מויל און מיט ווילדע אויסגעטאַרטשעטע אויגען.

מיט אַמאָל איז ער צוגעלאָפען צו חנה׳ן איהר אַ קוש געטהון אין שטערען און איז פערשוואונדען.

נאָכדעם ווי לעווין איז פערשוואונדען איז חנה געשטאַנען ווי אַ פערגליווערטע אויף דעם זעלבען פּלאַץ און פּאָזע אַ היבשע ווײַלע און געקוקט צום טהיר, וואו לעווין איז פערפאַלען געוואָרען, גלייך ווי זי וואָלט וואַרטען און האָפען, אַז אָט, אָט עפענט זיך צוריק די טהיר און ער קומט אריין. די טהיר האָט זיך נישט געעפענט, לעווין איז ניט געקומען, און זי איז צוגעגאַנגען צום טיש, זיך אַראָבגעלאָזען אָהנמעכטיג אויפ׳ן שטוהל, איינגעגראָבען דעם קאָפּ אין איהרע אָרעמס און האָט שטיל גענומען וויינען.

ווי לעווין איז נור ארוים אין דרויסען, אַזוי האָט ער גענומען לויפען, גלייך ווי ער וואָלט מורא האָבען פאר זיך אליין, אַז אָט קעהרט זיך אום. לויפענדיג האָט ער צו זיך אַליין גערעדט אַזעלכע אונפערשטענדליכע פראַזען, און ער האָט געמאַכט מיט די הענד, אַז די מענשען וואס האָבען זיך איהם בעגעגענט אויפ׳ן וועג האָבען איהם פערדעכטיגט אָנגעקוקט.

— געפּטר׳ט אַן עסק, אַ סוף און אַן עק!... האָט ער עטליכע מאָל איבערגע׳חזר׳ט. פאַרטיג, פאַרטיג.

ער איז אריין אין פּאַרק און האָט זיך אַ מיעדער אַראָבגעלאָזען אויף אַ באַנק און גלייך אריינגעקוקט אין דער שוואַרצער טיעפעניש פון פּאַרק, וואו דאָ און דאָרט האָבען אין אונאָרדנונג ארויסגעשיינט בלייכע פּייערלעך.

צו דען הויבט זיך ערשט דאס לעבען אָן מיט צוויי און דרייסיג יאָהר, אָדער עס ענדיגט זיך שוין ביי דעם?

די פראַגע, כאָטש ניט מיט ווערטער געפרעגט, איז אָבער איצטער טיעף געלעגען אין זיין בלוט. ער האָט געאהנט, אָנגעטאפּט מיט דער נשמה, און א טיעפער טרויער האָט איהם ארומגעכאפּט.

ניין, עס פאנגט זיך ערשט אָן. — און אָט שטעהט דער טויער, וועל־כען ער האָט דערוויל אויסגעקליעבען. ער וועט געהן אָנקלאפּען:

נעהם צו לעבען דיינעם א קינד!...

לעווין האָט אָנגעקלאפּט.